

Praelectiones academicae de lue venerea / [Hermann Boerhaave].

Contributors

Boerhaave, Herman, 1668-1738
Travers, Benjamin, 1783-1858

Publication/Creation

Franequerae : Apud Jacobum Brouwer ..., 1751.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/dymj97rf>

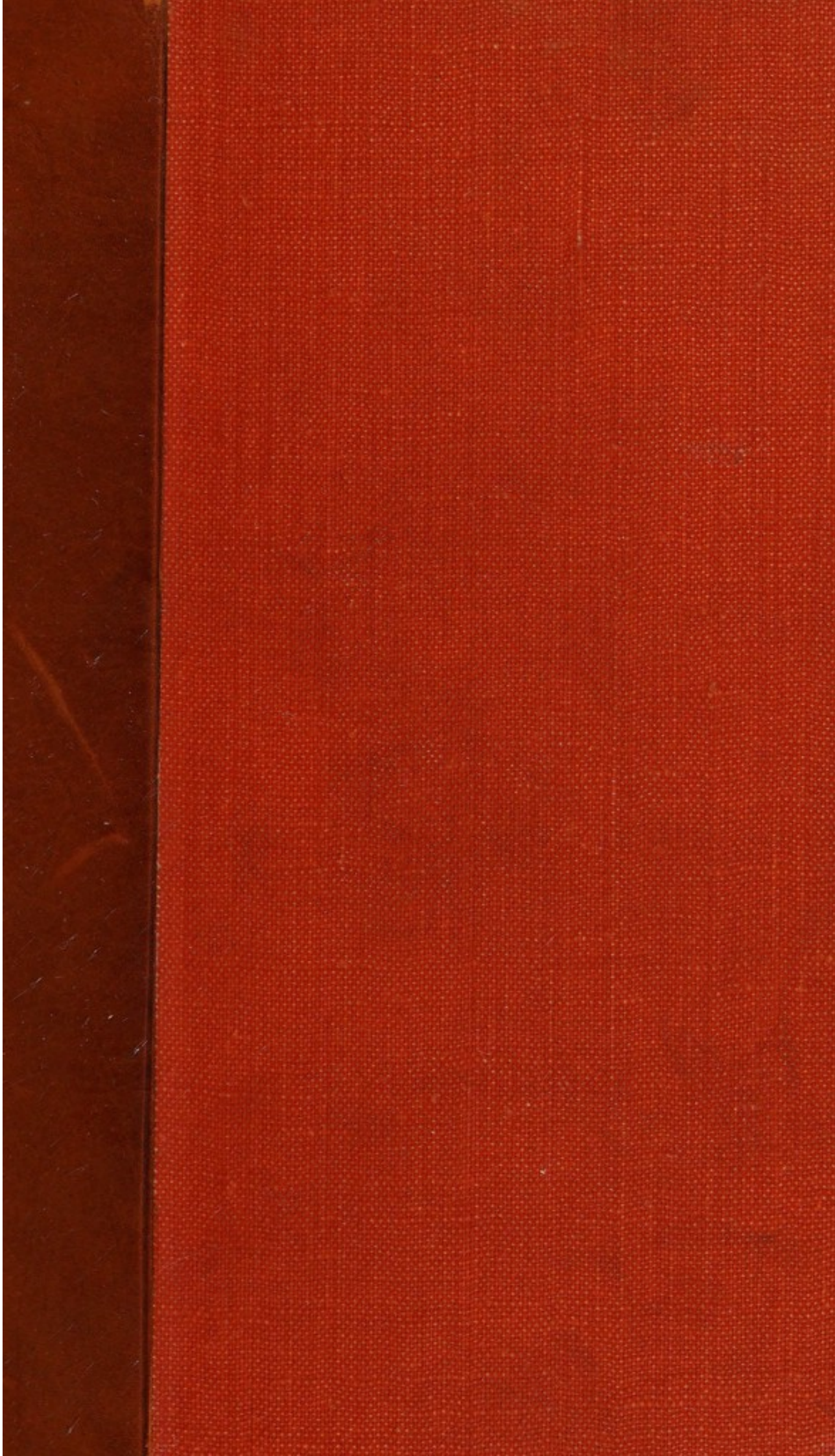
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

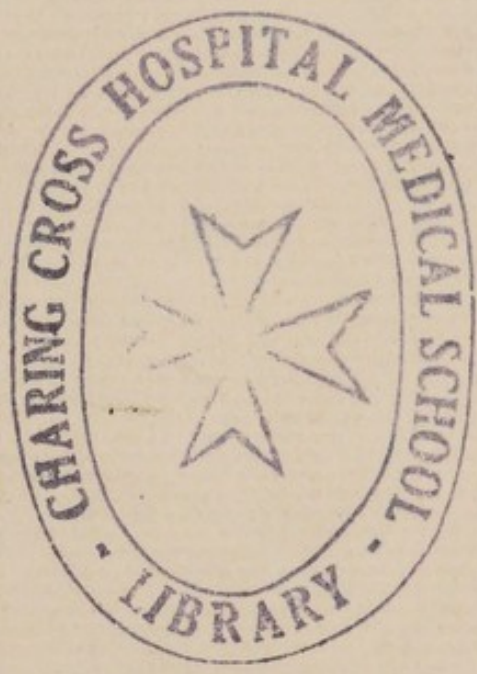
Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

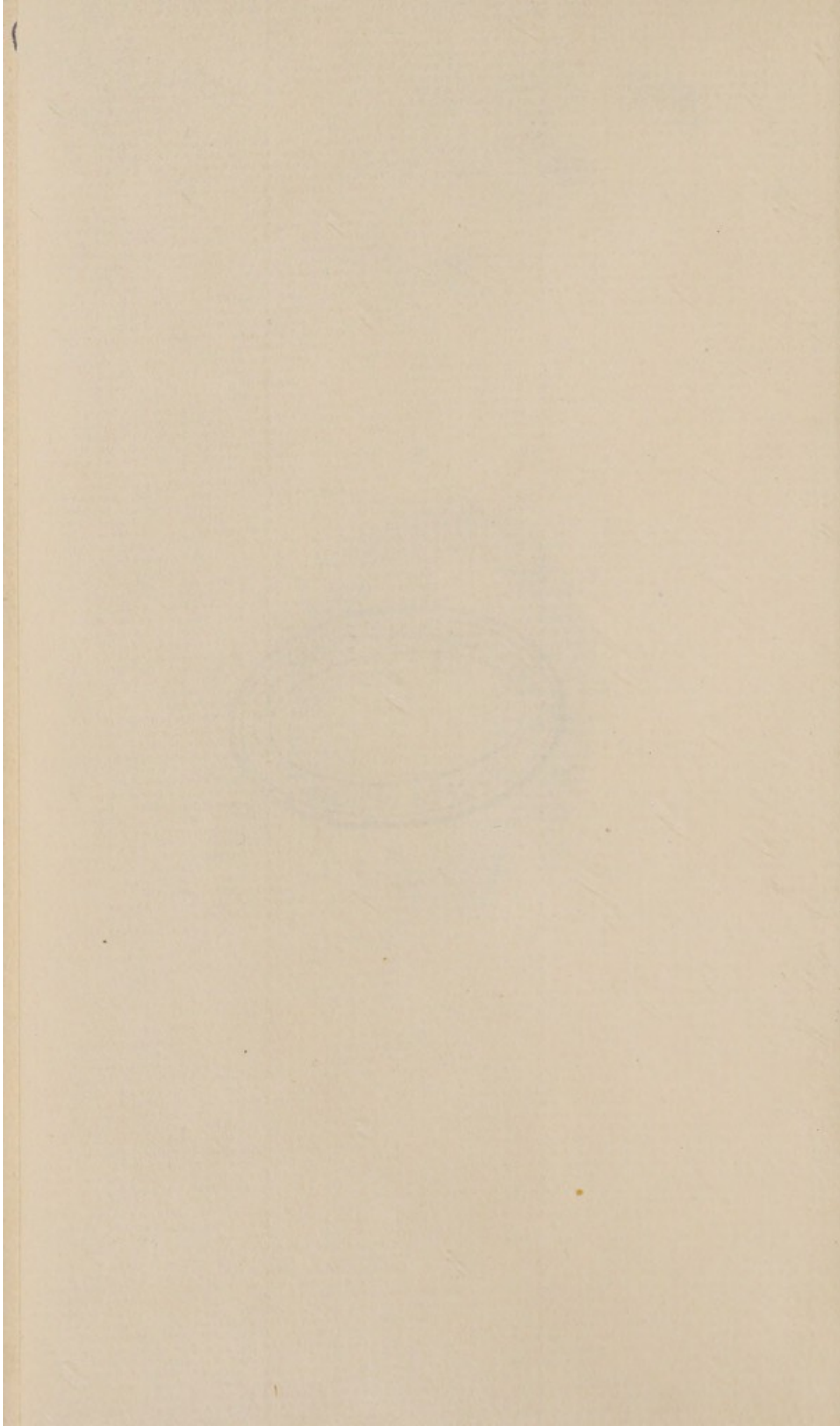
b (18)

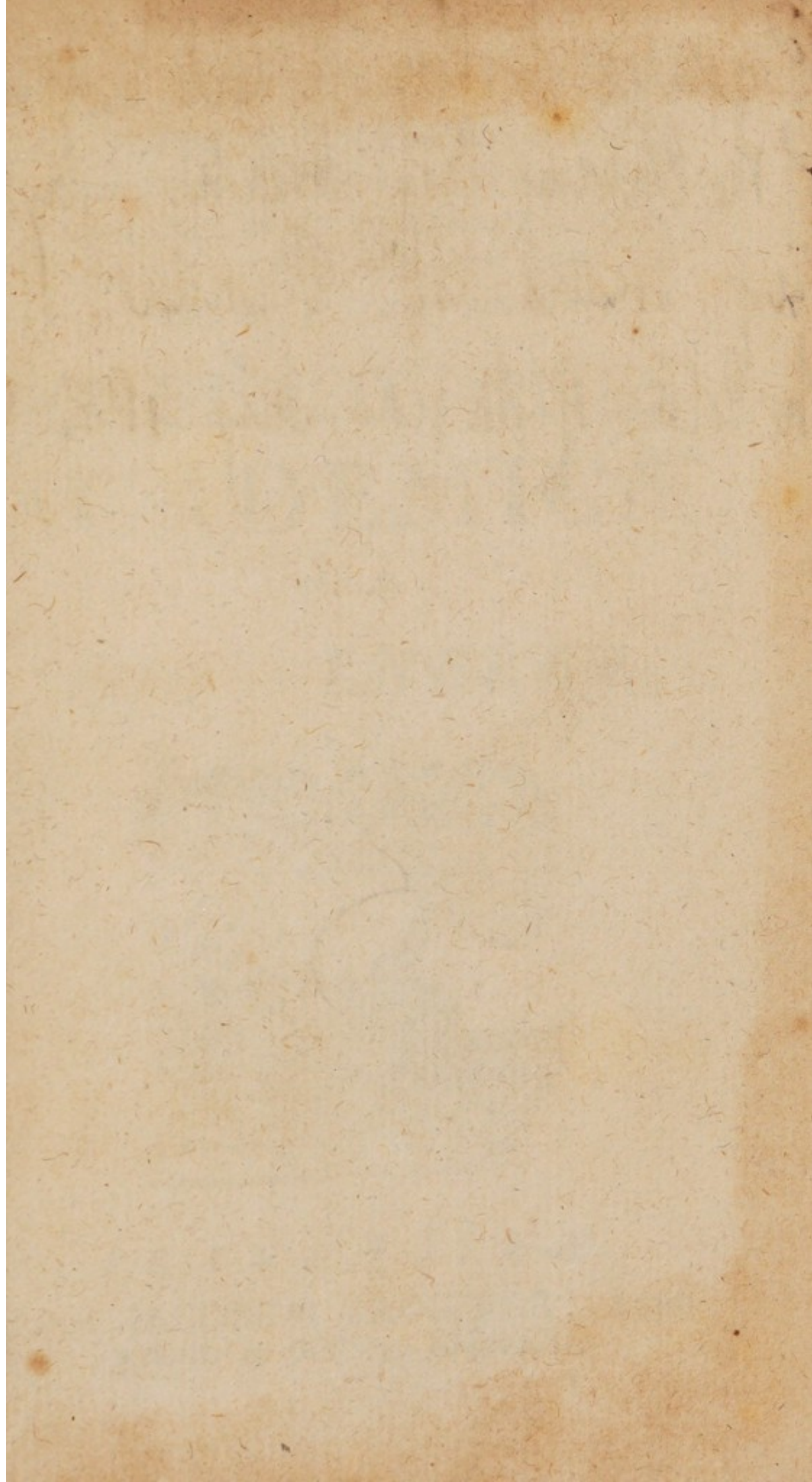
Suppl. Seq.
✓ 7.101/A

History of Medicine Room

Presented to the Students Library
of the Charing Cross Hospital by
Messrs. Traverses Esq. President of
the College of Surgeons July 1886

HERMANN. BOERHAAVE

*A. L. M. Phil. & Med. Doct. Instit. Colleg.
Pract. Botanic. & Chem. Profes. in Acad.
Lugd. Batav. Colleg. Chirurg. Præs.
Soc. Reg. Scient. Lond. & Acad.
Reg. Scient. Paris. Sodal.*

PRÆLECTIONES
ACADEMICÆ

D E

LUE VENEREA.

FRANQUE,Æ,

Apud JACOBUM BROUWER, Typo-
graph. & Bibliop. MDCCLI.

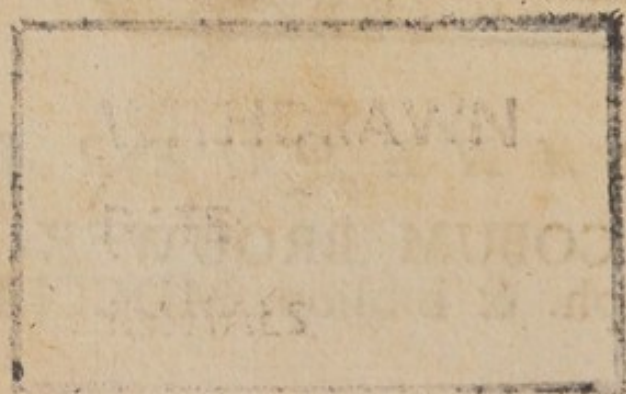

457

14/9/78

VENUS PRÆCOX
EFFOETAM ET LI-
BERIS ORBAM TRA-
DIT SENECTU-
TEM.

348139

TYPOGRAPHUS

L. S.

Incidit in manus nostras præsens hicc Tractatus de LUE VENEREA ex Lectionibus Publicis Summi Viri HERMANNI BOERHAAVII excerptus, quem judicio Doctissimorum Virorum, quibus multum confido, prelo meo subjeci. Immortale etenim BOERHAAVII nomen, per eruditum

orbem in tanta est fama, ut
præfari plane inutile foret.
Sufficit itaque hic tantum VO-
BIS indicasse me omnem in e-
dendo hoc libello adhibuisse fi-
duciam, ut Cl. Authoris sen-
tentiam explicarem.

Cæterum enixe rogo, ut
Errata ad calcem adposita
corrigatis, nostrisque faveatis
conatibus. Nobis interim, si
aliquid emolumenti VOBIS B.
L. contribuere potuerimus, hoc
facere summopere cordi erit.

PRÆLECTIONES
ACADEMICÆ
DE
LUE VENEREA.

§ I.

Conamur in præsentī tractatu, secundum præternaturalem partium affectarum conditionem, foedum hunc morbum describere, differentias enucleare, tam in sequiori quam potiori Sexu, atque ingenuè ostendere, quid ars, cum natura, hac in re possit. Demum inferemus Auctores, qui optime de hac lue scripserunt; multa quidem de ortu ejus dicuntur, paucis tamen nos attingemus.

§ II. Quandoquidem hæc Lues, inter omnes morbos facile sævissima, sit orta, ab auctoribus fide dignis describitur, non obstantibus in contrarium argumentis infirmo ralo suffultis, à contagio, non autem à concubitu libidinoso cane & angue pejus fugiendo hujus luis origo est arcescenda; si quidem olim in Asia sub Clymate fervido viventes Gentes, quamplures luxurie animalium lascivorum libidinosiores,
A imo

imò infatiabili libidinis dulcedine inescati, Lue Venerea infecti non feruntur.

§ III. COLUMBUM ex America in Europam reducem anno 1493 die 4 Marti, (o fatalem diem!) foedissimum hunc morbum transplantasse inter omnes, qui de hoc morbo scripsere, satis constat, triennio post totam jam fere inquinaverat Europam. Vid. ANTONIUM BENIVENIUM de abditis morborum causis. Apparuerunt quidem jam anno 1494 in Italia, Hispania, scripta, in quibus foedi hujus morbi indicia aliorum morborum familiis non associanda, præcipuè circa genitalia, descripta fuere; imò haud defunt, qui MOSI, HIPPOCRATI, aliisque Veteribus hoc malum innotuisse, affirmant, sed quibus ratiociniis, haud perspicio. Sufficit dixisse talem morbum nunquam ante in Europa extitisse, dico talem, qui talem secum gereret materiam, quæ hac ratione tam subito, contagio suo Epidemico, partes genitales afficeret. Fuit ante hoc tempus scabies, mirus profectò morbus, homines infestans, ast soli præcipue epidermidi innitens, donec in ulcuscula & ingentem morbum, qui omnes corporis partes panniculum adiposum usque corrodebat, evaserit; sed multum aberat hic morbus à Lue Venerea, quæ & papillulas nervosas & reticulum MALPIGHIANUM occupat, & diverse qui à MOSE enarratur Levit. xv. Gonorrhoeæ speciem cum hac lue affinitatem habuisse, nullo stabili argumento evinci potest: Hæc non à Stimulantibus partes generationi inservientes, à laxantibus vasa libidine, aliisque provenire potest. Sic oleum Terebinthinae intempestive & auctiori dosi sumptum vasa Seminalia stimulare & dilatare aptum est, ut semen liberrimè effluat.

§ IV. Est adhuc Elephantiasis Arabum; de qua Itali Abbas ita Scribit: est morbus, qui omnes partes corrumpit, infestat & corrodit. Vid. ARETÆUM optimè hunc morbum describentem.

§ V. Est

§ V. Est quoque notus in Asia morbus, qui totum corpus depascit, integumenta suffocat, in lardum rancidum convertit, morbus certè huc usque incurabilis, adeo ut Batavi propter negotia ibi degentes secundum decreta ejusmodi miserrimum hominem illico ablegent, & in diffitissimam insulam transportent.

§ VI. Phlegmone, Erysipelas, Variolæ, morbilli, nunquam penem ejusque glandem infestabunt. Quamvis dicti Squammosi affectus, in quibus Epidermis tantum separari solet, alterum Symptoma Lue Venereæ familiare mentiantur, eas propterea pro ipso morbo minimè habendas esse.

§ VII. In Regionibus fervidis in Vulvis Mulierum, quae partes tenui tantum Epidermide sunt tectae, sæpe ulcuscula, saniem ichorosam, si rupta fuerint, stillantia, oriuntur: si vir cum tali affecta congrediatur muliere, ejus glans (nisi maturè elotione ab hac immunditie purgetur) Labe afficiatur, & quidem ulcuscula inter præputium & glandem penis inde enata conspiciuntur; simile quid sub hac frigidiori clymate à me visum in Viro præclaro, qui summo metu atque animi perturbatione id inveniebat, inconsulto meliori judicio Venerei quid subesse suspicatus fuisset, à qua Lue tamen immunis erat; adhibitis Balneis, Lotionibusque mundificantibus, ut aqua Sambuci &c. admixto melle & salis Ammoniaci tantillo sanatus fuit.

§ VIII. In Regionibus calidis Mulieres per se Libidinosiores atque obscœnae viventes, obsquallidum circa eadem manentem sudorem, foedum spirant odorem; nec in his nostris Regionibus Animalia Libidinosæ nec homines tales circa genitalia odorem gratum fundant. Dictæ prius mulieres, si menstruum fluxum patiuntur, plerumque grumi sanguinis in cavitate uteri remanentes putrescunt, teterrimam mephytim olent: hinc est quod Gravissimus Vir. MOSES, durante fluxus hujus tempore, maribus

Israeliticis congressum etiam cum uxoribus suis severissimè interdixerit.

§ IX. Quæ HIPPOCRATES in libro de affectionibus dixit, mala in Græcia, marique mediterraneo vicinis gentibus circa pudenda tam Mulierum quam Virorum ab effrenato Coitu orta ad Luis Venereæ speciem jure referri non possunt. Omnium quorumcunque mentionem fecit antiquitas, cuicunque homini à Venere alienissimo accidere potuerunt. CELSUS etiam nil de hoc morbo scivit, GALENUS nil, nisi quod HIPPOCRATES, CELSUS & PLINIUS de pudendorum affectibus dixerunt, scriptis suis inseruit. Ergo primus morbi ortus Epidemicus (§ III) descriptus, primum in regno Neapolitano, mox Gallico exercitu, dein per totam Europam Lues Venerea orta adhuc durat. * Vel ut Scriptores Itali volunt, inter quos & A. M. BRASSAVOLUS in *Tract. de Morb. Gallic.*, cujus hæc sunt verba: *ab Italis Gallicus affectus vocatur, a Gallis autem Morbus Neapolitanus. Gallicus morbus a nostris vocatus est, quia tunc visus est in Italia a Gallis deportatus, cum Carolus hujus nominis Octavus Francorum Rex maximo cum exercitu Neapolim obsedit, & 1495. magna cum gloria cepit, tunc enim nova hæc Lues Italiam vexare coepit, primoque Neapolitanis, ac Gallos invasit, unde ab ipsis Gallis, Gallicum affectum Itali nominarunt. Galli vero a loco, in quo primo visus est, Neapolitanum potius nuncupandum censuerunt. Vel dicamus Gallicum fuisse nuncupatum, quia eodem tempore Italia, & Gallis, & hæc Lue infestata fuit: rei vero summa est, Luem hanc tunc coepisse, cum Galli Italiam infestarunt, & Carolus Octavus Francorum Rex Neapolim sub ditionem posuit. Hæc est nominis ratio, & nulla alia, quanquam & nonnulli Indicum merbum voluerint appellatum, quia Morbus Indicis peculiaris. Pro axiomate itaque, ponendum,*
nul-

* Vid. Celeb. Boerhavi Aph. § 1440.

nulli homini sponte, id est natura sua, unquam hunc morbum esse natum, neque à Viris puris conversantibus cum fæminis hac Lue minime infectatis unquam ortus fuit.

§ X. Si membrana pituitosa SCHNEIDERIANA interne nares succingens destilbet Lympham tenuem, pelucidam, acrem, unde dolor, rubor, inflammatio primis diebus oritur, tertio autem aut sequentibus flavescentis coloris muci copia est, qui mucus linteo exceptus, & in aëre aperto ficcatus, vel materie Gonorrhæa maxime similis est, vel saltem affinitatem cum Gonorrhæa habet.

§ XI. Prima proprietas hujus mali est, quod ab infectis facile propagetur, ut omnis Vis corporis sani brevi subjugetur. Secunda ut semper signa præsentia manifestet. Tertia ut hanc præsentiam in sanissimi corporis recessus se se altius insinuando exerat brevi, & quidem sæpe solo contactu infecti calidi, & sani itidem calentis, quatenus in Venulas absorbentes calore magis patulas promptius Virus Venereum se insinuat, & quasi scintilla maximum excitet incendium, sic brevi omnes humores in sui naturam vertere possit. Quarta ut vim habeat potentissimam sui propagativam & multiplicativam; si enim aliqua portio ulceris infecti applicetur alicui parti hominis sani, successive universam occupabit corporis substantiam, & nequidem illi, quibus strictam & ad repellenda peregrina aptam natura concessit cutim, immunes sunt. Hæc spurcities ulcerosa continet quidpiam adeo tenue, ut si in parte cutanea non bene curetur hoc virus, non Ossa, non ligamenta, non cranium nec crus femoris immunia relinquit. Accubanti in lecto lateri, quo accubuit infectus, ulcuscula oriuntur: videtur hinc proximè accedere ad Scabiei indolem solo contactu ocysissime in alterius cutim sese insinuantis. Solo halitu, quod mirum dictu, hæc labes horrenda propagari potest,

DE LUE VENEREA.

nempe quando ex calido infecto corpore excipitur, nunquam autem magis noxius, quam si mercurio infecti hominis humores virulentos dissoluti sint. Post halitum sunt basia, sive sit senex, sive juvenis, solis his basiis inficitur, & quidem nulla species est deterior hac, quæ osculantibus communicata interna oris infestat, & in lingua pessimæ sordes ulcerosæ oriuntur, licet aliquando in aliis corporis partibus nullum foedæ hujus luis indicium in conspectum veniat. Infans Lugduni labe venerea laborans infectus à matre tali morbo laborante, ubi alii mulieri ad osculum traderetur, quæ statim infecta inventa fuit.

§ XII. Linthea, chirothecæ, nummi quoque foribus his imbutæ, si calida adhuc corpori sano applicentur, idem infectum haud relinquent.

§ XIII. Si mulier lactans hac tabe contaminata admoveat mammas infanti, lactando ocysimè, eum inficiet, licet in parvulo signa & phœnomena circa hanc luem observabilia sese non manifestent, miserrime tamen excrucietur, & nisi maturè virus venereum educatur, tenerrimam machinam destruit. Penitus infectus itaque infans sanæ mulieris mammis admotus, ejus ità inficit papillas, ut brevi in illis ulcuscula provenire cernas.

§ XIV. Mulier quædam prope Lugdunum puero quodam ubera porrigebat, Mater postea suis admovit, hoc facto se per aliquot dies circa mammas infectam esse invenit, re examinata repertum fuit Infantem & matrem esse infectos.

§ XV. Hagæ Comitum Puer traditur nutrici, nascitur huic morbus, cui omnis Medicorum cura nil profuit, infans etiam usque ad ossa exesus, inventa est nutrix contaminata Lue Venerea.

§ XVI. Salivæ quoque singularis existit conditio, cui virus venereum facillime se associat, ità ut, testantibus Ephemeridibus germanis naturæ Curiosorum,

Canis Salivam Veneream mercurialem lambens perierit brevi.

§ XVII. Ex ulceribus dimanans spurcities, non est pus, sed alterius est indolis: ulcerum illorum maxime circa Genitalia & perinæum est progenies, tantique ibi foetoris, uti nisi maturè integumenta cutis auferantur putrefacta, horrendum foetorem in aërem proximè ambientem diffundunt. Clariss. BOERHAAVE refert ad eum venisse juvenem nobilem, hinc talem foetulentam animam reddidisse, ut ipse Clariss. Vir. alias ejusmodi odores ferendi consuetus, in animi deliquium inciderit.

§ XVIII. Omnium maximè vim inficiendi habent genitalia obsidentia ulcera, & quidem si genitalia Genitalibus admoveantur, ut sit in actu Venereo, quam primum enim membrum detumescit, Sanguis regrediens à tergo trahit ratione Vacui BOILEANI Virus, ita in masculis & fæminis ratio manifesta.

§ XIX. Inveterata hæc foedissima lues tandem ipsa ossa in materiam convertit ceu cineres carbonum friabilem; materia verò hæc redditur actiosa calore, si refrixerit, & tum corpori sano admovetur, vix vim exercet. Quo Clyma aut Cælum fuerit æstuantius, eò citius vim suam multiplicativam prodit, hinc magnas in calidissimis Regionibus facit strages, quò calidior est sanguis, eò promptius se insinuat, cui autem phlegmatica frigidior temperies, eò segnius virus Venereum agit. Phlegmaticus etiam vix curatur. Unde quædam prostibulæ laxa Vasa habentes, & temperiei frigidioris, hocce virus per sat longum tempus fovere possunt absque notabili extrinsecus apparenti Venerae Luis indicio, quæ autem floridioris imprimis habitus, calidioris temperamenti, ulcera pessimæ indolis breviori temporis intercapedine gignunt.

§ XX. Infantes sunt calidissimi, hinc in tractandis hisce attendendum, an Virus forte Venereum ex

lacte nutricis contraxerint. Calor eorum probatur in Thermometro FARNHEITIANO, in quo infantem sanum ad XI. gradus plus quam adultum incalescere cernimus. Hoc non fallit.

§ XXI. Malum exacerbatur in primis ingestis nutrientibus Sanguinem augmentibus, hinc infecti victu pleniori utentes, pergræcantes, nec decoctis, nec mercurio, sunt sanabiles. Virus enim his actuosius redditur magisque incenditur morbus, hinc est imprimis pedisequus Veneris æstuantissimæ impetus. Æstus Veneris est revera inflammatio totius corporis, partes Genitales maxime hoc igne tentantur, ita quidem, ut si inflammatio hæc ultra limites perdet, opus sit in dorso Penis Venam secare, ut sanguinis missione inflammatio minuatur.

§ XXII. Notatu dignissimum est, quod si Juvenis florentissimus se immiscuerit Scorto inquinato, adeo ut Scortum ex juvenis formositate libidinosis exarserit, ocysimè juvenis virus Venereum actuosissimæ indolis corporisque universam substantiam permeans concipiat, hæc autem celerrimè inficiendi activitas mirifice imminuitur, si causa hujus ardoris desit, & meretrix tantum mercedis gratia concubuerit.

§ XXIII. Obstetrices, à parentibus hacce labe infectis, auxiliatrices manus cum porrigerent, infectæ fuere. Testatur VERZELLONIUS quod Juvenis quidam, qui incaute tantummodo manu Scorti finem tractaverat, infectus fuit, mox pustulæ & apostemata apparuerunt, tantæ subtilitatis & agilitatis est hæc Lues, ut corpore calefacto & calore laxato dilatatoque augeatur summopere, præcipuè cum pervenerit ad Reticulum MALPIGII, eique quasi domicilium dici potest. Illa itaque sunt loca, quæ quàm facillimè hoc virus penetrat. 1. Cutis, quæ sub Epidermide, ut in Glande, Vulva, naribus, & Labiis. 2. Reticulum impendens papillis. Constat exiguum ulcusculum

lum in Labiis pejus esse, ac in alia corporis periphæria. Nares, in quibus subtilissima membrana, quam citissimò infici possunt, E. G. si homo Gonorrhæa laboret, & forte digito inquinet manus, postea illotis digitis tabaci pixidem arripiens naso præbet manusculum, vel alia de causa nares purgare intendit, videt post factum se esse infectum. 3. Fauces, Gingivam, Palatum, & Uvulam inquinat. 4. Guttur & Gula quoque patiuntur hoc malum, & quando in Laringe hoc malo infecta est membrana pituitosa, nunquam curatur. 5. Pungosæ Papillarum areolæ. 6. Præputium. 7. Corona glandis, circa hanc partem posticam hæret sola Epidermis, hinc se omnium maxime applicat, & undique tumores surgunt. 8. Superficies Glandis. 9. Præputii frenum. 10. Vulva, ubi quoque tantummodo Epidermis adest. Osculum vero uterinum, & Vesiculæ mucosæ perraro, ne dicam, nunquam, hac labe officiuntur, teste MORGAGNIO, qui sæpenumero putida & vulgatissima scorta in Nosocomiis dissecuit. Vide Adv. Anat. IV. Animadv. XL.

§ XXIV. Jam videamus quotuplex hic morbus mirificus sit, quando in toto corpore apparet, est adeo multiplex, ut hinc nulla pars affici possit, reliqua corporis parte non affecta; pessimus hic absque ullo dubio hæreditarius affectus se manifestat, pessimum voco, quia tam profundè serpit, ut nec medullam in ossibus relinquat intactam, hinc irreparabili damno dispergit per periostia, Panniculum Carnosum, malum.

§ XXV. Sæpe nullo signo externo se insinuat in corpus, quæ species certè pessima; mille & plures casus exstant, ubi homines purissimi Scortis se commiscientes nullum in Epidermide Penis, nullum in Glande apparens inveniunt vitium, at post tres vel 4 dies incipiunt de molestiâ quadam conqueri, dum lotium cum tarditate quadam reddunt, primo exit

10 DE LUE VENEREA.

materia Gonorrhoeæ, hæc se Fabricæ Penis involvit, foramen urethræ obsidet, denique abit in ulcera horrenda, nam stagnando acquirit materia vires, acrimoniam contrahit, quæ intolerabiles causat dolores, spasmos partium & similia.

DE MEDELA.

§ XXVI. Medela ante omnia applicanda est parti affectæ. BENIVENIUS primus, qui post ortum hujus Luis scripsit, habendus pro optimo Authore, sincero candidoque, hoc recte animadvertit. HILDANI fuit cura, per sudores ligno guajaco excitatos, & curatur nunquam ferè morbus hic, nisi excitato calore febrili. Videamus vero hujus luis.

INDICIA.

§ XXVII. Primo incipit à pustulis genere diversis in genitalibus, licet interdum, sed rarò in capite. 2. Pustulæ varis similes, variolisque, hinc *Spaansche pokken*. 3. Aliæ planæ minimæque exstantes, hæ non sunt nostris temporibus. 4. Aliæ colore sub albido, à quibus squammæ resolvebantur, & caro sub his cancrofa apparebat, hæc sunt quæ hunc morbum ab aliis distinguunt. 5. Varis similes rotundæ figuræ, ex quibus virulentia foeda profluebat. 6. Erant latæ planæ, squamosæ, quæ super cutim non intumescerent, quibus etiam virulentia copiosior emanabat. 7. Aliud genus extat, quod sub albis squammis cicatrici simile quid remaneret. 8. Dolores horrendi ad vesperam, noctu vero recedente leviores. 9. Ulcera oris oriebantur lethalia, sed suo tantummodo tempore, quia argenti vivi usus non adhibebatur. Post hunc scripsit LEONICENIUS, sed non tam accurate.

§ XXVIII. Veniamus jam ad alium, qui elegantissi-

tissime hac de re scripsit, est NICOLAUS MASSA VENERUS, hic in Epistolis suis nobis reliquit se jam anno 1524 de industria corpora illorum, qui Lue Venerea mortui erant, aperuisse. Scripsit ille 30 annis post primum hujus mali ortum, & tanto candore, ut omnibus, qui ante & post eum hac de re nobis aliquid reliquerunt, palmam præripiat, nam omnes, si spectas, qui singulare quoddam arcanum se possedisse jactarunt, ex hoc fonte hausisse reperiēs. Signa ejus circa hunc foedissimum morbum sunt primo pustulæ diversæ, quas adhuc hodie observamus, hæc vel à veneno extrinsecus applicato vel per halitum in corpus se insinuantem existunt. 2. Dolores membrorum, qui tum temporis sævissime hominem afficiebant, hodie hoc rarius videtur, ulcera verò oriri observavi. 3. Consume-bantur sæpe hoc morbo, qui nil mali passi fuere circa genitalia, infantes præcipuè periēre hoc morbo. 4. Dolor capitis sæpe ante pustulas veniebat, pustulis recedentibus, dolor remittebat. Hodie post pustulas tumor insurgit tophosus, osseusque, tum dolores accedunt post noctem intolerabiles, si hi insint, prorepat inflammatio propter partes molles ossibus incumbentes. 5. Ulcera fordida, virulenta, corrosiva, rebellia, ad omnia remedia persistentia, perse ad extendendum maxime apta. Verum ad corpora cellulosa oriebantur rimæ, ad volas manuum, plantasque pedum fissuræ. 6. Dolores nocturni ad occasum solis incipientes & declinantes ante ortum solis. Hæc ejus indicia, in quibus nulla de Gonorrhæa fit mentio.

§ XXIX. Hunc excipit tertius MUSA BRASSAVOLUS, magnus & ille imprimis, quia primus alteram descripsit speciem, discipulus ille LEONICENII, qui hunc morbum non novum esse affirmavit, sed ad Arabum Leporam retulit. Hic anno 1534 Ferrariæ de Lue Venerea scripsit, qui quinque alia præter jam observata observavit. 1. Alopeciam seu defluvium capillorum 2. Odontalgiam, quia dentes patienti decidunt. 3. Unguum

guum casum, qui plerumque Alopeciam sequitur. 4. Ophthalmiam, jacturam oculorum, hoc fit, si officula nasi spongiosa afficiuntur, nam his erosio venit labes ad pinguedinem bulbi, & exinde oculi semper illacrymantur. 5. Gonorrhæam, quam adhuc nostris temporibus spectamus. Hic primò mentio fit hujus mali: ex hoc nobili authore intelligimus, quod per spatium 40 annorum non erat cognita Gonorrhoea, sed post hæc tempora permansit usque ad nos.

§ XXX. GABRIEL FALLOPIUS, qui de Lue Veneræ eruditissimè scripsit, idem affirmat.

§ XXXI. Dividendus hic morbus in duas species. 1. In antiquam sine Gonorrhæa. 2. In recentiorē, ut hodie observatur vel cum vel post Gonorrhoeam, quæ a causâ externa contingit, antiqua etiam absque causâ externa. Hæc prima species illa, quæ in exteriori corporis parte consistit, feliciter eradicatur.

§ XXXII. Altera species est antiqua, quæ sine ullo indicio ab interioribus extrorsum se manifestat, indicia ejus erant tristitia, dolores, & post pustulæ sic apparentes, ut in variolis, hæc imprimis oriuntur, quando Saliva infecta ori excepta fuerit, excitavit febrim cum tormentis, & intra 4 dies, nisi resistatur, totum corpus infectum fuit, & hæc omnium horrendissima species fuit, erat enim desumens & pessimè ulcerosa.

§ XXXIII. Jam per sua Phœnomena morbum describemus, distinguemus in duas classes. 1. Quæ cum. 2. Quæ sine signis apparet, quæ sensibus perspicua & manibus tractari possunt. Quando corpori puro extrinsecus ad quendam locum applicatur infectio, & quid ibi appareat, explicabo, exinde nobis sponte patebit curatio, & quid semper omnium primum, quod mutatum est, per applicationem externam contagii Venerei deprehenditur, ut pustula, hæc sequentia sunt de manifestante parte in arte

te medica. 1. Hæc primò tantummodo pulicis morsum refert vel apis puncturam. 2. Semper rubra in initio, & hinc perfectè speciem inflammatiunculæ refert. 3. Refert stigma Variolosum perfectè. 4. Hinc pruritus est primum symptoma nequidem in ipsis locis, ut in Scabie, exceptis. 5. Epidermis fit Squammosa elevata paululum, quia multus tunc temporis humor sub illa hæret. 6. Tunc incipit olere. 7. Dolor jam molestissimus, lancinans, continuò semperque in latum se extendens, nam nunquam ferè in profundum repit. 8. Semper per panniculum adiposum, carnosum, superficialia expansio, illum ita trahendo & dilatando vexat, donec eum perforet, & cum se cum hoc panniculo diffuderit, manebit semper plana pustula. 9. Cuniculatim sub panniculo adiposo agit. 10. Nunc epidermide exesa & illa destituta apparet aqua CrySTALLINA. 11. Hæc materies per hanc pustulam effusa est spissa cremoremque lactis recentis quasi refert. 12. Omnium pessimum ulcus est salinosum, & si sanguine fuerit commixtum pene incurabile, ut ait SYDENHAM. 13. Humor hic pene mollis, veluti naturalis, sed defluit ut oleum semisusum seu semicoctum. 14. Materies hæc alba NB. quæ in aëre flavescit, quod autem pus naturaliter non facit, & hæc est proprietas & natura hujus materiæ. 15. Limbi & margines hujus pustulæ sunt plerumque albi, contracti, non tument in altum, sed ac si essent politi, semper sunt quasi plani abscissi, ad centrum pustulæ quasi exesi, hoc fit, quando pustulæ se insinuant in membranam adiposam. 16. Plerumque vacillant, si ad latus, ubi apertura, tangas, tum sentis, quod cutis ibi non firma hæreat, sed ac si suffossa esset. 17. Hisce visis & marginibus callosis notatis, advertite, qualis pustulæ fundus, hoc est musculus, quem intactum semper relinquunt. Vidi totum crus exesum, super quod tamen musculi perfectè videbantur intacti

18. Fæ-

18. Fundus fere semper vividissimus & planus, nisi musculus forte fecerit absentiam planitiæ. Contumax est hæc pustula, quia si illud quod sub cute latet, non radicitus extirpetur, recidiva timenda, & hinc mundificantia parum aut nihil efficiunt si non fortioribus curam inchoaveris. Ea itaque hujus morbi fere omnium truculentissimi indolis est, ut, postquam subtilissimum Venenum calido corpori se insinuavit, sistat, maculam faciat, transeat in ulcusculum, de quo jam dictum.

XXXIV. Hæc omnia constanter se ostendunt, quando hic morbus apparet solus, hinc, si hæc omnia eradicari possint, nihil permanebit, nisi cicatrix cava, quam omni arte parti sanæ æqualem non reddetis. Si verò suum calorem fovet, enascitur multiplicatio venen hujus, quod singulare habet genium, ut se per pinguedinem facile dilatabilem diffundat, si nunc hoc ulcusculum medicus statim extrorsum pellere studet, ægroti sui que damno experietur, quanta celeritate sub panniculo adiposo cellulosoque serpat, novasque creet pustulas; hæc ex ante recensitis Autoribus in hanc usque horam ita apparent.

§ XXXV. Quando hac ratione membranam nunc inflammavit, in ulcerosa tubera convertit, quæ sunt valde lata, magis magisque se expandentia, donec tandem ad maturitatem perductum ulcus totum corpus obambulet, hinc quo plura ulcuscula eò deterior morbus, si nunc sub dura cute serpat, panniculumque carnosum semel reddant exesum, nunquam in integrum restituetur corpus, panniculus ibi nunquam renascetur, & perspiratio insensilis erit impedita.

§ XXXVI. Sic ego curavi, extirpato quidem in interioribus veneno, sed foedissimis, in toto corpore remanentibus cicatricibus, ita ut sæpe viderim panniculum musculos obtegentem in rugas se coarctas-

stasse, quando ridere vel loqui voluere hi miser-
rimi: si nunc applicas mercurium præcipitatum, pan-
niculus vero manet constrictus, & eschara quoque,
certus esto te non curavisse morbum, sed melius
fecisses, si ulcus apertum reliquisses, ubi jam
ingreditur musculus panniculo carentem, altera
consideratio est.

§ XXXVII. Summus rerum Arbiter musculis va-
rie agentibus pinguem attribuit panniculum, ubi ve-
rò graciles muscoli existunt, his tanto minorem affig-
navit adipem, & ubi non nisi fibræ sunt, ibi loco
pinguedinis humorem longè tenuiorem locavit,
hinc ubi plurimi muscoli, ibi plurima pinguedo, uti
in musculis abdominis, sed ubi nullus musculus ut
in pene, ibi tantum membrana flexilis, ubi pingue-
dinosâ membrana, ibi corpus densum, ubi Mucila-
ginosa, ibi nihil ferè adipis, & ubi cellulosa, ibi
mero flatu sustinetur. 1. Hinc differentia mali,
quando occupatur Cellulosa, ubi semper humor ut
in pene, quàm immaniter ille inflatur, inflam-
matur. In pryapismo, Phymosi, quam horrenda
tormenta & tumores certè terribiles! 2. Diffe-
rentia est, quod membrana hic non faciat Ulcera
serpentina, sed coërcita intra suos limites, hinc ubi
penis denudatus, ibi nunquam serpit. 3. Oriun-
tur profundiora, spongiosiora, latioraque ulcera, ubi
ultima membrana Cellulosa circumfusa est vasis, nul-
lum vas reperitur arteriosum, nervosum, quin hæreat
intra cellulosa; si jam ad loca, ubi vasa sunt, per-
venit, se in interiora profundò insinuat, ut in Pene,
ubi verò ad spongiosa repit, semper insurgunt tu-
bercula. 4. In partibus nervosis vero sunt papillæ,
vidistis in Anatomicis, quando arteriæ, ubi plurimi
nervi inveniuntur ut in Pene, lingua, ceracea ma-
teria implentur, & in aqua tepida suspenduntur,
quod Epidermis, putrefactione facta, papillas, quibus
adhæserat, deserit, seque totum abducit; si nunc
ad

ad has Papillas oritur Pustula, Virus nervos relinquit nudatos, non coërcitos, & tunc ulcera oriuntur omnium horrendissima, doloresque excitantia, in ulcere cancroso Panniculus nervosus inficitur, in Cæteris cellulosus.

§ XXXVIII. Verucas non invenietis, nisi circa extremitates digitorum, Labia & maxime circa caput Penis, in Lue Venerea hæc fistulæ exoritant, denique in cancrum degenerant, si nunc fiunt circa penis coronam, præputium nec retrorsum nec antrosum duci potest, ergo ulcera circa has partes nata semper sunt minora, quam ubi cutis est. Quinta differentia est, quando partes occupat, quæ musculis, membrana crassa pinguedinosa, destitutæ sunt, omnes enim partes cute & magno panniculo adiposo carentes variis solent tegi musculis, ut apparet in toto corpore. Musculi sunt organa, quæ perpetuo contracta omnes à se pellunt humores, & referunt ad suam cutim pinguedinosam, hæc est itaque Causa, cur tantummodo ad has partes penetrat. Ex. Antiquis Autoribus dixi, esse universale, quod musculi in pessimo malo sint intacti, Juvenem ipse vidi, cui ossa erant immunia, & partes pinguedinosæ nudæ, ut musculi possent conspici, qui tamen rubri & quasi in statu sanissimo conspiciebantur: longè ergo alia idea, ubi occupat fungosam Penis substantiam, quam illa, ubi sunt musculi, notabilis inde differentia, quando morbum curastis, ubi validi sunt musculi, tunc sistendum est malum, ne ad latera serpat, si verò ad locum, ubi nulla Substantia muscularis est, pervenit, ibi calamitatum plane nullus erit finis.

§ XXXIX. Illæ partes quæ hac lue afficiuntur sunt 1. Quæ Perioestio sunt continuæ, ut in naribus, ubi nullus musculus, nisi fibrillæ, quas SANCTORINUS observat; si nunc ad illam membranam, quæ ex meris cryptis constat, ut RUISCH docet, sive anfractus narium

um seu 4 ossa spongiosa pervenit, ubi nulla cutis & pinguedo, tunc nulla pestis tetrior, quam hæc, nam ossa hæc tam tenuia sunt, ut Lamellæ tenuissimæ.

§ XL. In faucibus quoque hæret Velum pendulum palatinum, quod simplici tegitur membrana, quæ pinguedine tenui obducta est, quando nunc hanc mollem occupat partem, nunquam fallit, quin os palati afficiatur; Membrana postica faucium est plena cryptis, & nullus ibi ferè musculus: quando tractavi ægros, quibus hæc extitère pustulæ hic loci, & omnia lardo rancido similia esse vidi, nunquam curavi.

§ XLI. Secunda classis est earum partium, quæ membranæ incumbunt mucilaginosæ, præcipuè in Mulierum vulvis, earum cutis desinit ad ingressum oris vaginæ, ubi cutis hanc partem, ut nobis in ore, deferit. Huic subjacet membrana speciem habens muscutorum omni modo simillimam & velo pendulo palatino, inter hanc sunt emissaria illarum cryptarum, quæ hic mucilaginosæ sunt, & ad Nymphas 12 harum invenies, quæ liquidum ferunt, quod veteres semen vocavêre.

§ XLII. Penis Virilis ita mirifice constructus est, ut in ejus fabrica fungosa fere nulla carnis appareant signa, nam si sanguis è pene effluat, fere nullum est corpus, hinc nulla pars magis destructibilis quam hæc, nulla pars magis dilatari potest, quam hæc, hinc Lues in hac parte ab omni quam maxime diversa. Laboret quidam jam longo tempore Lue Venerea & Gonorrhoea recenti, priorem morbum curabitis, sed Gonorrhoeam non. Salivatio quidem omnes partes excepto pene curat, hinc curatio difficilis, non à diversitate hujus mali, sed à structura diversa pendet. Similis structura est in papillis mammarum, & partibus lateralibus Clytoridis, si nunc malum hic incipit, tendit ad ossa pubis, quæ ita corripit, ut tota ibi carnositas fiat putrida, hinc mira inflammatio, cum
B etiam

etiam in cæteris partibus, ubi musculorum compages ejus virus superat, resistantiam inveniat, hic plerumque habitat. Has cellulas si jam intret, hæret quasi in lagena. Si nunc sanguis accedat, fit putredo & dilatatio. Hæc itaque est ratio cur in fæminis, nisi hæc materies penitus eradicetur, nunquam fere curatur. Penis nunquam in membrana afficitur magna Ruischiana, quæ tam fortis est, ut nulla alia pars, hinc Penem, si jam totus tabe destructus fuerit, defendit. Si parsexesa veniat in vasa magna, oritur hæmorrhagia, in qua stiptica & caustica applicari nequeunt.

§ XLIII. Inter Gonorrhoeam virulentam, quæ prima, secunda & tertia vice hominem infestat, magna est differentia; hinc obtinuit, ut inter virulentam, & mitem, distinctionem fecerint, quæ excoriat, & non infecta afficit corpora, in alia distillat humor, qui nequam alium afficit. Hoc est in Lue Venerea primum symptoma; omnes etiam pro primo signo habent Gonorrhoeam. Fateor contrarium in centum casibus vix semel fieri, nam observavi, quod Gonorrhoea in substantia penis sensibus patenti hæreat.

§ XLIV. Hodie præservat à Lue Venerea ablutio. BRASSAVOLUS primus hujus mali scriptor dicit, quod bonitas mali in eo se ostenderit abluendo generato liquore, ne corpus inficiatur, hinc in corpore aliass puro, qui curat, præservat, ne ab alia specie inficiatur.

§ XLV. Hæc Gonorrhoea singulari methodo tractanda, nam in Lue Venerea tot symptomata occurrunt, sed nullum curari debet ut Gonorrhoea.

§ XLVI. Gonorrhoea venerea derivatur à γόνος Genitura & πῶς fluo. Hoc est Genitale profluvium. Omnes enim fere putarunt, quod malum oriatur reclusis ostiis, quæ patent in urethra, inde hoc imposuere nomen. Sed nullus certè in conjugio tam fæcundus, ut tam multum generet liquorem, quàm in Gonorrhoea effluit, non venit hic morbus ab interiorio-

terioribus tantum, sed etiam ab anterioribus, quod in centum exemplis vidi; laboret homo, tota nocte sponte effluet materies, premat manè glandem Penis, multum liquoris emanabit, sed premat versus os coxygis, nec gutta procedet. Hinc certus sum, quod semper materia, quæ in simplici Lue Venerea est, proveniat non à prostatica, ut multi credunt, sed à glande penis, purgetur ergo hæc glans, nil amplius secedet. Hinc non est semen, nam color & exsiccatio utriusque hoc docent, color, si exsicceetur, apparet albus, & non Seminis lentorem sed Saponis, aut sebi candellæ, si incipiat fluere, refert, & si paulo pejor est, viridescit, linteo exceptus flavescit.

§ XLVII. Nullum jam contagium nisi à muliere infecta, licet alii, fracto Thori foedere, meretrices frequentando infecti, mensuris adscripserint, sed Medicos, Pastoresque decipere nefas, à muliere æstivo tempore menstruanti, si intra urethram sanguis staret, aliquid oriri posse concedo, sed nunquam Gonorrhoeam, omnes hoc notavêre. Si mulier admiserit Virum infectum, illa non semper inficietur, ille enim locus, quem Penis transit, est madidus, itaque hoc, quod injectum erat, Virus transudat, eliminaturque foras, sed vir, si hoc acceperit, inficietur semper.

§ XLVIII. Mulieres, quibus membrana urethrae est cavernosa, hoc est spongiosa, non inficiuntur, nam humores, ut prius dixi, semper exstillant, hoc abluunt; si virus ab infecto immisum exstillet, membrum Genitale tantum ad motum inficietur, ubi illa manet infecta. Hinc patet falsitas mulieris, infecta non fui, ergo te non infeci.

§ XLIX. In quibus se Virus per aliquot jam elapsos dies manifestat, id difficilius curantur, ratio est, quia virus altiores egit radices.

§ L. Primum, quod in hoc malo sentitur, est molestus sensus, nam semper conqueruntur se post

noc commercium in Pene aliquid molestiæ persen-
 sisse: primum Symptoma itaque semper in omnibus est,
 ac si corium sensus coarctaret. 2. Est doloris sensus
 circa testiculos, vocant hoc retorsionis sensum, in quo
 aliquis apparet tumor. 3. In dicta superficie maculæ
 parvæ, planæ, morsum Pulicis referentes, molestia ten-
 dens penem, si Gonorrhoea à simplici oriatur, color
 ruber nunquam in præputio, sed tantum in glande.
 Si homo senex sæpe hoc malum acceperit, pejus erit,
 quam in Juvene antea non affecto. 4. Si hæc pu-
 stula appareat, sentit lentorem tædiosissimum, qui
 primò afficiuntur, dicunt Vermem quasi urethram
 perrumpere. Vasa enim emissaria in hoc casu exten-
 duntur, si profluat, cremorem lactis Te videre
 jurares, ita apparet albus, & tam lentè exstillat, ut
 per integram horam unam guttam expectaveris,
 pressione accleratur quidem liquor, sed malum po-
 tius eo augetur; nam si in Catharro mucum non
 irritaveris, curabis citissimè. Similis curatio in
 Penc, liquor ille ultra ambitum coronæ, ubi fre-
 num glandis hæret in fine Præputii, exprimi potest,
 at spiscior est quam Cremor lactis, & sebi fusi co-
 lorem refert. 5. Liquoris augetur copia successive,
 quae in initio parva, omni hora verò copiosior fit,
 & hoc imprimis, si Genium sequatur, & nihil ac-
 cipiat, quod humores mutat, intra 24 horas præci-
 puè ad summum tendit, ex albo fit flavescens, post
 viridius, tandemque muci narium instar in viri-
 ditatem satis magnam degenerans decurrit, fit amurco-
 sus, saniosus, acrior, subtilior, hinc inter crassiorem in-
 terspersa materies, in pessimo statu fit fuscus, hujusque
 quidquam in interioribus partibus consumitur, & sem-
 per post hunc manet aliquod stillicidium. Nam eo
 tempore in sinibus Penis erosus semper manet dolor,
 & si tunc non aliquid crassum degenerans sequatur,
 fabrica hæc nonnunquam extirpanda. Liquor ul-
 timus fit sanguineus & tenuis, qui omnium pessimus.

Haec

Hæc jam descriptio Gonorrhoeæ simplicis Virulentæ usque ad summum gradum, si ad hunc pervenerit, hæret etiam ad binas urethræ membranas in cicatrice partis erosæ.

§ LI. Liquor sic genitus partes, quas transit, inflammare solet, sic glandis superficies à confectæ morbosæ materiæ liquore inficitur, hoc non advertitur magis, quam si in urethræ cavitate tempore noctis hic retinetur humor, tunc matutino tempore unctuosas penis partes tenacitate sua cohærere facit; & si in ultima apertura est, dolor semper in urethra existit, nunquam fatalius, quam si sub operculo Præputii, ubi noctu materies retinetur, in urethra hæreat, nam convexa tum Glandis pars inflammatur.

§ LII. Liquor partes, quas transit, quoque exco-riat, tenuem præcipuè in urethra membranam, membranæ nomen vix merentem, hæc hæret in superiori urethræ parte, & tenuissima ejus pars frenulo accingitur, dein exco-riatio est ad superficiem glandis, ubi papillas illas, quas Ruisch detexit, quasi hirsutas, exco-riat. Ultimò membranam illam iteriorem, ubi statim, exco-riatione facta, sanguinem emittit, jam erodit, unde dolor ille inflammatorius osseus, nam hæc nervis circumdata est; unde immanis ille dolor, hæc erosio nascitur ab affectu materiæ retentæ applicatæ membranis tenuissimis, unde nervis erosis intolerabile stillicidium lotii, præcipue noctu semper tumescit Glans & corpus spongiosum urethræ Hæ partes non sunt duplex corpus sed tantum continuatæ, hæc materies nunc est intra membranas urethræ, nam in Glande talis non invenitur, quæ tumescit, & sic urethræ cavitas comprimitur, unde chordata illa oritur constrictio; hæc jam ultima Gonorrhoeæ virulentæ species.

SIGNA PATHOGNOMONICA.

§ LIII. Primo si dicas ægroto, ut mane Glandem premat, adverte qualis materiæ effluentis color. 2. Jube, ut, Glande pressa non manente in illa materia, jam premat ad partes osseas pubis, si nunc ibi quoque materia exprimatur, certus esto hanc non esse Gonorrhœam Simplicem Virulentam, sed longè pejo-rem. 3. Primam infectionem nunquam audebo dicere Simplicem esse Gonorrhœam, qui jam ante illa laboravit. 4. Materiæ bonitas, an sit alba, flavescent, viridis, fusca, an hoc malum ad summum acumen pervenerit, & paulo post quando materia viridis iterum alba apparet, indicium Sanitatis. 5. Absentia omnium aliorum morborum, si enim interrogaveris, an à primo commercio ab impura socia circa inguina, scrotum, nares, fauces acceperit pustulas, & ille negando respondet, certus esto Simplicis Gonorrhœæ. Sedes affecta in prima Gonorrhœa est Glans, & pars anterior urethræ. Glans primò morbillis afficitur, & post maculâ ab eam plagam Penis, ubi Glans formatur à corpore fungoso urethræ, & ubi parte infima cum frenulo conjungitur, ibi substantia nulla sed cryptæ.

§ LIV. Penis Structura longe aliter se habet, quam Veteres credidêre, quam debemus Ruischio, qui Primus Penis fabricam ante 30 annos docuit. Consideramus in hac parte primo membranam. 2. Papillas. 3. Cellulosam structuram. 4. Cryptas; & his tota hujus morbi historia consistit. Officium penis est lotium excernere, semen cum voluptate ejaculare, unde longe aliam requirit structuram quam reliquæ partes. Vide de ejus eleganti structura Ruischii Opera, quæ legimè-ventur.

§ LV. Urethra est canalis emissarius è Vesica ortus, non spongiosus, sed, ubi Penis incipit, accedunt corpora spongiosa, hinc urethra, Penis Apophysis membranacea, flexilis Canalis, dici potest.

§ LV. In-

§ LVI. Interior Vesicae membrana est mucosa, & postquam sphincter Vesicae hanc claudit, urethram facit, ergo est productio membranæ Vesicae interioris. In Ischuria deprehenditur, quod ille liquor infuetus dolorem faciat, qui in Glande quoque sentitur; haec membrana est dilatabilis, nam Vesica hominis in mirificam amplitudinem extendi potest, uti videre est in Theatro Anatomico Leydensi, ubi octo libras aquae una continet; membrana illa est valde compressilis, ut apparet, dum post tentiginem sanguis effluit.

§ LVII. Decursus. Urethra viri egressa per spatium pollicis deorsum descendit, Vid. MORGAGN post sursum adscendit oblique ab anteriori parte intestini recti infima usque ad curvaturam ossis Pubis, postquam Penis suspensorium nactus juxta longitudinem descendit ad glandem, ubi pendula est. Hinc varia Gonorrhoeæ differentia. Latitudo angustissima est, ubi sphincter comprimit Vesicam; hinc impossibile ferè ullam materiam virulentam posse in cavum Vesicae venire, nam Cathetere immisso non possumus nisi magnavi materiam ducere. Hinc si hic se defendere non posset, longè peior foret morbus. In fine sphincteris est longè latior, quam in reliquo decursu, nam hic sola & libera hæret, & haec est pars, ubi calculus sistit. Post fit longè angustior, si ad prostates venerit Gonorrhoeæ materies, ibi haeret, hinc pustulae hic ortæ penetrant vesicam, unde pessime se habent aegri, ideo metuendus hic locus maximè quia ex angusto in latum se diffundit. Ubi jam inter os pubis & corpora fungosa haeret, adhuc angustior locus, donec ad glandem pervenerit, sed in Glandis parte omnium angustissimus. Hic est locus, ubi Gonorrhoea primi Generis hæret, & hinc si ejus laxitatem aperire poteris, optime curabis.

§ LVIII. Primum Gonorrhoeæ Genus inter os Pubis hæret, & semper ferè facit fistulam & erosionem; postquam exivit urethra ex collo vesicæ, & superavit angustissimum locum, statim Naturam vesicæ mutat,

novamque inducit, tunc constat minimis membranis & corpore fungoso medio. Prima membrana est continuatio Vesicæ interioris, & hæc usque ad Glandem tendit. Secunda membrana ad bulbum facile a priore separatur, ubi ad duas vel tres lineas intercedit. Hinc canalis fit duplex. Tertia substantia est dicta fungosa, oritur exquisitè sub apertura in Vesica, & se usque ad Glandem extendit. Hinc ortus sub Vesica inter duos canales & per omnes curvaturas Penis pervenit ad glandem, ubi reflectitur, & eminentiam facit, quæ Corona Glandis vocatur. RUISCHIVS ultra 30 annos Penem hominis injectum aqua per arterias pudendas eluebat prius, post ceram immittit rubram, dissecat corpus Penis, vidit, quod cera per arterias ivisset ex canalibus articularum, & satis magnis frustulis suppleret substantiam fungosam Glandis.

§ LIX. Ad Corpora fungosa rarissimè morbus devenit, sed sub membrana intima glandis hæret substantia, quæ substantiæ Cellulosæ speciem induens Glandem ambit, atque tam tenuis, ut unguis crassitiem vix æquet, & hic locus, ubi expansa urethrâ vitium hæret, hinc penis, quem hydropicum esse jurares, apparet, hoc malum nil curat, nisi per horæ spatium aqua fervida linteis applicetur, nam remedia emollentia si quis applicare auderet, faceret suppurationem per totum Penem: unde pessima mala orientur, quod summopere vitandum.

§ LX. Superficiem Penis multi membranam Glandulosam esse affirmant. RUISCHIVS verò optime demonstravit purgando ab omnibus sordibus Penem post inflatum appensumque in aqua tepida, tenuissima membrana recessa, hirsutum existisse in urethra, ergo mirum non est quod alios morbos patiatur, aliæ enim partes, si Lue Venerea afficiantur, hoc non patiuntur.

§ LXI. Arteriæ hic non in Venas sed sacculos cæcos abeunt, ubi in cellulas sanguinem fundunt. Membrana

exterior urethræ totum Penem ambit, jacetque sub cellulosa, quæ à Clariss. BOERHAVIO membrana interior vocatur. Exterior verò urethræ sub corporibus ambobus fungosis, hinc est communicatio inter exteriora penis & hanc fungosam substantiam. Vid. RUISCHII *Observ.* 100 & hinc apparet, quod illa substantia possit pervenire ad dorsum Penis, sed non ad corpus fungosum; nam hoc penitus defensum est: jacet ergo substantia cellulosa dicta comuni, estque tenerrima, extensilis, cui in adultis nulla pinguedo subjacet, hinc tantum mucilaginoso, flaccida, tenerrima est. Interior urethræ binis constat lamellis, quæ in Pene inciso & macerato dividi possunt, sic tamen complicantur, ut non nisi post macerationem interior possit deglubi à superiori. Hanc concretam sic percurrunt vasa, ut lamellas non perforant, sed inter duas commissuras viam prosequantur, quorum emissaria obliquo situ sunt perspicienda; Leg. MORGAGNII. *Advers.* Tab. IV. FERRARIUM in *Libello de hac re*, COUPERUM in *descriptione partium* VI. COCKBURN in *cap. ultimo*, in his, quæ dixi, invenietis. Hæc Lamella interior pertunditur per hos poros, qui Lacunarum sunt orificia, ubi hæret materies lubrica, sani hominis mucum narium referens. Lacunæ sunt minores, majoresve, sed una est omnium maxima, quæ in distantia ab ossis pubis curvatura est usque ad fungosum corpus; & hæc vera Gonorrhoeæ sedes. Liquor hic nunquam apparet, qui cum urina ablui videtur, vel partim per substantiam penis currere ad præputium, ubi colligitur in speciem albi mucoris, ex quo fit membrana spuria, quæ æstivo tempore causa pessima mali sine Lue Venerea.

§ LXII. Piso affirmat, quod Præputium urfi habeat interius saccos unctuosos, unde natura fecit, ut Penis in Orgasmo Venereo hoc unguento ungeretur, sed hoc in homine non apparet. Omne itaque, quod

secernitur in *Glandulis Couperianis*, *Lacunis Morgagni*, ex quibus emissarium venit, sub præputio interdum sordes facit, à quibus sæpe tanta mala. Quando hic loci foetor stagnans hæret, ingentem parit acrimoniam, unde Gonorrhœa exinde nata vix sanatur, nam huic viscido si venenum se commiscuerit, quibus mediis felix potest expectari curatio?

§ LXIII. Tota interior superficies plena est hiatibus, qui versus glandem aperiuntur, succum ab arteriis factum hic emittentes desinunt ad curvaturam Penis, ubi compendium centenarum Lacunarum natura ad suas glandulas ingentes reduxit, quæ, si intra cavum urethræ premantur, desudant, & hæc secunda orificia constituunt, ut nunquam siccitas urethræ fiat, nec hiatus concrecant. Hæc Orificia sunt secunda emissariorum orificia, quæ retro-versus urethram petunt, desinuntque in duas glandulas circiter fabeculæ magnitudine, in locum ubi bulbus Urethræ est, & cingitur musculis acceleratoribus, hinc quando hi musculi urethram comprimunt, quoque hæc premunt, quæ succum usque ad *Lacunas Morgagni* emittunt. Quando Gonorrhœa ad orificium harum Glandularum se extendit, tunc tumores postea in fistulas abituri oriuntur incurabiles.

§ LXIV. Prostatae, vel qui cum *VESALIO* dicere mallet corpus Glandulosum, per quas Vesicæ cervix initium obtinet, si ex fine prostatarum emerit, descendit sursum in angulum acutum, si jam perpendicularem Vesicæ sectionem instituas collum Vesicæ persecando, tunc in prostatarum medio invenis urethram, ubi nullum jam fungosum urethræ corpus. In medio 12 hærent emissaria perfectè patentia tantis foraminibus, ut setam porci admittant, quæ ex sacculis prostatarum veniunt Glandulosi in illo loco, ubi Prostatae nullam habent fungosam substantiam. Triæ emissaria hærent in medio, hæc Semen afferunt è vesiculis Seminalibus.

§ LXV. Glans.

§ LXV. Glans, ut aliqui haud absimili ratione putant, est prolongatio Prostatarum, hinc generaliter adfero, quæ prima Gonorrhoea simplex est in anteriori & interiori parte urethræ, hic tantummodo hæret, quod possum probare 100 exemplis. Quando juvenis nunquam prius infectus dolorem intra 4 dies sentit in urethra, tunc altius malum non serpit. 2. In his deprehendi, quod si matutino tempore, lotio nondum reddito, Glandem premas internam, nihil, si remotius, paululum, si in infima parte omnis, Pene non erecto, exeat materia. Hoc corpus non est turbandum, sed laxum servandum, tunc purgando & nihil retinendo purgabitur brevi. Sed remediis adstringentibus semper Gonorrhoea tertii generis excitabitur.

§ LXVI. In Omnibus casibus commendo, ut bene attendatis, an Gonorrhoea ultra hos limites se extendat, videbitis urinam matutino tempore exceptam sanissimi hominis speciem induisse, sed postquam premat glandem, omnem affert materiam, quia noctis quiete omni collecta materies asservatur, quæ postea quasi scabræ anguilæ lotii instar expellitur, & hoc signum infallibilissimum. Materies est puris species, ulcera Venerea fundunt pus ulcerosum, sed non est eadem, cum hæc sebo vel saponi liquato sit similis, sic ut partes vix cohæreant, quod hæc materies verum pus sit, non credo, nam tum materies sub præputio pus dici posset; fit igitur hic loci, ubi partes nondum sunt erosæ. Nam quoties in castris datur occasio cadavera aperiendi, inventum quod Gonorrhoea simplex non erodat, sed tumorem tantum faciat.

§ LXVII. SYDENHAM scripsit, quod Gonorrhoea simplex pressa quasi ex spongia exsudet, materiæque rheumaticæ similis sit, nam ubi nervus dolet, materies quædam magna copia fluit. Pono casum: si in pulmonem acetum immittas, unctuosum parat humorem, qui cum Tussi iterum expellitur. Si ab aëre
fri-

frigido membrana Schneideriana inperspirabilis reddatur, post paucas horas oritur irritatio, & natura eo tendit, ut materia superflua è corpore eliminetur. His exemplis puto demonstrari posse, quod Gonorrhoea simplex susceptum Venenum per emissaria amplificata ex suis lacunis expellat.: Hic est locus, ubi hæret virus Venereum. Si paulo acrior sit Gonorrhoea, æger quasi aliquid disruptum sentit, & si adhuc gradum ascendat, ægerque premat glandis superficiem, sanguis simul exit. Animadvertatis, si ad copiam materiæ, quæ Lacunis, ex quibus promanat, exstillat, respexeritis, me Vera dixisse. Cæteræ Lacunæ, quo proprius ad Glandem, eò plures & majores inveniuntur. Una juxta finem Glandis in urethra hæret latissima omnium MORGAGNI appellata, hæc cum aliquo renixu clausa condit detestabilem hanc materiam, ex qua oritur Gonorrhoea simplex.

DISPOSITIO.

§ LXVIII. Gonorrhoea simplex est inflammatio, & hoc scimus, quia labes Venerea ubicumque in corporis superficie applicata inflammationem procreat, si ad urethram applicetur, Gonorrhoeam excitat, hinc ubi calor intensior, solutior, major, ardens, dolor sævissimus, sanguis exit. Primum ergo initium est inflammatio, qualis in partibus externis, hoc tamen discrimine, ut loco puris reddat materiam teterrimam. BRASSAVOLUS in Scriptis suis hoc nobis pro verissimo reliquit, scribens, quamdiu materies est alba instar cremoris lactis, tamdiu non tam mala, sed si flava, sanguinolentaque materia misceatur, incurabilis. Hic oritur stillicidium, si tantum ex uno loco, ex omnibus emissariis, transudatio; membrana urethræ multis foraminulis est pertusa, quibus levi pressione materies exit, & si hic alia re
quam

quam aqua diluas, non curabis. Hæc transudatio fit ferè semper in pessimo statu, exstillat per fungosam Glandis substantiam, ulceratio levis est & primis hebdomadibus sine cura tolerari potest.

DIAGNOSIS GONORRHOEÆ.

§ LXIX. Primò à tempore commercii ad tempus apparentis materie didici, si homo primo die post commercium statim hæc signa deprehendat, facile curatur. Sed si post 14 dies matutino tempore, præsertim si nimium vino indulserit, hoc stillicidium advertat, persuadeat sibi malum esse altè radicum; sed de his supra. 2. Ex loco affecto, ut medicus certus sit Gonorrhoeæ simplicis, una est methodus, nempe mandare debes, ut æger mane plena Vesica nihil non efficiat, licet æger media nocte lotium reddidisset, ut penem premat & primo in parte inferiori, si nunc sine anguillis veniat, certissimus esse potest, tantum in hoc loco malum domitare. 3. Si materiæ copia respondeat Lacunis, nec major est, Simplex Gonorrhoea est, & præterea si instar cremoris lactis est, & dolorem non sentit, est simplex Gonorrhoea. 4. Si adsit symptomatum omnium reliquorum absentia, si ardor non sit in cæteris penis partibus, neque in testiculis, si nullum ulcus in corpore appareat, nec in scroto, nec in Glande, si ex appulsu mulieris parva tantum Macula sit in scroto facta, non amplius est Gonorrhoea Simplex, sed quæ facit Luem Veneream.

PROGNOSIS GONORRHOEÆ SIMPLICIS.

§ LXX. Facilis est Curatio, si tantum à contagio oriatur, & vera applicentur remedia, si inveteraverit, non pertinet amplius ad hanc, curationis classem;
nam

nam substantia cellulosa semper læsa erit. Si æger obsequiosus, ea vitet, eaque faciat, quæ directissimè ad hanc curam faciunt, omni methodo prohibeat, ne arrigat membrum, nihil enim curam adeo reddit difficilem, vel penè impossibilem, quam tento. Macilenti citius curantur, quam pingues quia oleum deficit, idem censendum de humorosis. Ex hac verò Gonorrhoea neglecta, suppressa, male tractata, vitium proximum est, quod ex dilatatione rheumatica, ut rectè vocatur, Gonorrhoeæ simplicis ulcera in minimis Lacunarum osculis hæreant, & osculorum corruptione existant ulcuscula. Duplex est urethræ membrana, quorum oscula inter duplicaturam membranæ decurrunt, hinc virus lento gradu primam membranam corrumpit, donec secunda quoque erosa lamella, per cellulosam urethræ substantiam se diffundat, & eam expandat. Si videatis, quàm difficilis ibi purgatio; hæc vera est ratio, ut toties vidi; si hoc factum tum superior textura hujus orificii obdurefcit, degeneraturque in ulcuscula callosa, quæ intra urethræ cavum resistunt, & femini molestias faciunt intolerabiles. Fiat purgatio priusquam ad alias partes primò ad Lacunas, & ab his usque ad curvaturam Penis, hinc materiæ retrogressus ad Lacunas, sursum. 2. Ad vasa emissaria Couperiana, recedit versus Perineum, & sponte natura se purgat, hæret tamen in sacco, si nunc veniat ad bulbum Urethræ, ibi sola substantia fungosa tumorem facit. Versus collum Vescicæ sunt 12 emissaria, & tria Seminalium vasorum orificia, si huc venit, erosisque emissariis, ibidem hæret virus, & in Seminalium Vasorum cavitatem liberè insinuare se potest.

C U R A T I O.

§ LXXI. Satis mirabile, quod primus scriptor omnia tradiderit, & ego neminem inveni, qui post eum, quod

quod bonum est, aliquid addiderit. Sanatio consistit in expurgatione materiæ malignæ intra Penis loca descripta, quæ materia est duplex. 1. Stimulans illud virulentum, quod ut scintilla incendium, sic hoc in parva molecula totum corpus afficere potest. 2. Non est omnis Materies virulenta, sed est lacryma incitata expressaque à natura ad abluendam hanc, quasi in oculo arenam; sic ex benignitate naturæ vehiculum ad mitigandam, leniendam deducendamque materiam adeo malignam secernitur, quæ potissima pars non est virulenta, sed secreta ut abundante copia educeretur parvum illud, quod est virulentum; hinc tota curatio in hac parte consistit in naturæ obsequio, ut cum hoc solamen invenerit, nos expediamus vias, ut expurgari possit. Hinc sola sufficit cataharfis, quæ maxime hic prodest; doleo, imo detestor Medicos Chirurgoque, qui ad Gonorrhæam vocati totum corpus mercurialibus macerant. Hinc invenio FALLOPIUM egregium revera Scriptorem dicere: si Gonorrhoeam simplicem tractes, & obsequi non vult, permitte, nam cum liberè decurrit, nihil mali faciet. Ergo tota curatio consistit in expurgatione, quæ in hoc reticulo contenta est, & sola est imitatio naturæ. Medici olim ad sudorifera currendo non curavêre, & sic videtis non esse per sudores, nec per salivationem, sed expurgatione, curandum, quod solum à Natura procedit.

§ LXXII. Si homo forte unciam materiæ emittat, id fortasse millena pars Grani virulenti continet, reliquum erit vehiculum; qui medicus nunc non aliam arripit viam exonerandi quam hanc naturæ, felicissime agere videbitis; nihil itaque magis cavendum, quam ut non retineatur materia effusa, sed allicienda semper ut exeat, & in hoc tota curatio consistit. Omnis injectio chirurgica Naturæ intentionem plus pellit retro, quæ à tergo potius per vehiculum illud ejectionem molitur, unde & in medicorum visitatione attendendum, ne unquam retrogrediatur, & eat
per

per membranam secundam ad substantiam urethræ.

§ LXXIII. Virulenta materies à natura expellitur, nam si intra Lacunas sisteret, crusta putrescendo obduceretur, & sic potius medici partes agit Venenum ex Lacunis extrorsum agendo, hinc considerata veniunt primò materia maxime venenata, contagiosa valde, pauca, cujus atomus periculosior existit. 2. Crassa, viscosa, ab ipsa lacunarum fabrica læsa genita, pro instrumento naturæ ad capiendum eliminandumque hoc virulentum, & simulac hoc virulentum abest, fluor auxiliatrix, qui præstitit officia, cessabit sponte sine multa adstrictione, exsiccatione, & hæc est idea, quam per tot annos didici, nemo tum fluorem sistere potest, ut quidam nitro minus recte fecere, eo enim fit crusta; quid alii de exsiccatione blaterent, nullius est momenti, nam si acre tantum abest, hoc etiam cesset. Consideramus, quo plus abundat virulentum pro vehiculo, & miti parte hujus vehiculi magis caret, eo peior semper erit morbus; sed si videatis, quod flava sine prurigne materia cito desinat, & vas illud, ex quo non fluendo desinit, se claudere incipiet, proximæ curationis signum est.

§ LXXIV. Si habeatis jam tale corpus nullo alio morbo infectum, porrigetur ipsi primò aqua simplex largiori copia, quam sitis poscit. 2. Potus Théë vel Caffée mane cum saccharo, melle, vel glycyrrhiza, hoc est quod totum morbum vel malum curat, saccharum & mel idem faciunt, sed glycyrrhiza optimum, hoc laxat vasa stimulo, quem possidet: Et si aquæ admisceatur lac, eò melius. 3. Æstivo tempore bibat serum lactis. 4. Hydragola semper prodest. 5. Ptisana cum uvis exsiccatis diu in aqua coquendo & cum succo Limonum miscendo plurimos sanavi. 6. Cerevisia tenuis Neomagensis, (*Mol*,) quæ sine absinthio aut marrubio conficitur, est optima, à vino aut aromaticis acribus abstinendum absolute, quia tinguinem procreant, disponuntque ad Luem Veneream,

&

& si inflammatio accesserit, quam dira inde proveniunt mala, sciunt illi, quibus experiri contigit. Ratione liquidi assumpti urina semper respondeat. Si æger, dum mingit, abluat urethram, ne exulceretur, ionium sit tenue, nam crassum semper in putredinem vergit, abluens, detergens, non excitans libidinis sit mulsos, nec enim si foret, haberemus semper cum dolore tentionem. Si urina evadat acris, virga intumescit, quia partes ferre non possunt. Hinc aqua est optimum remedium. Aromata reddunt malum diuturnum.

§ LXXV. Magnos vidi Viros, qui in itineribus & Regionibus exoticis Gonorrhoeam acceperunt, & in iis diebus, quibus Bacchanalia exercentur, ingurgitavere potulenta, omnes incurabiles redditi fuere, nam inflammatio ulcus fecit, quia loca hic dilatata fuerunt, & sic desperandum.

DE DIÆTA ET MODO VIVENDI.

§ LXXVI. Cibus sit in forma pultis, avena vel oryza cum aqua pura cocta, jura carniū, sed ne meraca fiant, adde olera mollia, ex Beta, Endivia, Pastinaca, Spinachia, lac dilutum cum aqua, sed caveat sibi ab omnibus aromaticis, sale. Profunt radices Scorzonerae, Tragopagi, lac ebutyratum, carnes, piscesque, sed pauca tantum copia sumat, quia in his duplex vitium, primo luxuriosum reddant corpus. 2. Quod putrescant. Marina sunt Ostreae, Cancri, Botargo, Caviarii, Cochlearia, in his Romana Gens incitamento pro lascivo stimulo quænavit, quæ constituunt virtutem diureticam; quando nunc Medicus impetrare potest, ut hanc suppressere possit, felix erit: cognoscat ergo tensionem molestant, arrectionem rigidissimam impedire; convenit huc dictum Hippocratis: quo plus alueris corpora impura, eò plus conspurcaveris; pingua omnium maximè fugienda, quia subtile Venenum corpori statim se insinuat.

C

§ LXXVII. Cur-

§ LXXVII Cursus, Equitationes, Saltationes, Carpentio cursus violentus vitandus, hæc omnia exercitia possunt malum reddere insanabile, ut in magnis viris quietem repudiantibus vidi, qui per totam vitam fuere insanabiles. Omnium maxime afficit equitatio, erodit enim concussus ille locum non mitigatum, eum inflammat, reddit virus magis magisque actuosum, unde postea fistulæ illæ insanabiles. Vir quidam summæ Authoritatis Romæ, simplici tantum affectus Gonorrhœa, Patriam repetiturus, valedicens opipare amicis, primo infarctus, inde perniciosus equis ad distantissima loca currit, Gonorrhœa omni hora materiam fudit acriorem, donec in patriam rediret, sed laboravit foedo hoc fluxu per totam vitam, per mensem quidem eum curavi, sed semper recrudit morbus; nam substantia fungosa inter duas membranas sic jam fuit intensa, ut depuratio fieri non potuerit, & nisi postea syringam immisisssem, per quam materia morbosa extracta fuisset, forsan nunquam curatus esset. Vidi milites, qui per annum curari non potuere. Notandum hic est, quod si ulcera extrorsum appareant, & facile consolidentur, ac bene curentur, magna spes restitutionis superest, sed si fistulæ se insinuant intra pingues membranas incurabiles sunt ægri nisi sectione, de qua postea.

§ LXXVIII. Somnus fit longior, quia tempore forni materies coquitur, quò nunc in initio spissior, eò meliør, quò tenuior, eò magis erodit. Attendendum quàm sedulò, ut frequenter lotium mittat æger, si hoc negligit, materies in locis illis nimis diu restat, sphincteres etiam in sine Penis se strictissime claudunt, atque ulcerationem faciunt; his rite observatis facile curabitur æger.

CURATIO CHIRURGICA.

§ LXXIX. Primò consistit in eo, ut loca, per quæ exire debet materia, laxentur. 2. Ut materies tam inficiens, quam inficientem continens, ex urethra alliciatur. 3. Corrigatur hoc virulentum per vera antidota. 4. Cavendum ne materia ad ulla loca nondum infecta applicetur. 5. Ut abluatur quàm ocysimè post commercium Venereum omnis pars aqua pura tepesfacta paucò aceto admixta, quòd plurimos sanavit, nam aqua ut BRASSAVOLUS dicit, optimum est remedium, quia Venenum statim in initio exstinguit. In amænissima terræ Italia, inter illos, qui cunno delectantur, mos inveteravit, ut loca illa, quibus coeunt, prius purgent Succo Limonum, sic ab omni infectionis metu sunt, ut putant, liberi. Si paulum salis aqua diluti & tepesfacti applicetur, & scrotum, pubes, præputiumque abluatur, non facile inficieris. V. Gr.

R. Aq. Flor. Sambuci Unc. v.
 Sal. comm. marin. Unc. S.
 Spirit. Vin. Dr. ii.
 Misce.

cum hoc mane & vesperi ablue partes infectas, post in balneo infecta loca foveri debent, in quo æger per dimidiam horam collocandus est, quod optime fit ex emollientibus; tale enim balneum omnes meatus depuret, tepor fluida dissolvat, ut extrorsum ducantur, fiat hoc omni 12 hora, ut, quod intra hoc tempus collectum fuerit, intra Præputium abluatur. SYDENHAMUS affirmat, quod per spongiosam fabricam se hoc Virus insinuare possit, quod postea lento stillicidio transudat. Remedia tædet referre, quia satis cognita, si tamen vultis, placet vobis satisfacere.

R. Fol. Althææ M. ʒi.
 Parietar.
 Verbasc. āā. M. ʒ.
 Rad. Alth. Unc. S.
 Sem. Lini Contus. Unc. ʒʒʒ.

Fiat in aqua decoctum, exprimatur per Pannum ut sit mucilaginosum, hoc laxat, & extinguit, sed inviscat, ergo addatur Sapon. Ven. Dr ʒ. per hoc sopiens vis mitigatur, & contraria excitatur. Primus, qui de hoc scripsit, dixit, recens Gonorrhoea nullis tentanda acerbis, sed emollientibus: absint ergo fortia mercurialia, nam vidi intra 24 horas inflammationem & Pryapismum ortum. Post mundato leniterque expresso membro, ne materia eat in emissaria magnæ Lacunæ, fiat injectio, & hæc semper instituenda, postquam locus Gonorrhoeæ simplicis mechanica pressione est purgatus; sed si materia suo loco jam præstò sit, nihil efficies injectione. Ad hanc injectionem laudatur simplex decoctum Malvæ, vos quoque antecedens decoctum adhibere poteritis, cavete ne adhibeatis, quod inflammationem faciat, omne enim stimulus hic semper noxium est.

§ LXXX. SYDENHAM eam injectionis materiam repudiavit, quia in Anglia, quod tamen rejicio, multum ex acribus paratur, sed quando de hac re differit, aquam Rosarum cum pauca Tutia commendat. Si materies spissa, & maculæ ad Glandis anteriora fiant flavæ, in eo casu adhibete, si placet.

R. Aquæ Sambuci Unc. ʒ.
 Aloës Gr. ʒi.
 Mellis Dr. ʒi.
 M.

Quod ita detergit, ut, si oculo immitteres, non faceret dolorem, nam hic locus non aliter quam oculus tractari debet. Materia hæc post balneum, & post

post depressionem materiæ ex urethra, ut, quod hæret in Lacûnis, educatur, debet injici, si lotium non frequenter mittatur, exulcerationem facit. His nunc ritè observatis facile curabitur æger. Aër sit temperatus, nocet aestuans, & nimis gelidus: in injectione liquor instilletur lente, nam si chirurgus id rudiori manu tractaverit, plus nocebit, quam proficit; quod adhæret lateribus urethræ, saponis vi abluatur.

§ LXXXI. Attendi debet, ne materia injecta ad alium & ulteriorem locum serpat, quam infectum, qui est anterior Penis pars usque ad duos digitos transversos à glandis fine, quare ità premendum, ut materia, quæ semper illi parti peregrina & heterogenea est, ultra hunc locum descriptum non perveniat; cavendum quoque ne ultra os pubis descendat, nam ibi semper nocet, licet pura sit aqua.

§ LXXXII. Quando sic lenta pressio facta est, tum anterior & posterior Penis pars comprimatur, ut injecta materia paululum intra lacunas hæreat. Si dolor adest in materia spissa, tuto procedendum, nam felix qui antea Pryapismum tollit, tentigo enim facit, ut muscoli comprimantur & ab his Venæ, sic penis turget, & urina expelli nequit; hinc si dolor adfit.

R. Semen Alth.

Lini.

Malvæ.

Cydonior. āā Pauca.

In mortario vitreo vel terreo fiat Emulsio, ut cremor lactis, tunc blandissime insinuando mittatur in urethram vel Penein. Intumescencia quoque penis fit, si in lacuna magna MORGAGNI materies hæreat. Vitanda præcipue sunt 1. omnis materia adstringens, calefaciens, ut vinum, Tinctura Myrrhæ, Croci. 2. Corroborans, ut vinum rubrum, deco-

et Hyperici. 3. Omne quod ex Alumine Sacchari Saturni, Vitriolo de Cypro, Alcohole vini, Tinctura Balsamica, paratur, ut & Balsamum Tolutanum, Peruvianum, Copaivae & similia.

§ LXXXIII. Saepe aliorum relictam curam tentavi, imo illorum, qui in Europa habentur pro Numismatibus, quamvis jure merito pro jactatoribus, aegros relictos curavi. Horum cura fuit, ut escharam inducerent; sed per hoc non tollitur subtile illud virus, nemo enim curatur, dolor remaneat, quin & ulcusculum superfit, quod iterum aliud quidpiam contagio profert.

§ LXXXIV. Sunt quidam intra Medicorum turbam, quibus confortantia potissimum arrident, sed merito à nobis & antiquis damnantur, haec enim accurtando fibras oscula angustant; hinc sunt, qui Saccharum Saturni, Vitriolum Martis, Veneris, item aquas minerales adhibent pro injectione, infelici tamen semper successu.

§ LXXXV. Alii, quibus Alcohol vini pro arcano fuit, quoniam verò hoc Alcohol redderet ulcus exsiccatum in extremam usque superficiem, ut vix quidquam puris allevet, cum Croco Martis vel Balsamo Peruviano, vel Copaivæ, Myrrha, Mastiche fecere injectiones, nam omnes nihil aliud intendebant, nisi ut partes exsiccarent, haec omnia sunt quidem pro initio mali inventa, sed quia semper infelix secutus effectus, à Prudentioribus non adhibentur.

§ LXXXVI. Hodie ex Pentaphyllo, Bistorta, Tormentilla & Melle Rosaceo fecere injectiones, quae minus quidem nocent, quia brevissimè abluunt, tamen, quia ad adstringentia referuntur, damnanda.

§ LXXXVII. Gonnorrhoea, ut BRASSAVOLUS dicit non facit pustulas, neque Bubones, si sola est, & PETRONIUS affirmat, quod Gonorrhoea se ipsam sanat, & si his remediis non cedit, sibi ipsi committenda, aliisque remediis non impedienda, si modo materia

terio

teries flava adfit. Illis quibus Eschara lubet, in emissariis, ubi in loco horum semiputridorum soluta est cohæsiō, constrictionem faciunt, excitantque usque ad eorum finem; sub eschara enim emissaria putrescunt, quamvis putarunt, quod emissariorum orificia in escharam abirent, sed hæc manent, ergo putridum ibi foveri debet, & oriri fistulae.

CURATIO INTERNA.

§ LXXXVIII. Post ablutionem, deterfionem, balneum venimus ad interiora; credendum enim ex intellecta Naturae potestate, quod Creator non fecerit rem venenatam, quin aliud è contrario hanc destruens crescit. Vipera veneno in vesiculis suis reposito utitur alimento, & si homo ejus unam unciam, ut coram DUCE FLORENTINO factum est, sumit, innoxium exit, aperiatur verò vena hominis, infundaturque hoc venenum, ingentia excitabit tormenta, mortemque inducet: sic in corporibus Physica debet esse dispositio.

§ LXXXIX. Multi Mercurium, Sarsaparillam, Radicem Chinæ, Lignum Guajacum, Colubrinum pro antidoto habent in Lue Venerea, sed quia ut diluentia agunt, corpus reddunt hydropicum. Si directè potestati venereæ antidotum haberemus, inventori suo quod assignatur MYTRIDATI, omnia alia remedia in hunc usque diem cognita merito essent rejicienda, sed dolendum, quod illud cum inventore suo ad Campos Eliseos migravit; nam si illud eò non migrasset, vel in Asiaticis, Africanis, Europæis scriptis eluceret, sed in iis nil reperitur.

§ XC. His ergo ita positis quid faciendum? sola purgantia bene faciunt, cui jam olim sententias Antiqui adscripsere suas. Purgans est, quod habet certum effectum per alvum, ergo talia debent eligi, quæ deorsum rectà ducunt, ut hydragoga, quæ si corpori sano

dentur, Sanguinem putrefaciendo in tenuem materiam convertunt, hinc si non deorsum agunt, summus excitant dolores in intestinis, aut creant sudores copiosos, quod bonum, sed si sudor non sequitur, & dolores intestinorum fiant, non tutum: detur homini per 12 dies parva quantitas Scammonii inter cibos, mox è vita egressorum augebit numerum; hinc hydragogum sanguinem bonum dissolvit in aquam, & sic fluida putrescunt, convertunturque in liquamen putridum.

§ XCI. Agaricus, Cassia, Jalappa, quæ omnium maxime calore non incitato Sanguinem convertunt in aquam. Hinc Manna cum Cremore Tartari, vel Succo Limonum, Mechoacanna, Senna Alexandrina, Scammonio, ejusque Succo, & Resina è racidibus, Turbith in purgando utuntur. Mercurium hic non adfero, vel granum injicere nolo, si alia media possum adhibere, nam SYDENHAMUS & ego ipse advertimus mercurialia quid habere, quod tristissima post se relinquit vestigia. Antiqui medici dixere te artem irà addiscere debere, ut quod hodie præscripseris, hujus te post 10 annos non poeniteat. Extractum Catholicum & Panchymagogum est inter hæc certissimum remedium, si prudenter adhibeatur. Electuarium Phlegmagogum dictum huc quoque refertur. Lege FR. DE LE BOË SYLVIVM. Pilulæ Cochix majores, quæ tamen ob Aloën & Colocyntid. non admodum commendabiles. Effectus horum Physicus est, ut crassa solvant, Sanguinem in aquam convertant, attenuent, viscidum ejus promoveant, ut facilius fluat: si homines hæc assumere nequeunt, nam quibusdam vomitum & convulsiones excitant, alia, quæ tamen idem faciunt, substituenda, de quibus legi meretur COCKBURN. Ponimus ergo, quod homo sit fortis, sive senex, sive puer, nam à 10 usque ad 13 annos vidi pueros commercium venereum instituisse, dummodo fortis sit; nam ad vires, acta-

ætatem, complexiones, Medici semper respiciant.
Sumatur ergo.

R. Ref. Jalapp. Gr. vii.
Sacch. cand. Gr. iiii.
Scammon. Gr. vi.
Antim. diaphor. Gr. iv.
M. & F. cum Balsamo peruv. Pil. v. pro dosi.

Accidit alioquin, ut Refina Jalapp. in calido corpore in globulum convoluta egeratur absque ulla operatione, praesertim si homo non habeat sufficientem bilem ad hanc resolvendam, cum stibio diaphoretico conteritur, quod semper lenem habet vim ad vomitum, hinc stimulo hocce acuit purgans. Haesitabam prius, formulasne annecterem an non, sed quia animadverti, quod Medici Tirones sibi majorem fingerent difficultatem, quam revera est, in animum induxi, formulas quasdam adjicere. Hydragoga tenacitati resistunt, & in quorum corporum habitu plus dominatur acidum, in illis eò citius loca destinata transeunt, sed si corpora habes, in quibus id non praestant, quod deberent, semifossilia sunt adhibenda, ut Mercurius, vel pilulae ex prioribus traditae, nunquam vidi sefellisse, quo minus purgassent; attendendum ergo ut tempore matutino dentur aegro.

R. Pilul. Cochiae maj. Dr. i.
F. Pil. pro una Dosi.
Hoc nunquam fallit.

§ XCII. SYDENHAMUS affirmat, quod si fallere vidisset, hoc seq. nunquam, sed attende ne plethoricis adhibeas, nam ingredientia in his pilulis sanguinem magis excitant, sed pituitosis tutò adhibentur.

42 DE LUE VENEREA.

R. Extract. Cathol. Gr. xv.

F. Pilul. N. v. pro una dosi.

Si verò delicatus est homo, porrige sequentia, nempe.

R. Sacch. cand. Gr. ii.

Scammon. Gr. vi.

Trochisc. Alhand. Gr. ii.

Terebinth. Gr. i.

M. F. Pil. iii.

Scammonium cum saccharo teri debet subtilissime, quæ & Juveni conveniunt; si verò paulo debilis est æger, da ei mediam partem, atque sic procedendum usque ad integram dosin, ut tempus & ægri status requirunt, sed erit semper melius, ut non una dosi sed repetitis vicibus fatigetur æger, & ne nauseam toties repetendo accipiat, sumantur sub forma pulveris sequentis loco prædictarum pilularum, ut cum potu Caffee commixtus assumi queat, vel in oblato involutus cum liquore deglutiatur:

R. Refin. Jalapp. Gr. v.

Sacch. cand. Gr. ii.

Scammon. Gr. iv.

Stibii diaph. Gr. x.

Conterantur in mortario vitreo quam optimè, & dentur usui, pulvis hic nunquam fallit, & duplo citius agit quam pilulæ. Vel

R. Rad. Jalapp.

Mechoacan. aa Gr. xv.

Sacch. cand. Gr. iv.

M. & F. Pulv.

Vel R. Rad. Jalapp. Dr. i.
Sacch. Gr. iv.
F. Pulv. pro una dosi.

Si radix jalappæ recens, fortiter purgat; ergo Medicus eam bene cognoscat, possumus etiam pro varietate bolum accipere.

R. Pulp. Cassiæ recent. Dr. S.
Mannæ Dr. ii.
Scammon. Gr. vii.

Misce fiat Bolus, in oblato porrigatur, vel.

R. Refin. Jalapp. Gr. v.
Scammon. Gr. vi.
Vitell. ovi. Gr. iiii.
F. Bolus.

Vitellum ovi est menstruum, quo nullum cognoscimus melius, hoc in aquam solvit omnia gummata, olea, balsama, si cum hoc ista terantur; hinc hæ formulæ in infantibus commendatissimæ.

R. Rad. Jalapp. Dr. i.
Terebinthin. Gr. vi.
F. pro pauperib. dosis.
Modo radix sit bona.

R. Extr. Cathol. Gr. xvi.
Bals. Peruv. Gr. iv.
M.

Sed à multis repudiantur pilulæ, alii à pulvere abhorrent, ergo sit potus.

R. Rad. Jalapp. Scr. ii. S.
Sacch. cand. Gr. v.
M. F. Pulv. tenuissimus.

44 DE LUE VENEREA.

In mortario vitreo affundatur Dr. i. aquæ, sic fiat contritus, semper effundendo & affundendo donec amplius non lactescat, adde Syrup. Rosarum Dr. iv. Fia Haustus unus, sic in semi hora purgat.

R. Rad. Jalapp. Gr. x.
Sacch. Gr. ii.

Contere cum aqua ut ante, modò fiat Emulsio, si dari potest infantibus. Si infantes sic sumere nolint, detur in Chocolada.

R. Scammon. opt. Gr. x.
Sacchari Gr. ii.

Contere & affunde aquæ Dr. ii. & sic ter semper Dr. ii. aquæ affundendo & effundendo, donec fæces crudiores remaneant, & sic in sex Drachmis aquæ habebis totam vim, adde Syr. Rosar. pallidarum Dr. ii; soleo oleum Cinnam. Gt. i. in conterendo admiscere.

R. Agarici non trochiscat.
Rad. Jalapp. āā Dr. S.
Trochisc. Alhand. Gr. iiii.
Sacch. cand. Gr. v.

F. pulvis, qui cum aqua diu conteratur, ut sint liquoris Unc. iiii. cum Syrup. de Spina Cervin. F. Potus, qui robustis datur.

R. Agaric. Dr. ii.
Scrophular. vel.
Fol. nodos. M. i.
Fol. Senn. Dr. vi.
Resin. Jalapp. Gr. i.
Sal. Prunell. Dr. ii.
Syr. Rosar. Unc. ii.

Fiat ex sufficienti aqua decoctum, de quo sumat omni
ni

hi quadrante horæ unc. i, donec purgetur NB.
 Folia Sennæ quisque ferre non potest, chirurgus itaque
 invenit, ut cum Scrophularia ejus odor perturbetur.

R. Mannæ Unc. S.

Mechoacan. Dr. ii.

Turbit. Gummos. Dr. S.

Sal. Prunell. Dr. i.

Aq. Appropriat. Unc. iii.

F. decoctum vel potius infusum spatio mediæ horæ,
 & sumatur omni quadrante horæ unc. i., in hoc
 decocto Mechoacanna & Turbit sunt resinosa, qua-
 re non daretur, nisi sal Prunellæ adesset, & Manna
 admisceretur, quæ boni saporis est. Si Nobiles tra-
 ctetis, uno die dentur Pilulæ, altero Bolus, & sic
 Medicus non vilipenditur. Multi vero, quibus subti-
 liorem Creator finxit spiritum, in syncopen & at-
 axiam incidere, ergo si talis casus occurrat, multum
 proderit gulæ palotoque parcere, & loco illorum Ene-
 mata, Linimenta que externa applicare abdomini, quia
 omne malum in inferioribus hæret. Mendacia in hoc
 casu facile condonantur, si ægrotis ea, quæ applicamus,
 persuadeamus esse balsamica, quorum vi sanguis solvi-
 tur & purgatur.

R. Resin Jalapp.

Mechoacann.

Fol. Senn. āā. Dr. ii.

Sal. Polychrest. Dr. i.

Cum aqua per semi horam coquantur, exprime per
 pannum.

R. Hujus decocti Unc. vii.

Syrup. Rosar. Unc. ii.

M. F. Clyfina.

Si hoc Clyfma rite applicetur, alvum movebit, fic ut in prioribus; hoc verò pro illis qui adhuc fortes, debilibus verò conveniat melius Seq.

R. Electuar Phlegmagog. Sylvii Unc. i.
 Syrup. Rosar. Unc. ii.
 Aq. puræ. Unc. vi.
 M. F. Clyfma.

Quod mane alvo jam deposita (hoc bene inculca, applicandum, æger tunc per quadrantem horæ quiescere & federe debet: constitit per Clysmata lentius fieri posse, quod cæteroquin per Pharmaca citius fieri potuit; tamen, quia requiritur necessitate urgente, omnia dixi. Clysmata injiciantur vacuis intestinis, quoniam alias, si plena sint, ad fæcum tantum excretionem se accingant, cum tamen totus scopus sit virtute sua sanguinem purgare, post pastum non detur, quia tunc omnes venæ nimis resistunt, retineantur tamdiu in corpore quam possibile, hæc tamdiu repetenda, donec virus venereum expulsum esse constat. Ultima methodus eadem ratione purgandi per Linimenta viribus catharticis imprægnata, ut ante ignem ope frictionis possint agere in sanguinem, ac si hausta essent. In Infantibus vobis commendo unguentum Altheæ, si infantes obstructa alvo laborant, melius remedium esse non potest, sed hoc sæpe non sufficit, hinc alia invenere, ut Colocynthidem, Alhand., Arthanitæ dictum unguentum unc. i. mane denudatus infans exponitur igni, cum panno (*flenel*) diu fricatur, ut bene bibula fiat cutis, corpus autem circa umbilicum præcipuè fricatur, quod non fallit, æque purgat ac alia hausta.

R. Unguent. Arthanit Dr. vi.
 Martiat.
 Nervin. āā unc. S.
 M. in eundem usum.

§ XCIII. PECHLINUS in erudito suo *de Purgantibus* libro dicit, quod eorum vis non consistat in mole corporis, nam una Dragma Hellebori Nigri aliorumque purgantium vix Granum unum purgantis virtutis habeat, cæterum esse effoetum, terrestre, nil agens. Nunc hæc purgantia oleis immixta, incocta, virtutem suam purgativam illis communicant, quæ olea in porosam corporis nostri substantiam se infinuunt.

§ XCIV. Potestas omnium horum medicamentorum refertur, primo, ut solvat sanguinem, serum & partem tenacem, omniaque corporis vasa facile per vascula scilicet venosa mesenterii, vel per ejus arteriosa venire potest: hinc videtur, quod requiratur ad hoc moderamen aliquid, ne aliter agant, hoc etiam si fieret, desuescerent vasa corpus nutrire, & sic homo in Phthisin incideret. 2. Valent omnia hæc cathartica per alvum & urethram; quæ ejus vis sit specifica, nescio, nec refert, ut sciamus: quod nunc quoque ad urinam ducatur, unde potest videri, quia urinam reddunt nidorofam, & tinctam, qui biberit Sennam, sentiet stranguriam, inde remedia specifica sumpsit nemo, qui purus erat, quin sana Dysenteria & Stranguria supervenerit. 3. Hinc horum vis concurrit, cum proposito Naturæ, nam in Lue Venerea per Gonorrhoeam Natura excutit venereum virus. 4. Sanat hac ratione Gonorrhoeam, si dolor, ardor, stranguria, tumor in parte Penis scrotique; tunc semper hæc purgantia valent, & quotidie exhiberi debent, quamdiu materies fusca, vel rubella, viridisve permanet. Hæ regulæ nos docent, an pergendum, an non: si remittant post alternam purgationem, tunc remittenda
 dosis

dosus major, quando eò perventum, tum dentur purgantia, quæ vulnera quoque sanant, sanguinem tamen mutant, ut Rhabarbarina, quod optimum est, addamus Mastichen, quæ inter Balsama naturalia est optima.

R. Mastich. Dr. S.
Rhei Dr. i. S.
Terebinth. Dr. S.

F. ad ignem Pilulæ Gr. iiii. & æger sumat xv, superbibens vel serum lactis, vel Decoctum Prunorum, vel similis juvantis purgans.

R. Mastich. Gr. v.
Rhabar. Dr. S.
Thur. Gr. v.
Scammon. Gr. i.
M. F. Pulvis.

Ille sufficit ut in prioribus, hæc sic continuanda, & videndum, an continuet materies, an minuat, fiatque alba, post exsiccationem etiam remanebit liquidum illud, ad quod expellendum injectiones ab aliis institutas vidi, sed nullo cum successu, quia sponte cessat.

§ XCV. Balsamorum hic non feci mentionem, quia ex Gonorrhoea simplici faciunt testes induratos. Ravius dicit, quod quidam Amstelodami his utens effecerit, ut per totum corpus virus illud venereum dispergeretur. Ego, his non adhibitis, tale symptoma non vidi.

§ XCVI. In Plethora, temperamento bilioso, si ingens ardor in membro virili, & arrectio ejus impedit curationem, tunc Refrigerantia, Demulcentia, præcipuè æstivo tempore adhibenda, ingerendo in corpus aquosam materiam; hic conducunt Flores Althææ, Rhoead.,

Rhoead., Sambuci, Verbasci, qui satis laudari nequeunt, Folia Endiviæ, Lactucæ, Portulacæ, Rad. Scorzonæræ, Sifari, Tragopagi, Sem. 4. Frig. Maj., Cydon., Plantag., Papav. albi, & parva copia Abſinth.; ex his, fiant Emulſiones, ſi corpus juvenile plethoricum, febrisque ſe immiſcet, urina ardet, tum refrigerantia ſummopere commendantur

R. Sem. 4. Frig. Maj. āā. Unc. S.

Cum Aq. Papav. Rhoead. F. Emulſ. ad
Unc. xviii.

adde Lap. Prunell. Dr. i.

Syr. de Alth. Fernel. Unc. i.

M.

Bibat æger Unc. i. tota die omni bihorio.

R. Sem. Cydonior. N. ii.

Papav. Albi. Dr. i.

Parietar. Dr. S.

Cum aq. Lactuc. Unc. iiii. F. Emulſio, Adde

Nitr. puriſſimi Dr. i.

Syr. Diacodii Unc. i.

M. pro doſi.

§ XCVII. In Luſitania, Italia, Hispania, hac ſola methodo utuntur, ſic purgantibus opus non habent, ſed præſcribunt ſtatim decocta, balnea externa, & ſic Natura ſanat ſponte.

§ XCVIII. Hæc jam ad Gonorrhoeam in caſu prius deſcripto, in quo certa & integra futura ſit curatio ſine ullis Symptomatibus retinendis, per multa experimenta bona fide poſſum aſſeverare. Verum ſi Gonorrhoea hæc permixta fuerit aliis, tunc hanc curationem bonam fore pernego, & ſic curæ veſtræ ſupererit omnia hæc bene diſtinguere. Hæc methodus optimorum authorum firmatur ſuffragio: BRASSAVOLUS dicit: Gonorrhoea non eſt effluxus ſeminis ſed pituiſoſæ materiæ, quæ admiſſa acri labe

venereâ ejicienda est. Ex hoc proposito naturæ conveniunt. 1. Purgantia, Cl. smata, Decocta. 2. Unguenta refrigerantia: unguentorum loco viscosa evitans potius ad balnea confugio. 3. Adstringentia & roborantia, tamen caute adhibeto, postquam certus es virus venereum esse eliminatum, & sic Vobis proposui subadstringentia, ut Mastiche, Styrax Calamita & Rheum. 4. Si his non cedat, oritur sæpe Lues Venerea, ergo Ligno Guajaco utendum.

§ XCIX. Supra laudatus LEONARDUS BRASSAVOLUS dicit, curatio fit, *Vid. Aphrod. pag. 680. & seq. 1.* Lavando virgam. 2. Fovendo illam aquâ calidâ bis die. 3. Fovendo testes multis diebus vino penetrante, ego his non contentus Spiritum Matricalem cum Balneo adhibui. 4. Balneo cum Rhab., Myrrh., Aloë: ego his non usus sum; si vero Terebinthina nimis cito datur, oriuntur tumores in testibus. Aloë e contrariò dissolvit, quod Rhab. adstringit, hinc Myrrha est intermedium hydragogum. 5. Injectionibus tenuissimis & lævissimis in virgam. 6. Diureticis lenibus. 7. Missione Sanguinis in corporibus fortissimis sæpenumero requisita.

§ C. BERNARDINUS TOMITANUS dicit, quod totum corpus lenientibus & adstringentibus, in iis regionibus verò ubi aër est frigidus, solâ aquâ sit curandum.

ALEXANDER TRAIANUS PETRONIUS dicit *Aphrodis. pag. 1322.* Gonorrhœam Romæ facillime curari, & detergentia, refrigerantia, laxantia solummodo huic morbo convenire. SYDENHAM affirmat, se diversas methodos accurate perspexisse, sed semper ad hanc simpliciorē recurrisse.

DE GONORRHOEA SECUNDI GENERIS.

§ CI. In hac anterior pars urethræ non tan-

tum afficitur, sed tota Syntaxis Cryptarum, quæ in anteriore parte Penis est, post ejus curvaturam est turbata. In priore sedes hærebat circiter pollicem in fine urethræ, ubi MORGAGNUS demonstravit in superiore parte esse Cryptam adeo magnam, ut hordei granum capiat, orificium verò satis exile, & si juxta longitudinem findas, parietes interni plurima in se recipiunt orificia; longè plures Lacunæ dantur ab initio usque ad finem Glandis: duæ imprimis sunt laterales à COCKBURN descriptæ, tum à FERRARIO demonstratæ. COCKBURN demonstrare voluit, quis harum Lacunarum exitus, Chirurgum Andreæ in auxilium assumens, liquidam CRYPTÆ scilicet MORGAGNI injecit materiam fistula bene ligata, quæ materia per lateralia vasa ea inflando se diffudit, & ille ulterius urgens materiam per omnes canales omnium emissariorum reliquarum Lacunarum usque ad curvaturam penduli Penis dilatari advertit. Hoc maxime notabile, quod injecta materies pergeret usque in corpus fungosum, ejusque substantiam cellulosam impleret. Si hic detur communicatio, facile videtis variata pressione transudare per urethræ cavum, sed ubi major causa resistens applicatur ad orificia, necessario illud retrogedi cogitur in substantiam fungosam. Pono ergo, quando ejus sedes non hæreat in *Crypta Morgagni*, sed in cæteris tantum super hanc positis, tunc semper plus materiæ fluit, sed lentior est destillatio, quam in præcedenti casu.

§ CII. *Causa prima.* Acrimonia majoris veneni, id fit. 1. Si mulier vel conjux virum amplexa cum ardore venereo viri mentulam accipiat, longe pejus hoc fit, ac si sine ardore venereo vir admittatur; quæ distinctio est magni momenti. 2. Putredo diu retenta, sic summopere in sinibus locata partes afficit. BRASSAVOLUS dicit, Mulier, quæ admisit Virum, qui pessima laboravit Gonorrhoea, si post hunc statim alium admisit, illum longè pejus afficit, muliere non infecta.

Causa secunda est diuturnitas Gonorrhœæ & ejusdem similis geminatio. Si quis commercia prohibita sæpe repetat, humores suos reddit acriores, & sic facile colligendum, quod quo membrum rigidius presserit urethram, eò facilius intumescat, hinc si illo tempore accedat agitatio violenta, facile illa distribuit materiam quasi per Syringam, nam vasa eroduntur.

Causa tertia per adstringentia: nam omnis causa, quæ effluxum ex Lacunis impedit, si tabes venerea adeo acris sit, ut erodat orificia, humorque sanguinolentus exsudat, facit crustulam: si in hieme materies hæc sursum vergit, per illam circumstantiam funesta fit, si calefacientia & tincturæ adhibita fuere, faciunt incrustationes, hæcque solida & oscula arescere & fluida coagulare valent.

Causa quarta geminatio mali, si Gonorrhœa in his locis resideat, tunc nihil pejus quam arrectio Penis, nam si urethra comprimatur, materies in cellulas venit post duplicaturam corporum fungosorum, & sic materia sursum ascendere cogitur; si jam malum per summum calorem, febrem, medicamenta, motum & Clysmata, in hoc puncto sit, fit erosio usque in fungosam urethræ substantiam. Si jam videatis, erosio Cryptis, materiam ad Prostata & caput Glandis pervenisse, non sitis ventosi in promittendo proximam curationem, & si venæ reducentes quoque Sanguinem reddant (unde materia subsanguinolenta) Luem veneream foras pulsare divinate, Natura hoc prius quidem liquido Virus expellente impediabat, sed jam ad substantiam cellulosa perventum, nec MACHAON retro pellet, quin fiat Lues Venerea.

DIAGNOSIS.

§CIII. Si quator causæ modò recensitæ in Gonorrhœa primi Generis adsint, tunc suspicor Gonorrhœam secundi generis natam esse. 2. In Tabe fluente, si per-

pervenerit ad summam atque mirabilem copiam. 3. Si ex loco altiori pressa materia effluit. Memini me supra (§ 70.) dixisse, Diagnosin Gonorrhœæ primi generis in sola Glande hæere; sed in secunda, si versus os Pubis & ad curvum angulum æger premat, copia quoque talis exit, non potestis dubitare Secundæ Gonorrhœæ speciem adesse.

PROGNOSIS.

§ CIV. Difficilis hujus Sanatio. PETRONIUS dicit, sæpe incurabilis tota vita, quid quid contra faciatis; sed viro venereo jam longè quidem expulso, illud tantummodo liquidi erit superstes, quod subsidii instar fuit, ut virus per illud expelleretur. BRASSAVOLUS dicit; si generosissima quoque applicaveris remedia, ut Mercurium, Lign. Guajacum non curabis. Ergo promittere potestis, quod ad sacra Conjugalia in posterum se accingere possunt, sed quod liquor albus, subviscosus, paulò majori copia fluens, totus discedat, ne dicatis suadeo, nam Cryptarum, Venarum, Emissariorum corpora magis dilatata, & paralytica facta sunt, nec redintegrari possunt.

CURATIO.

§ CV. Eo modo ut in Gonorrhœa primi generis, præcipuè verò quatuor causarum Classes sunt vitandæ, nihil verò in hoc secundo genere pejus quam arrectio penis. Porrigenda itaque decocta ex Rapis, Dauco, Hordeo, Avena, Tritico, cum aqua in pulverem redacta, ut tantummodo evitaretur incensio ad partes fluidas cohibendas. Æger quamvis sit debilis, tamen curabitur quoque. Error loci evitandus. Theoriæ ignari adstringentibus & corroborantibus curari posse sibi imaginantur, sed vasa degenerant, & materies adscendit. Si imprudenti ita con-

filio vasa constringantur, nondum effluxo viro venerico, sequitur mirabilis adstrictio Penis; noctes enim diesque sentiunt, ac si Penis manu validissime premeretur, & tunc materia virulenta emanare laborat. Si venenum ut in primi Generis Gonorrhœa dictum expelli potest, adhibeantur leniter corroborantia & adstringentia, sed summa cum prudentia atque cautela.

GONORRHOEÆ TERTIA SPECIES.

§ CVI. Quando venenum inficiens per cavitatem urethræ, ubi duo orificia lateralia *Glandularum Couperianarum Lacunarumque Morgagni* adsunt, pervenit, illa duo orificia inviolabilia semper ibi in cavum urethræ, ubi Penis curvatura oritur, definunt, per tres porro digitos versus Prostata[m] adscendunt, & inter locum, ubi bulbosa urethræ substantia accrescit, definunt, & in hæc virus se insinuat. Succus, qui in his separatur motu & pressione muscutorum Acceleratorum ejicitur eo tempore, quo liquor prostaticarum Semini admiscetur. Si nunc malum profundum sit, oritur tumor circa Perinæum.

Gonorrhœa Secundi generis semper præcedit tertiam, & prima iterum Gonorrhœam secundi Generis. Causa hujus mali est eadem, ut antea in Gonorrhœa secunda descripsi, cum hoc tamen discrimine, quod in hac acriores & diuturniores sint humores, & malum hæreat in altitudine circa os Pubis. Signa hæc Medicis Junioribus quàm maximè sunt inculcanda, ne postea non accuratè instructi Theoria periclitantur de fama.

DIAGNOSIS.

§ CVII. *Primo* si difficultas circa curvaturam Penis post primam & secundam Gonorrhœam oriatur, si

si locus pressus nihil materiæ reddat, si difficultas urinæ, & ejus missio cum molestia sentiatur, si dolor molestissimus, & manifestus ad Perinæum tumor sub Prostata appareat, ubi ad quartam partem pollicis ad latera intestini recti accrevit. Plurimi parum instructi Medici, si dolorem tumoremque in hac parte advertant, ad Gonorrhœam minime pertinere somniant, sed vos, si post Gonorrhœam secundam vidistis, malum suspicemini esse profundum.

Secundo. homines in singulis urinæ emissionibus has glandulas emungunt, præcipue lotio jam emissio, hisque partibus pressis materies sequatur purulenta, saniosa, ichorosa, tunc certum tertiæ Gonorrhœæ signum habetur. In aliis Gonorrhœæ speciebus hæc materies ante lotium missum apparet: sed si certi velitis esse & his dictis fidem non adhibere, accedite ad ægrum mane post somnum, nullo lotio reddito, sic facile experimentum Gonorrhœæ primæ & secundæ habetis, in prima scilicet specie ex sola glande, in secunda vero, si versus Os pubis & curvum angulum prematur, materies venerea exit. Si ante curvaturam Penis accurate materies ibi hærens exprimitur, tunc autem non ad latera Penis, sed statim ad Perinæum applicentur digiti, & ibi quidem ad latera, ubi tumores existunt, prematur locus, si tunc alienus exstillet humor, putate me vera vobis prædixisse de Gonorrhœa tertia.

Tertium signum est diversitas materiæ cum Gonorrhœa prima & secunda producta, hæc ad *Lacunas Couperianas* semper plus cocta & corrupta est.

Quarto. insanabilitas: nam materia extra urethram hærens purgantibus non obedit, ut in aliis Gonorrhœæ speciebus.

PROGNOSIS.

§ CVIII. Glandulæ hæ, quæ magnitudinem semi articuli digiti adæquent, ad musculorum accelerato-

rum compressionem in sua substantia integra comprimuntur, & consumuntur; hinc materia fit putrida, quæ difficulter exprimi potest, & quod præcipuum est in hoc malo tædiosum, materia putrida in infimo glandularum loco hæret, acceditque, quod erosa vasa jam sint angustiora.

2. Exesio membranulæ glandulam ambientis, nam membrana cellulosa exesa, quæ hanc ambit membranulam glandulæ, illa glandularum denudatur, & fit tenuior membranula cellulosa scroti, etiam si non appareat in viris ob copiam olei in cellulis ejus, attamen est vera membrana; si ulcus jam huc perveniat, tot facit gyros & labyrinthos, ut nunquam sanari possit: quando sanies exit è scroto, tunc tunica ejus cellulosa ita evanescit, ut scrotum nihil omnino esse videatur.

3. Ulcus fit in membrana adiposa in perinæo; nam Glandulæ non in urethra hærent, sed extra eam, ergo ulcera in perinæum abeunt, membrana jam tenuior facta materies nunc huc nunc illuc serpit, & sic oritur longè alia species Gonorrhœæ.

4. Dispersio mali per totum panniculum adiposum.

5. Ulcus in perinæo curatu difficillimum, quia *Lacuna Morgagni* nihil distillat, quoniam exesa est, hinc ambages & sinus hic oriuntur & tandem successive quoque tumores.

6. Si nunc urethram relinquens ad perinæum, musculos, prostatam, femora proserpit, tempus fere conclamatum.

§ CIX. Studioso nascitur Gonorrhœa, applicat ipse ignarus remedia non sufficientia, morbus fit pejor, accipit secundam & tertiam Gonorrhœam, consulit multos, sed nemo scivit qualis sit morbus, vocatus quoque Chirurgus insipida manu plus damni intulit quam boni, hinc omnia recensita mala in hoc homine orta sunt.

CURATIO.

§ CX. Primò prodest quam maxime Prophylaxis; hoc est præcautio, ne ex tertia oriatur quarta, & sic tota curatio est dirigenda: nam si tertiam præcaveatis, quartam non habetis curandam, si vero tale malum jam sit factum, requiritur curatio secundæ Gonorrhœæ. 2. Instituatur sæpe moderatissima glandularum pressio, ut caveatur, ne materia contenta stet in his locis. Æger non sedeat erecto corpore, sed decumbat dorso, & per mediam horam comprimat quam mollissime, situque corporis non urgeat ultima loca. 3. Si, his irritis institutis, humor augetur, fomenta & unguenta, quibus externa sollicitamus, adhibenda. Si adhuc obstinate perseverat materia, tum tentanda formatio abscessus extrorsum versus cutim in perinæo, & hac ratione, dum abscindere partes non possumus, per urethram quoque ire nequit, maturemus glandulas, & abscessu facto ocyus pertundamus loca lanceolâ chirurgicâ, & sic externè curemus, præterea etiam, ne virus se dispergat in latus, necesse erit glandulas formare in abscessus, & aperire consumptas. Ergo adhibeantur Ceparum bulbi, quos reponere in Testam figulinam, combure in cineres, & hos superimponere partibus affectis panno aliquo circumligato, hoc enim acceleratissimum ad pinguedinem in materiam purulentam mutandam remedium: vel

R. Bulb. Cepar. Unc. ʒ.
 Farin. Aven. Dr. ʒ. S.
 Butyr. rec. insuls. Unc. ʒ.

Hæc cum pauxillo lactis in pulvem redacta parti in perinæo, ubi tumores sunt, applicanda. Post adhibenda Cataplasmata Emollientia, & tam tenuia reddenda integumenta, ut partes ferè dissolvantur, V. Gr.

R. Farin. Lini vel Secalis Unc. i.

Foliorum Althææ M. i. S.

Melilot. M. i.

Florum Althææ M. ii.

Olei Lini Unc. i.

Coque in lacte, ut fiat consistentia; cum hoc faciamus resistantiam minorem, ut materies maturata non cogatur ire introrsum per Panniculum adiposum minus resistantem, donec tumor mucronatus adfit, quem emollimus, sed cavete, ne frigus accedat. Si materiam prostatæ purulentam adesse sentimus, pressis lateribus, & digito in anum immisso extrorsum pellimus abscessus. Si locus hic perfossus est, & materia idonea exiit copiâ, locus depurari debet. Egrege tunc convenit digestivum ex Aloë, Terebinthina & Vitello ovi, quod permixtum applicetur, per fortia enim remedia hoc malum urgeri non debet. Si exsudat materia, & dolor satis vehemens remanet, tunc ulceratio magis magisque promoveri debet, & sic non amplius est Gonorrhœa, sed abscessus arte factus. Hic vobis incumbit, ut non per urethram injiciatis, sed ad locum, ubi dolor & tumor, lenissima applicetis remedia emollientissima, suppuretis, & lanceola incidatis, versus abdomen & anum premas, ut Sinus appareat, jam habetis fistulam generatam, quæ in Lue Venerea secedit, & tunc de sede affecta estis a posteriori certi. Omnes partes tabe inquinatas elue digestivo & abstergente in *Materia Medica* sect. 207. descripto, hoc optimum, quod fieri potest, est medicamen, sed cavendum, ne per illud foramen jam factum impediatur excretio materiæ.

§ CXI. Internè aloëtica adhibenda. Si latera flocculenta vides, tunc adhibe unguentum ægyptiacum, in hoc enim basis ærugo, quod escharam inducit, & sic per tempus continuandum, donec semi mortui flocci & gangrænosa labia depurata sint; dein minuimus pressionem,

em, & hypercatharsin. Si bonum pus succedat, tunc abuin venereum abest, & sic extrorsum fit curatio: antequam vero cicatrix obducatur, pus naturale, fungum non gangrænosum, papillosas excrecentias venire fas est. Adhiberi tunc potest.

R. Unguent Basilic. Unc. i.

Merc. Præcipitat. Alb. bene pp. Dr. ii.

M.

cum hoc leniter inungimus Gangrænosa latera, hoc consumit cum levi tentigine, tum observamus an pus bonum, fundusque sit purus, si non mucosi flocculenti, sed in carnata rubraque incipiant fieri latera, pergetis eadem ratione: huic usui quoque inservire potest sequens unguentum,

R. Unguent. Aurei Unc. i.

Merc. Præcipit. Alb. Dr. ii.

M.

Hoc facit, ut partes maneant flaccidissimæ. Jam in eo quæstio versatur, an Medicus, his rite peractis, locum claudere possit, an non. Poterit propter eventum dubium sibi associare alium peritum artis Magistrum. Sic audeo claudere ex natura apparente, lateribus, & fundo; scilicet si pus naturale & bene coctum sit, & nullibi Grangrænæ indicia remaneant. Solum unguentum aureum carnem interdum nimis extuberare facit, tunc adhibete digestivum; si hoc nondum valet, applicate Cerussam. Si his factis apparent laterales sinus, ex quibus, quantum attingere potes, suppuraveris. Ptyalismum institue, si potes, ubi prostaticæ, Vesicæ collum, musculi, Perinæum, intestinum rectum, fistulas habent; nana fistulas ibi aperire prohibitum est; ut ibi soluta exeant, locum tene flaccidissimum, impediendo ne coëat, & Salivationem urge.

QUAR.

QUARTA SPECIES GONORRHOEÆ.

§ CXII. Si tabum venereum ad oscula Prostatae distincta & trium emissariorum pervenerit, ubi urethra est omnium debilissima & angustissima, oritur Gonorrhœa Quarta, quam vidi & dolui. Oritur ergo imprimis impedimentum urinæ; sic vidi hominem, qui intra 24. horas stetit, terramque continuò calcavit, quia urinam reddere non potuit: huic statim dixi, ibi Carunculam hærere, quam si cathetere pertundere voluisses, maxima secuta fuisset hæmorrhagia. Ergo hic longè alia instituenda tragœdia, nam hanc nisi pertuso perinæo curabis nunquam.

§ CXIII. *Causa prima* hujus mali est, quod tabum venereum hæc oscula afficiat, & cum hæc 12. orificia prostatarum succum unctuosum stillent, statim, his clausis, vitium persentitur. LITTARIUS observat, quod hæ 12. Cellulae sint distinctae, & una membrana circumdatae, hæ omnes unum habent emissarium, per quod intrans mediam prostatae substantiam perforat, & sic Penis transit montem, clauditque urethram.

Secunda causa est Gonorrhœa tertia, ubi per declivitatem Penis guttulæ materiae morbosæ huc veniunt, hinc omnis causa, quæ efficit, ut Gonorrhœa prima, vel secunda, vel tertia, retrogrediatur, facit hanc, quam memini, oriri, sed semper post alias male curatas, & si post tertiam Saltationes, Equitationes, Potationes instituantur, tunc certè hoc malum sequitur.

§ CXIV. *Effectus*: quando Prostatae glandulae tumere incipiunt, urethra comprimitur, & sic illarum substantia fit mollissima & pulposa, subpinguis, plena putridâ materiâ, hinc oritur infectio pessima. 1. Ob situm declivem. 2. Ob difficillimam materiae suppurationem, & suppuratae excretionem: nam materia hic non in urethram fluit, urethrae quoque cavitas ad Prostatae emissariorumque oscula est angustissima; substan-

stantia fungosa huc versus applicatur, & partes fiunt laxæ, Prostatae enim corpora tantum afficiuntur, quæ ambiuntur cellulosa, & pinguedinosa membrana, unde, hac erosa, oriuntur sinus, ambages, & fistulae.

§ CXV. *Effectus particularis* est exesio in saccum cavum putridum, quæ per ostiola in saccum cavum se insinuat, ergo in locum, ubi Prostata accrescit, & in urethram usque penetrat; hinc summus fit ardor, dolor Ischuria, ferè perpetua, Urinae retentio: ex his transit ulcus in Perinaeum. Hæc autem omnia tertiæ Gonorrhoeæ cum quarta sunt communia, sed hoc habet singulare, quod in Perinaeo ulcera facta hæreant in urethra, & si hæc erosa est, stagnat urina. Sic lotium, hac parte erosa, cogitur sibi quærere aliam viam, ut ipse vidi, per scrotum puta itemque rectum intestinum. Vocatus ad Juvenem antea à tribus Medicis tractatum, vidi ea, quæ dixi. Et sic oriuntur pessima ulcera. Horrendissimum verò est, & vix sine madidis oculis conspiciendum. malum, si materia hæc se insinuat in illa tria orificia Semini exitum præbendo dicata, quæ in urethrae cavum patent, & hoc penetrat usque in Vesiculas Seminales, quod nulla arte curari potest.

DIAGNOSIS.

§ CXVI. Ex effectis deducenda, imprimis si pressa materia versus urethram defudat, & si foetor summus adest cum Stranguria. Gonorrhoea quarta est ultima in historia Gonorrhoeæ, quare priusquam me ad ejus curam accingam, partium, quas occupat, tradam descriptionem.

§ CXVII. Urethra binis constat membranis, & corpore cavernoso his interposito, quæ membranæ in prostata adeo duræ, albæ & tensæ sunt, ut vix separari possint, & pro una fere membrana haberi debeant, Winslow No. 531., ad bulbum vero in duas finditur,

tur, corpore cavernoso intermedio separatas. Collo vesicæ in mare sphincter arctè interponitur, mox, amisso musculo, vesicæ tunica interior exit sola, glandulis mucosis instructa, mucilaginosâ, quæ graciles-cens paululum adscendit, & tuber glandulosum transgressa cingitur prostatâ; hanc in viris satis magnam esse, ut urethræ & hujus substantiæ respondeat, omnibus Anatomicis, qui Sectionibus interfuerunt, constat. In his verò partibus urethra non, ut in reliquis, libere decurrit, sed quasi per montem ad sesqui pollicis fere longitudinem, donec ad prostatam perveniat. Prostatæ a multis Anatomicis ceu duæ Glandulæ sunt propositæ, quas tamen antiquissimus Auctor HEROPHILUS, aliique, præterea etiam Recentiores, unicum tantum corpus jure merito appellarunt, in 12 distinctas dividuntur partes, ex singulis unum formant emissarium, ad eundem locum duo orificia extrema hiantia duarum fistularum ex binis Vesiculis Seminalibus per fungosam substantiam procedunt, quæ una adhuc ex duabus fistulis, simul ut observat MORGAGNUS *Adv. Anat.* IV. *Anim.* III. prodit. Super hæc in Viris adhuc 15. alia continet orificia, quæ setam porcinam inter se admittunt, & si vesiculæ premantur, per hæc semen exit. Hic ille locus periculosissimus & sedes Gonorrhœæ quartæ; nam materies virulenta, si per hæc loca transire potest, hos occupat 15 canales cum 12 istis orificiis prostatæ, & binis, vel si mavis tribus, Vesicularum seminalium.

Causa hinc semper Gonorrhœa tertia prægressa & quartæ quasi basis dici potest. Si vero ad laterales Glandulas, quæ parant mucum lubricantem, & per fistulas, ubi anfractuosa curvitas sub osse Pubis est, emittant, liquor ille quacunque de causa retrocedit, tunc Gonorrhœa quarti generis oritur.

§ CXVIII. Experientia docet omnia emissaria Lacunarum vesicularium in urethra inter se communicare; nam per injectionem compertum est, quod liquor

in cryptam perfusus omnia transferit: si nunc ad pro-
statam venit, quarta oritur Gonorrhœa, quæ plerum-
que originem suam ducit, si perversa methodo pri-
ma, secunda & tertia curantur escharam inducendo.
Multi Chirugi Salia, Mercurialia, Vitriolata
præscribunt, ut in pertinaci Gonorrhœa injiciantur,
hoc si factum fuerit, malum venereum assurgere cogi-
tur, & sic inflammationem procreat. Si hac me-
thodo curantur, Stranguriam inducunt, ut nec gut-
tula urinæ procedat, Vesica interim manente plenis-
sima, hæc, si in tali statu per 24 horas perseveret, fit
Paralytica, vel si succedat, rumpitur aliquid, & sic flu-
viatim prorumpit urina.

§ CXIX. R. DE GRAAF & post eum RUISCHIUS op-
time literis demonstrant, quod Prostata sit congeries
12 membranarum ampullarum, quæ non habent
commercium inter se, quia quælibet quasi propria
membrana, sed totidem distinctis notabilibus
emissariis hiant ita in urethræ cavum, ut un-
dique cingant exitum illum vesicularum. Arterias
recipit innumerabiles, & plures glandulas liquidum
blandum, pingue, candidum, copiosum, funden-
tes, quod & balsamicum vocari potest, ne prostata
asperitate afficiatur, & ut semen crassius ex vesicu-
lis proveniens diluatur. LEAL LEALIS dicit, hoc esse
nutrientissimum masculini Seminis pabulum in Ele-
mentis vivificis. Singulæ ampullæ confectum liquorem
in destinatis locis in urethram ponunt. Duodecim
hæ aperturæ ad tres illas Vesicularum Seminalium
sic apponuntur, ut nulla gutta seorsim venire possit
ex illis tribus, quin ex illis 12 veniat simul; si nunc
miasma venereum unam fistularum earum acceperit,
tunc una ampulla ulcus fistulosum glandulosum habe-
bit, si omnes, tunc omnes tali fistula afficiuntur, &
si ad unam illarum, quæ ad vesiculas tendit, perve-
nerit malum, supra urethram assurgit. MORGAGNUS
etiam aperte demonstravit, quod si in unam apertu-
ram

ram Vesicularum Seminalium miasma ingressum fuerit, facillime in vesiculas seminales ipsas assurgit, quæ iterum cum vasis deferentibus respondent; facile ergo malum hic oriri, & in testes, Epididymes transire posse, quisque perspiciat. Si nunc hic loci natum fuerit malum, tunc situs declivis efficit, ut curatio evadat difficillima, si in Glandulis Couperianis, tunc tota pars anterior urethræ afficitur.

P R O G N O S I S.

§ CXX. Hæc Gonorrhœæ species curari non potest nisi sectione Chirurgica, & ut fiat larga apertura totum ulcus est aperiendum, apertum tamdiu teneatur, donec pus bonum, maturum, perfectum appareat.

§ CXXI. In Gonorrhœa prima materia venerea loca, per quæ transit, inflammat, excoriat, in dolores abire efficit, exulcerat; hinc, quam difficilis cura, nemo non videt. Locum Glandulosum corruptum purgare fit per artetias, in quibus hoc virus est, vi quadam bonos humores projicere, & materiam virulentam ita exprimere, ut causa possit abluui, & cum impetu prorumpere, & excuti queat. Medicus ergo naturam tantum juvat in abluendo & disponendo loca, ut non resistant purgationi miasmatis. Si malum circa Prostata & Vesiculas Seminales, tunc mercurialia salina non conducunt, non enim penetrant, & Urethra concresceret.

§ CXXII. Urethra ad Prostata omnium tenuissima, nullus enim hic loci eam ambit musculus, nulla magna arteriarum structura, sola tantum membrana cellulosa, quæ totam prostatæ molem circumiens aliis partibus se alligat; cum jam nullæ partes tam difficiles reperiantur, quæ purgari possunt, quam membrana cellulosa, patet, qualis sequatur curatio. Si nunc fistulæ fiunt sinuosæ, incurabiles sunt, & sinus membranæ cellulosæ assiduo inflammantur, suppu-

rantur, donec totaliter sint corruptæ. Si per emissaria Prostata virus deponat venereum, est aliquod signum Sanitatis.

§ CXXIII. Vidi, sed doleo, in hac specie longe tri-
stiora, quam quæ Gallicus ille author Pedemontanus
narrat VERCELLONUS. Vidi Membranam cellulosa in
tabem corruptam fuisse putridam, & ad intestinum
rectum penetrasse, imò horrendum dictu, quod ster-
cus per latera scroti exiverit; Vesicam urinariam vi-
di exesam, ut perinæum continuò exstillaret lotium.
Quid hic remedii applicandum? nihil: nam corrigere
nefas; victus autem & motus præscribendus, qui teneat
loca aperta, donec pus evadat bonum, ac album. Sup-
puratione utitur Natura.

§ CXXIV. Si fistulæ fiunt, Salivatio nihil efficit,
nisi fistularum emissario detur exitus; decocta hic
reddunt Curam Palliativam; nam quamdiu iisdem
utantur ægri, nil quasi mali sentiunt, si verò per
longi temporis usum abhorrent, negliguntque, fo-
mes redit, incendit, urit. Malum venereum hujus
est naturæ, ut sanitas nullum tale cogitet antidotum,
quod massam spirituosam ab hoc malo teterrimo cu-
rare possit. Prognosis idcirco non valet, si curare non
possimus, si viæ non manent apertæ, Natura sola curat,
sed è contra malum quotidie fit deterius.

CURATIO.

§ CXXV. Si in Lue Venerea os Tibiæ infectum,
trophosum & exostosis redditur, tunc prudens Chi-
rurgus plagam largam ad os usque infligit, ulcus lo-
cumque, donec pus appareat bonum, non claudit;
nam scit, quod Natura concurret, & locum sola
perfectè sanat. Si verò hoc non facit, in pejus ver-
git malum. Incisio ergo, ubi fieri potest, extrin-
secus optime consulitur Natura, uti in Archiatro
magno alicujus Principis expertus sum, dum confi-

lium à me petebatur: nam loca illa externa, ubi crustula apparebat, incidi suasi, unde maximum illi levamen, dum interim loca interna, quæ incisioni accessum denegarunt, infecta permansere. Per caustica tentare curam nefarium; vasa enim non dilatantur, sed constringuntur potius, quod tamen ex antecedentibus noxium esse probatum est. Simulac in quarta Gonorrhœa videtur urgere periculum, superest, ut præscribatur Diæta.

§ CXXVI. Fugiantur pingua. Adhibeantur Decocta ex paucopane cum uvis corinthiacis electis, item juscula cum paucissima carne præparata, ut & Endivia, Lactuca, Acetosa cum pauxillo sale contra putredinem, & aceto; acetum enim habet spiritus concentricos cum sale. Balnea leviuscula laxantia & demulcentia, paucis salinis admixtis, debilitant quoque putridum. Postquam sic corpus dispositum est ad curationem, Salivatio adhibeatur per Mercurium.

§ CXXVII. Si tabes venerea pinguedinem in membrana cellulosa vertit in putredinem, liber vesicæ & intestini meatus, & ductus Penis, obstruitur, si nunc malum prostatae quoque ascendat sursum, quanta mala. VERCELLONUS optime demonstravit virus ad montem Veneris usque pervenisse; hinc unusquisque facile perspicit, quam tædiosa curatio sit in Lue Venerea, & verissimi hujus argumenti Ego sim Author, quod, si miasma in tali infecto individuo non extirpetur, & natura sua non excidatur, tantum inane erit; si verò per exquisitas Chirurgorum manus, factâ aperturâ, puri egressus detur, pinguedinosæ sic cryptæ ab obstruente illa materia liberentur, curationis spem affulgere contendo.

§ CXXVIII. Lues Venerea est corporea cuti ut spiculum intra corpus adactum affigens; si nunc per finis repat, & Tu non per Decocta, Balnea, Mercurialia corpus sic reddideris laxum, & ut ita dicam merè aquosum, ut omne putridum resolutum exire co-

gatur, Tu salutis restaurator jure dici non poteris: etenim si minima particula restiterit, damnum reddit eo violentius, & Te contemnunt miseri.

§ CXXIX. Macilentus ideo præscribendus victus, oleosa tamen externè applicanda, Emplastra, Unguentaue. Internè convenit Lignum Guajacum, nam in hoc tabo unum tantum superest, ut loca retineantur aquosa & meabilia. Si corpora sic sint redita laxissima, & meatus fuerint aperti, in resolvendi sunt tumores, ut maximè fiant aquosi, & hoc sit per ptyalismum; per hunc enim olea sic mutantur, ut abeant & exeant in speciem aquæ. Si obesi salivationem pati coguntur, eorum habitus evadit pene cadaverosus. Ex Chemia enim constat, quod, si ex oleosis exiret volatile, fiant putrida; si nunc vis ægri perferre potest, in vado sunt ægri; si vero vires vitales succumbant, pereant. Idem illi experiuntur fatum, quorum ossa sunt infecta; in iis enim putridæ materiæ exitus negatur. Vir quidam clarus meæ curæ se subjecit, cui totum scrotum in putridum, quasi abiit, & malum ex quarta specie erat natum in membrana cellulosa. Res profecto videbatur periculossima, nam à multis præstantibus Medicis relictus fuit, sed cum uterer experta Chirurghi manu in fistulis & sinibus, ubi Lanceola exitum fecit, sanatus abhinc discessit, nam medicamentis postea tractatus est vulgaribus: hinc si Secundo non est huic malo medendum, nemo medicamentis sanabit. Si hoc factum est, postea vitantur oleosa, ut sæpius monui, adhibeantur contra saponacea, ut Mel cum Aloe, Sapo Venetus, Spiritus Comphoratus, Theriaca, cum his, quæ insignis sunt virtutis, omnia loca sunt implenda, ut natura separationem eò melius & tutius perficiat, & malum exhalet. Hic EST ULTIMUS ARTIS LIMES.

§ CXXX. Quæsitum ab omni tempore, quodnam in hoc malo truculento præstantissimum sit remedium: verissimè confiteor, me plurimorum scripta perlustratum fuisse, unum hoc alterum illud commendare legi, sed si verum fatear, optimum adhuc, quod ad suppurationem citissimam cum spe applicari poterit, est Vapor *Mercurii*, si orificia sint aperta, vel vapor *Cinnabaris nativæ* ad *scr. i.* accenduntur super bracteam ferream, ut fumus per infundibulum accipiatur, & ad locum infectum dirigatur, & sic parva inducatur Eschara, post applicentur aquosa similiaque, quæ escharam emolliunt, sicque continuetur tamdiu, quam necessitas postulat, sed summo hic judicio in discernendo & applicando opus est.

§ CXXXI. Plerique Chirurgorum, tumorem in urethra ortum suum habere, putant, & hunc pro carne habent, quia vident ex eodem stillare materiam lividam & putridam; verum hoc malum hæret in ipsa fungosa substantia: impossibile enim est, ut hæreat in urethra, sed ad latera potius in ductibus, quod injectiones ex aqua, melle, & saccharo abunde testantur. Carnosum aliquid esse confitentur etiam Medici, at, re accuratius examinata, nil profectò aliud est, quam fistula. Vide BRUNNERUM & MISCELLANEA ERUDITORUM LIPSIENSIA.

§ CXXXII. Hinc patet quid sit Ischuria; nam malum quod tres vel quatuor annos post Gonorrhœam manet, homines cæteroquin benevalentes ad reddendum lotium ineptos facit, licet vesica urinaria sit plenissima. Chirurghi catheterem immittere tentantes ajunt, eum propter carnosum tumorem transire non posse; sed si malum per 24 horas summis cum cruciatibus duraverit, materia & pus expelletur, & malum cessat; post aliquod vero tempus novas ludit tragædias, & quidquid ei adhibent remediorum, ea tamen internè applicata nil juvabunt. In hoc casu

su experto credite, nil enim auxilii superest, nisi sola aqua cum melle sine ullis escharam facientibus injiciatur, ut sic materies exire queat; & hoc modo curavi Virum illustrissimum, qui & urinam ex vesica exire non permisit, curatus fuit felicissime balneis laxantibus, potu quam plurimo, injectione aquæ cum paucis melle in urethram, nam pus perfectum erat generatum, ultimò crepuit tumor, materia exivit, & urinam misit.

§ CXXXIII. Si in superficie urethræ malum residet, ex sebo parant alii Emplastrum applicandum veretro, & escharotica ex Alumine, Vitriolo, Mercurio, sed tunc exulceratur urethra, & non curatur.

§ CXXXIV. Nonnulli per sudorifera curari posse jactant. Apud antiquos hic quidem mos erat, sed in initio mali tunc adhibeantur, & sic aliquid efficiebant: hodie cum illa malorum seges multo uberior sit, quam illis temporibus, vix vel nihil faciunt, quia fistula est sinuosa. Quos sic tractatos vidi, miserrimè sine ullo levamine fuerunt exsiccati. Verum in simplici Gonorrhœa, ut jam dixi, hæc adhiberi possunt. Vid. *Alexipharmacum* PETRONII.

§ CXXXV. Sunt qui contendunt Gonorrhœam quoad materiam in Sanguine hæerere, quoad locum in urethra, & quod Natura utatur sanguine pro lixivio, & diuretica determinant hanc actionem hujus lixivii versus urethram; hinc dicunt mechanice fit hæc deterfio. Hæc res quidem verissima, nam Natura non purgat, nisi hac via per defluxum. Sed rogo Viros, si Gonorrhœæ non tam facilis pateat exitus, an putent, quod per diuretica malum penitus tollatur?

§ CXXXVI. Aqua cum pauca Glycyrrhiza multos sanavit à Gonorrhœa, sed hoc non sufficit, dum materia viridescens simul adest; alii hoc advertentes, quod aqua cum Glycyrrhiza non sufficiat, Balsamica adhibuere. Hinc apud Agyrtae Balsamus Peruvianus

nus, Balsam. Copaivæ, Terebinth. Cyprin., & Opobalsam., de Mecca, quod tantum Nobilioribus commendant, multum valent, sicque curantur multi, præcipuè si aqua communis cum glycyrrhiza & Emulsionibus ex Papav. & aliis frigidis utantur feminibus simul: sed si materies est maligna, quid tum? Testes enim fiunt tumidi, materies magis stimulando quam abluendo urget in urethram, & tum longè major etiam oritur in virga calor, major tinctio, partium tumor, tunc methodus per purgantia fiat, & vel diluentia vel dissolventia conveniunt; unde hæc omnia? semper affirmo, quod in hoc casu prior præcefferit.

§ CXXXVII. Est adhuc alia secta orta, quæ Authorem BARTHOLINUM agnoscit, qui observavit, quod Cantharides in pulverem redacti & jejuno stomacho ingesti sitim, calorem, pruriginem, halitum foetidum, urinam assiduo auctam, flammeam, & majori copia fundentem, imò veram Gonorrhœam provocent; unde putarunt in Gonorrhœa pertinacissima pulverem Cantharidum ad Scr. S. assumptum eò extrudere posse virus venereum intra paucas horas sub specie mucilaginosæ, flavæ, materiæ, ut in totum restitueretur homo: quare per totam Europam illa Tinctura Antigonorrhœica & Antinephritica Bartholiniana fuit celebrata, quæ præparatur ex seqq.

R. *Cantharid. pulverat. Sc. i.*

Infund. in Vini Rhenan.

Vel Sp. Vini Unc. iiii. vel iv.

Stent in infusione per aliquot dies, deinde per chartam bibulam filtrentur, ut ex substantia Cantharidum nihil admisceatur, Ex colato liquore cochlear unum septem aliis seu vini seu cerevisie admisceatur, & ex hoc mixto primo die unum, altero duo cochlearia, & sic dein-

Leinceps propinentur. Vide TH. BARTHOLINUM *Cent.* *Hist.* 82. Sed, ut ingenuè fatear, hæc Tinctura urinam adeo reddit acrem, ut membranam nerveam vesicæ urinariæ eo usque convellat, donec mucus effluat, & si magis urgeatur, sanguis ipse erumpat. Sic membrum virile ex usu ejus tincturæ induratum visum est, ut omnes mirarentur; hinc malum non minuitur, sed inflammatio etiam excitatur, ergo hæc Tinctura à Medico perito non adhibenda nisi in corpore frigido, leucophlegmatico, & hydropico; quare adhibete Succum Liquiritiæ inspissatum & ablutum in multa aqua, & tunc paucas guttas de hac Tinctura addere poteris, quod tunc præstans remedium.

§ CXXXVIII. Tentare autem imprimis oportet per injectiones, & sine his non bene curari posse contendo, præmissis nempe fotû, vapore; resistunt enim materiæ corruptæ, eamque corrigunt. Sunt, qui perversa methodo non laxatis vasis per adstringentia curare sibi proponunt, sed infortunato plerumque effectu. 1. Scilicet Alumine in aqua diluto Chirurgi laxatissima membra tangunt, fluxumque sistunt. 2. Idem faciunt cum Saccharo Saturni, sed, eschara facta itaque absumpta, malum redit. 3. Vitriolum quoque in aqua dilutum ad hoc forum apud eos pertinet, si nunc per hæc fluxum inhibuerunt, tunc se malum curasse gloriabantur, & Euge clamant! sed histrionis more rem costea non succedere ejusmodi cumani asini experiuntur, famâ suâ læsâ. 4. Adhuc est methodus, ubi tanta materia injicitur, quæ directè opposita est morbo vel malo venereo, & hæc methodus vocatur specifica, de qua multa apud COCKBURN, qui præ aliis gloriatur methodum hanc sibi esse cognitam, eam vero cogitat nullatenus communicare. Ego me habere eam non affirmo; & fateor, quod hæc methodus sit fidelissima in injectionibus. Denique 5. sunt Escharotica.

§ CXXXIX. Si penetravit hoc malum in cavum intestini, & fecit, ut stercus per scrotum exiret, post-

quam per aliquod tempus duravit hoc malum, in panniculum tandem adiposum in perinæum descendit, & lotium in pube & perinæo homo continuo reddit; contra quod malum nullum omnino remedium, dummodo tali victu, cibo, potu, prohibeas ulteriorem consumptionem. Si autem dein liquidum flavum, spissum fit, signum est, quod Natura incipiat separare hoc malum. Si fistula manet interius, salivatio nil juvat, sed sola apertura facta. Malum venereum enim ejus est naturæ, ut nulla sanitas tantumpræsidii habeat, quantum ullo remedio haberi possit. Alioquin Natura optima morborum medicatrix, quia hæc sibi interius magis conscia, quam Medicus eam noscat externè.

§CXL. SYDENHAM dicit Mercurium singulari virtute non agere in illud venereum, sed facit tantum ratione quadam mechanica, ut possit excerni, non aliter ac si spiculum intra digitum truditur, tum enim fit pus, quo spiculum excutitur, & tamen pus non agit in spiculum, sed cum putrescat, excidit, & à pure excutitur. Simulac virus venereum vel intra urethram vel vaginam muliebrem venit, nunquam facit illico restrictionem. Si vero post congressum cum muliere conqueritur de sensu quodam molesto, & tum statim fit injectio, ablutio, depuratio, nunquam laborabit Gonorrhœa.

§CXLI. Ut ex loco illo, in quo hæret, pellatur per Vitriolum seu mercurialia, fit semper major suppuratio, inflammatio, nam verum est, quod audacter facta suppuratione fiat magnum bonum; si autem in virga manet malum, curatur erodendo: si omne illud, quod hærebat, excidit, sanatus est morbus. Adhibeant macilentissimum victum, potum aquosum, minime oleosum, nisi oleum Ligni Guajaci, nulla Unguenta vel Emplastra applicentur, sed aquosa macilenta tantum retineantur. Corpora infarcienda itaque sunt aquosis, ut quasi hydropicus fiat æger; balneum exterius applicatur, vel balneum vaporis;

ut

ut omnia reddantur quasi flaccidissima, postea vim Mercurii applico ad Salivationem, quomodo ut fiat, in Lue Venerea dicitur. Homo obesus, si laborat Lue Venerea, aquosa assumat, merum sceleton evadit: si tabum hæreat in oleo, fieri debet, ut idem non fiat tenax, sed maneat flaccidum, dissolutum. Salivationem actione & ope Mercurii fieri interno-scimus ex halitu foetidissimo, oleum scilicet non manet balsamicum, sed abit in putredinem. Si mercurius datur, antequam corpus interne vel externè ad expuitionem sit dispositum, salivatio non venit ad finem: omnia illa itaque antea sunt adhibenda, quæ in Gonorrhœa tertia præscripti. In initio omnia illa orificia angustarum ampullarum aperienda, si possint aperiri, curantur. Exemplum in quodam Generoso, laborante hoc morbo, vidi, erat hoc malum in scroto, sed cannulis immixtis in membranam scroti aperiiebatur scrotum, absque salivatione locis apertis & aëri expositis curatus fuit æger. Ergo difficile curatur sine apertura.

§ CXLII. Hisce jam absolutis, superest, ut sententiam quorundam Authorum in medium proferam, quid de hoc senserint.

§ CXLIII. BRASSAVOLUS pro axioma accepit; Gonorrhœam tantum proccare Gonorrhœam, quam sententiam plurimi sunt secuti; nam si quis didicit, corpus malo hoc affectum, quæcunque adsit causa, nunquam alia mala quam Gonorrhœam producet; quod tamen ubique verum non esse satis constat.

§ CXLIV. ALEXANDER PETRONIUS inquit, si Gonorrhœa est contumax, sibi relinquenda, si Ischuriam efficit, curanda. Si Gonorrhœa exiles partes exederit, remediis antivenereis non curabis. Si diathesis ulcerosa occupat partes fungosas, semper maligna ibi remanet constitutio, & hoc relinquendum Naturæ: hoc est verissimum, ut plurimis exemplis sum expertus. In Britanno quodam omnia fere remedia in to-

ta Europa experta adhibui, materies virulenta tamen & flavescent remanebat. Alterum vidi, qui habebat excretiones penis in nocte, sic se commisit homini quodam imperito, qui escharoticis eum tractavit, & sic restitutus videbatur, sed cum postea iterum tenguinæ vexaretur, iterum aliquot guttæ hujus liquoris prodibant, sed quod mirum cum tali fistula in concubitu prolem generavit sine Lue Venerea.

§ CXLV. Hoc axioma PETRONIUS pro verissimo habuit, nam tantum commisit Naturæ, & ut per balnea curarentur, Auctor existit. Homines quoque cum tali materie laborantes liberos ab omni malo immunes procreavere. Denique etiam pro axioma te verissimo haberi potest, quod nihil efficit tam cito quam virus venereum; etenim si quis Gonorrhoea laborans scortum adit, & post eadem mulier utitur altero, licet labem illa inde non contraxerat, tamen inquinabit hominem illum antea non affectum.

SYMPTOMATA

QUÆDAM LONGE PE- JORA QUAM

GONORRHOEA

IPSA.

DE PHIMOSI.

§ CXLVI.

Phimosis dicitur illud vitium, quando glans adeo arcte obtegatur præputio, ut denudari nequeat, quod pessimum curatu, sæpe quoque funestum eventu. Judæi hoc malo non afficiuntur, nam hac parte alias præstantissima & in ludis venereis delicatissima, sunt orbat. *Φίμωσις* latine Fibulatio: notum est, quod veteres infibularint viros obductis & trajectis filis per præputium, & hac ratione infibulationes homines vocarunt, qua de re vide *A. C. CELSUM de Medicina Lib. vii. cap. xxv.* Factum est inde, quod, cum tale malum incideret ex mala diathesi præputii, Phimosis dicta fuerit. Distinguitur in Phimosin & Paraphimosin, quæ distinctio, obscuritatem & ambiguitatem delebat. Phimosis est, ut supra jam indicavi, quando præputium sic intumescit, & coalescit, ut glandem tegat. Paraphimosis autem, quando præputium inflammatur, & incurvatur, ita ut retro glandem cedat, est plerumque inflammatio in corona glandis. Utrumque malum est

est creberrimum, molestissimum, æqualia mala producit: quando talis morbus est, tunc nunquam membrana posterior afficitur.

§ CXLVII. Præputium est tenuissima membrana, expansilis, cuticula tenuissima, crystallina dicta, nunquam pinguescens, nisi in Castratis; nihil enim aliud esse videtur, quàm textura Vasorum venosorum, lymphaticorum, nervosorum intricatissima, tenuissima & laxissima, pendula & pellucida, ità ut, quoties malum hoc hic loci accedat, distentio hic fiat maxima, & dilaceratio summa, hinc binis malis obnoxia, inque cicatricem non bene curabilem abiens: nam Præputium inde maximè calet, inficitur, & tabo inficienti directè applicatur. Si in coitu Labiis & Vaginæ applicetur, tantum ad hæc loca aliquid venerei adfertur, vasa dilatat, dilaceratque subtilissima, tum oriuntur in Epidermide pustulæ subtilissimæ, quæ dein callosæ fiunt in superiori parte cutis: sed introrsum fit distributio papillarum nervosarum, ut RUISCHIVS dicit, ergo hic oritur inflammatio, & pleræque Gonorrhœæ hærent in superficie interna penis, ut credo, nam plurimos tractavi, qui hac parte carebant.

§ CXLVIII. Circulatio hic omnium lentissima, nam nullus adest hic musculus; hinc si vasa majora comprimantur, hic fit cumulatio sanguinis: in reliquis etiam corporis partibus, ubi lenta circulatio, musculos posuit Creator, hic verò non, ergo stagnatio rubrarum particularum sanguinis. Si nunc humor hic colligitur, oritur necrosis, id est mortificatio, imo & cancer, in hoc cavendum, ne per emollientia in suppurationem abeat. Durities enim hic nihil aliud est, quam liquor & aqua hic haerens, quare idiotæ alii credunt esse concrecentiam vel callosum corpus, sed tantum fit à vasis concretis, tandem in suppurationem & exulcerationem abit; si ergo pars illa ab humore acri vel ab alia causa tam interna quam externa con-

stin-

stringitur, reliquæ inflammatae partes magis extenduntur: hinc cancer.

§ CXLIX. Si ex inflammatione parvum ulcusculum exoritur, & premit vasa, sanguis venosus non habet ullam viam refluendi; si relaxetur, oriuntur labia retorrida, quia extra eminent, hinc cancrosum ulcuscula: tum glans quo magis tumet, eò magis orificia dilatat, ergo nulla sanationis spes. Porosa glandis fabrica epotat quasi venam, & post pars pressa abit in Gangrænam virulentam; ergo hæc pars glandis pressa ita inficitur, ut quo plus glans intumescat, eò plus quoque præputium inflammetur, & vicissim: hinc pressio in hoc loco calido & aëri ita exposto causat necrosin seu partium retortarum consumptionem, quæ per totum vitæ decursum tristis est, sed nonnunquam hic morbus summopere fallit Medicos.

§ CL. Notissimum est coronam glandis inter & præputium oleosam, acrem, hanc colligi materiam, quæ in Africæ Regionibus abscindendi præputii ansam dedit. Si nunc ex hoc loco tecto venenum exire nequit, lixivium fit erodens, & quo magis pendula membrana constricta est, eò magis oritur olida, putrida, cadaverosa, purulenta materies, & post necrosis; unde Gangræna semper in glande hæret, vix unquam ad corpora cavernosa Penis transfertur, hæc vasa in glande Penis sunt adeo imminuta, ut, si talis exesio fiat, impossibile sit, quin hæc tenerrima stamina erodantur, consumantur; hinc plerumque erodendi eventus.

§ CLI. Inter superficiem extimam Corporum Cavernosorum penis & glandem membrana est expansa intermedia, si nunc glans distenditur, sola tantum membrana remanet intacta, reliqua recedunt. Hinc duplex malorum distinctio. 1. Si malum præputium glande obductum invadit, antedicta exinde oritur Phimosis. 2. Si verò præputium nudatum & retractum, tum ponit se post coronam glan-

glandis, tumoresque facit, qui ad apicem usque glandem obvolvunt, oritur Paraphimosis. Post arteria in cingulo præputii comprimitur, quo nunc plus incipit turgere ab intercepto venarum sanguine, eò plus stringit Penem, & tum sequitur inflammatio summa, & demum Gangræna. Si annulus nunc, qui totas anteriores penis partes comprimit, comprimat urethram, tum guttatim stillat urina: quis est, qui hoc non cogitet?

§ CLII. RUISCHIVS demonstravit, quod glans tumefacta distendat membranam ipsi adhærentem, quâ tegitur, si hæc excoriata & ablata fuerit, tum tota glans apparet hirsuta, & illi papillofi prominentes flocculi emergunt, & liberi à coercente membrana in Phimosi extenduntur, unde in verrucas venereas abeant, necesse est. Præterea idem quoque Cl. Fr. RUISCHIVS demonstravit, quod Glans membranam, quæ arctissimè cum illa cohærescit, & qua tegitur, amittat, hac ablata fiunt verrucæ, quæ sunt semper morbi nervorum, & eæ, quæ sic apparent, similes sunt aliis, maximè in pura Phimosi, unde totus circulus ex meris verrucis vulgo Corona Hispanica dictus exoritur. Videtis ergo, quàm molesta, longa, & periculosa sit Cura: nam acrimonia sic applicata vidi, quæ parti necrosin inducebant.

CURATIO.

§ CLIII. Medicus gnarus, ubi vocatur ad hoc malum, caveat primò, ne materia stagnans corrumpatur, quod facillime fit, si Medicus metu inflammationis & gangrænæ debilissima & emollientissima adhibeat, & loca externa nimis laxet, remediaque frigidissima applicet. Notum enim est, quod hæc vascula in Præputio sint tenerrima, atque eo in casu extentissima, compressissima, & si applicentur emollientia, tum omnia tamescunt, & in posterum quasi frigida

cadunt. Quo tumor naturali nunc major, eò membranæ evadunt tenuiores; hinc pellicula nullius momenti super hanc hæret, & hinc evenit, ut, si Medici postea in arte non bene versati infarctam hanc videant partem, in alterum scopulum aliamque indicationem incidant; putant enim, eum tumorem in fluorem esse reducendum, quare applicant fortiora, irritantia, moventia, unde gangræna & eschara nigra, inflammatoria.

§ CLIV. Ponamus ad curationem juvenile, plethoricum, corpus esse, in quo biliosam & calidam detegimus temperiem, æstum summum, tumorem ingentem, in illo rubedinem citò factam. Quæritur, quid ad hoc faciendum sibi proponere debeat Medicus? Venæsectio larga in initio instituenda: nam si hæc non statim fit, per duos aut tres dies abrepta erit occasio: si hoc factum Phimosis evanescit, & duxit materiam in sanguinem, sed hoc non obstante, debet unum ex duobus malis eligi. Jam vero illud venenum per cibos ex corpore expelli nequit, tum remedium nunquam esset fallax, sed per purgantia Hydragoga certissimè curari potest, nec mercurio, balneis, suffumigiis opus erit. Detur ergo quotidie tale hydragogum purgans, hinc pingue separatur à sanguine, ne quid mali causari possit, & semper bene succedat.

R. Rad. Jalapp. Dr. i.

Folior. Senn.

Scrophular. ʒā Dr. i. S.

Sal. Prunell. Dr. i.

Coquantur in aquæ Libr. S. ad remanentiam Ung.
iv. adde

Mannæ Electæ Dr. ii.

Hæc

Hæc dentur quotidie, donec partes relaxari videamus, quod plerumque quarto vel quinto die fieri observamus, interim tertio die depurari debet locus post coronam glandis cryptosus externus; hoc fit sequenti modo: fiant cannulæ curvæ ex plumbo, quæ fistulis introducuntur, his applicatur siphon, & sic fit injectio. Hic aqua simplex pura pro injectione sufficit duodecies per diem, donec interiora bene purgentur. Si autem putredinem video, tum huic aquæ paulum vini admisceo; postea ubi purgari incipit, emollientissima sunt injicienda, prius tamen semper fiat deterfio cum paucissimo sale & aceto, dein glans in balneo continuo hæreat, lac autem repudiatur, quia calefcit, & coalescit.

R. Flor. Althææ.

Folior.

& Radic. Ejusdem. Q. v

F. Decoctum cum Aq.

Hoc interdum injectum putredinem solvit. Si certi jam finis, locum bene depuratum esse, Mel decocto priori addimus, & postea semper emollientia applicamus, nam detergentia non multum sunt applicanda. Si nimiam laxationem metuimus, optimum putredini resistens est, nisi magna est, pauxillum Aceti cum Lythargirio. Post balneum & injectionem siccata pars inungitur sequenti unguento:

R. Unguent. Nutriti.

Popul. āā. Unc. i.

Sacchar. Saturn. Dr. i. S.

M.

Postquam partes bene depuratæ sunt tum linteo excipitur, & ponatur inter glandem & præputium; postea

ostea Cataplasmata & Emplastra sunt adhibenda, am jam rem habemus cum parte immobili:

R. Florum

Folior.

Radic. Althææ Q. V.

Coque in lacte recent. & F. Cataplasma.

Addatur pauxillum Scordii, Marrubii, Rutæ, Olei Lini, & Salis Prunellæ, hoc est emollientissimum & simul putredini resistens remedium, additur oleum Lini, ne cataplasma exsicceatur; sic homo in lecto jacens citò sanatur, nam sedere pessimum: postquam pars laxata & inuncta est, Emplastrum applicetur.

R. Emplast. Diapompholigos.

de Mucilagin. āā Unc. i.

Sacch. Saturn. Dr. i. S.

M.

Si nimius calor adest, augetur Saccharum Saturni, si autem frigescit, potest addi Emplastrum de Meliloto; post, sic exsiccata parte, si titillationem superesse videtis, potest addi Empl. Diapomphol., de Melilot., vel de Galbano. Si verò teporem & lentorem in parte animadvertatis, & inflammatio non adsit, sed metus, ne sola pars abeat in putredinem, vel scirrhum, ubi in hoc casu præputium reduci non potest, tunc conducunt suffimenta:

R. Mastich.

Oliban.

Resin. Guajac.

Sal. Armoniac āā Dr. i.

Hæc per infundibulum sive suffumigabulum ad partem per opercula circumposita diriguntur, & sic ro-

borantur, & non humectantur partes affectæ. Si per incitantia tractatur malum, miserrimus sæpe inde producit eventus. Postquam deferbuit inflammatio, tumor & pars inflammata subsidet, crassius adhuc quidem remanet, ad naturalem tamen æquabilitatem ferè accedens; ut per totam vitam sine magno incommodo ferri possit. Nimis rarefacta vasa in acini Phimoseos à materia acerrima & maxime mobili contrahenda dilatantur, & sic collapsi liquores, tamen subinde venenati, incrassantur, unde majus frigus; & hic ultimus hujus mali status. Cautis quibusdam hominibus difficulter persuadere possumus, ut hic nil mali lateat, & hoc in casu inveni, quod quotidiana fomenta ex maxime dissolventibus nequam tamen suppurationem procreantibus adhibita summæ sint utilitatis:

R. Aceti. Q. V.
Sal. Armoniac. Q. V.

Vapor enim talis aceti est optimum dissolvens, leniter enim penetrat, dissolvit, & in poros se insinuat. HIPPOCRATES in hypochondriacis, spleneticis, semper oxycratum commendat; nam tantum abest acetum coagulare, quin potius dissolvat tam sanguinem quam serum. Sal communis verò naturæ est convenientissimus, qui omnes humores condit, penetratque, præcipue si in vino solvatur, & ex his fiat fomentum, non est, ut inflammationem ex eo metuas. Germani ratione illa sagacissimè carnes per integros annos servant vino Rhenano; quare etiam in putredine resistenda summi usus esse potest sequens formula:

R. Vini Rhenan. Unc. S.
Aceti Stillatit. Unc. iir.
Sal. Armoniac. Unc. S.
M.

In hoc pannus madefactus parti affectæ applicetur, super hoc vesica fuilla oleo prius bene fricata, ut mollis evadat, & sic per noctes relinquatur; hoc summum est, quod didici, remedium. Interdum hominibus impossibile in publicum prodire propter applicationum incommoda, ergo superimponatur Emplastrum de Mucilaginibus super alutam extensum.

DE GLANDIS TUMORE.

§ CLV. Extra Epidermidem delata cutis crescit in verrucam. Hoc malum semper est in locis, ubi cutis subjacet; cuti enim superincumbit Epidermis. Sub cute hæret tegmen Reticuli Malpighii, sub hoc papillæ sentientes nervosæ, quæ in Malpighiano reticulo istis fulcis sunt incisæ, rugæ etiam non ab Epidermide, sed ab hoc nexu reticulo proveniunt. MALPIGHIUS demonstravit, quod in illis fulcis emineant per vallos undique tuto defensæ papillæ nervosæ, hæ verò non sunt nervi ipsi, alias in crines abirent, quod in Physiologicis explicatum est § 419: sed ut rem bene concipiatis, explicabo: in una papilla hæret exquisitissima particula, quæ proprie est nervus sentiens, & illud ultimum theculam habet, quæ extrinsecus circulis vasorum quasi cingitur, & sic in unaquaque papilla est pars nervosa pro parte minima, quæ pars minima intra thecam ponitur pulposam, non tamen nervosam, quæ in superficie vasa serosa habet.

§ CLVI. Malpighii corpus reticulare est æquabile, planum, extensum sub Epidermide, solidissimum, partim constans planis, partim fulcis, ubi fibræ planæ concreverunt, sed in planis hærent vascula, in fulcis papillæ, hinc ubi fulci, ibi partes nervosæ.

§ CLVII. In quibusdam corporis humani locis cutis deficit, ut in labiis, mammarum papillis, glande penis, vagina muliebri, lingua, quæ tecta tantummodo textura arteriosorum nervosorumque vaso-

rum : si nunc ad eas partes nudas quædam pervenerit causa externa his partibus adversa, ut frigus, acrimonia, illud subtile involucrum excoariatur, unde ferè incurabilis cancer, nisi abscindantur totæ partes. Ergo duplex locus est, ubi verrucæ oriri possunt, nempe in dermate & epidermide. Si nunc hæ papillæ erectæ, quæ per S. S. S. sibi incumbunt, excoariæ sunt, orbatæ membranula, sensim dilatata, in se assurgunt in situm erectum, & sic intra paucos dies fient excrescentiæ. In reliquis locis, ubi est reticulum Malpighii, hæ excrescentiæ tam citò non fiunt, nisi hæc membranula quoque sit exesa. Si verò hoc procedit, tunc hæ Papillæ per laxatam epidermidem serpunt, evadunt duriusculæ, callosæ, & sicut Verrucæ, quod nemo hætenus descripsit.

§ CLVIII. Exemplum contigit Amstelodami, ubi homo per totam faciem formiculis erat conspersus & quasi seminatus, multorum manus auxiliatrices in cassum imploravit, donec hæ formicæ hominis faciem adeo defoedarunt, ut celeberrimus ille Aufoniae Piëtor sub angulo diaboli larvam terribilius delineare non possit. In hoc casu nervus quidem manet nervus, tegumentis tamen exuberatis ortum est horrendum illud spectaculum. Simile si vultis, trepanationem in medium voco, ubi, dura & pia matre quam minimum læsa, cortex cerebri nullam inveniens resistantiam extrorsum truditur, unde fungus per foramen oritur. In hoc casu videtis, quod nihil faciat, nisi quod repagula coarctata prius jam aperta liberum dent naturæ exitum, ut vasa se extendere possint.

§ CLIX. Omnis Verruca in initio vilipenditur, sed si paulo major sit, incipit dolere, calefcere, abit in colorem purpureum & nigrum; hanc si tu popularis seu urseris, oritur hæmorrhagia, post eam cancer, quin perire possit æger, non negabitis, & gangrænesunt, præcipuè si irritantur. Omnes enim
Ver-

Verrucæ tandem concreſcunt, quia omnes illæ The-
cæ eſcharam pariunt, faciuntque dolorem ad par-
tem, ubi humores effluunt, & inflammationem
cauſant, ſemiputreſcunt, & tandem cancroſæ fiunt.
Verrucæ ſunt in Lue Venerea in parte capsulari
nervi ſentientis, non vero in nervo ipſo: hinc om-
nes Verrucæ, quæ, ubi cutis vel epidermis eſt, exi-
ſtunt, ſunt raro malignæ, ſed, ubi tenue tantum
involucrum, peſſimæ, ut in oculo, ubi tumor ner-
voſus plerumque in cancerum degeneraſcit. Quæ in
Lue Venerea oriuntur, ſunt à Lue Venerea, (alias
enim verruca ab alia oritur cauſa) maximè ad caput
penis in viris ac in tota ſuperficie glandis, & in mu-
lieribus in vagina.

§ CLX. Celeberrimus RUIſCHIVS primò bene expli-
cuit glandis fabricam. Glans, inquit, eſt ſtratorum
immunerabilium nervorum congeries, & per ejus
ſuperficiem innumeræ papillæ nervoſæ diſſeminan-
tur, ſuntque hæ Papillæ, quæ voluptatem in coitu
adferunt, dolorem autem intolerabilem ſcottatori-
bus, ubi ulceribus dictæ papillæ infeſtantur: præci-
pue autem inter Praeputium & glandem, atque ad
coronam poſterioreſ inveniuntur, ubi ſenſim. S. S. S.
pyramidalium papillarum per membranam ſuam co-
arcturum aſſurgunt. Si jam Verrucæ in hac poſtica
glandis parte videntur, ubi ex una ſtatim plures fiunt,
& ubi papillarum ſeries numeroſior, quam in ante-
riori exiſtunt, quod periculum in mora, quouſque
contrarium non ſenties, credo? In omni ergo puncto
naſci verrucas aſſirmandum, & hinc infelix Medi-
corum Caterva, hic ſeminofi & contagioſi aliquid
haerere inconfulto & minimè vero ore blaterant. Hæ
verrucae, ſi ſe jam in longum latumque extendant,
ulcere afficiantur; unde ſæpiſſime ita excreſcant,
ut criſtas mentiantur, hinc amiſſo Verrucarum no-
mine *Criſtæ* vocantur *Gallinæ*, belgico idiomate
Chankers: quas tantas excreviſſe vidi, ut promine-

rent extra praeputii proram. Circiter ante 20 annos observavi tales in ipso meatu urinario natas fuisse, ubi aegri irritatiunculam parvam sentiebant, & lotium non sine molestia & incommodo expellere poterant. Ipse in hac antea non audita specie perterritus omnium quotquot de hac scripsere Auctorum scripta perlustrans nil inveniens, & sic consilio, ut verum fatear, atque auxilio destitutus Turbith Minerale exhibui, divinum illud inventum, Verrucae etiam in magnum miserorum solatium solvebantur, & cum lotio expellebantur, & tunicae; quæ tunc tanquam ostii custodes se monstrarunt.

CURATIO.

§ CLXI. Curatio requirit fortissima purgantia, sanguinem imprimis dissolvens mercuriale. Vidi in experimentis iteratis genitas in meatu urinario verrucas, & dato uno alterove purgante eas fuisse expulsas, & novaculo quasi abscissas: hinc rectè in talibus Curam existere censeo, maxime si verrucae cristatae evaserunt, & in iis raro per pulcherrima topica nisi per haec purgantia curabitis.

§ CLXII. Turbith, quantum videre licet, prius à PARACELSO adhibitum fuit, & paratur ex Oleo Vitrioli, quod accurate solutum cum Mercurio abluatur in aqua, & sic rite praeparatum Turbith Mercurii à iv. ad viii. Grana adhibitum omne malum curat, eradicat.

§ CLXIII. Addamus vero potius totum Processum cxcix. ex Chemia desumptum, ubi haec habentur.

Turbith Mercurii.

APPARATUS.

i. Argenti vivi purissimi Unciis quatuor in urinali purissimo affunde olei Vitrioli optimi, & purissimi, Uncias octo. Calefac leniter, & lente. Calefacta
pone

pone supra prunas, ut ebulliat lenissime materies, & fumet; a fumis ut caveatur, oportet sub camino sic disponere, ut vapor dispergi nequeat, aut ad pulmonem pervinere. Incipiet Argentum Vivum, in olei Vitrioli fundo decurrens, solvi, perge eundem ignem suppeditando tamdiu, donec omnis Mercurius solutus sit. Erit massa nivis instar candidae; hanc dein eodem igne continuato calcina ad siccitatem, ut non fumet amplius. Erit pulvis candidissimus, nivens prorsus, horrendus acer, & intractabilis, vocaturque Calx alba Mercurii oleo Virioli facta. Haec ita fit; sed vix modis vulgo descriptis.

2. Massam siccam, calidam, tere in mortario vitreo in pollinem subtilissimum. Tum praesto sit vas vitreum calida purissima plenum, ut ad minimum vigecuplum aquae sit, respectu ponderis Mercurii. Injice in hoc calcem hanc. Ipso illapsus puncto candidus pulvis, per aquam dilabens ad fundum, colorem gratum corticis Limonum acquirit. Tum concutiat diu vas cum hisce: ut accurate misceatur aquae pulvis. Subsidat quiete. Effundatur liquor in aliud vas. Pulvis Citrineus in fundo affusa calida abluatur, donec sit insipidissimus prorsus. Dein leni igne prorsus exsicca. Hic pulvis grate coloratus est Turbith Minerale quaesitum.

3. Liquor primus stet aliquamdiu quietus. Coletur. Inspissetur ad sextas. Erit Mercurialis aqua: si enim pauxillum olei Tartari per deliquium instillatur, cadit pulvis praecipitatus rubellus. Servari liquor poterit titulo dicto.

U S U S.

Sic acidum fortissimum Chalcanti Mercurio unitum facit pulverem album, fixissimum, magnique valde ignis patientem: est enim longe fixior, quam quis ignarus crederet. Quam varii autem variorum acidorum, respectu coloris, eventus! Ne

Summo igne color albus hic mutatur, ut cum spiritu Nitri fiebat tam facile. Pulvis quidem albus ille, calcinatus est rodentissimus, venenatus inde. Quam singulare vero, solo aquae contactu colorem occissime novum oriri! Nam si pulvis ille albus, rite paratus, reponitur in aëre aperto, citrinescit brevi in superficie attracta aqua de aëre. Hic pulvis videtur fuisse, quo rite usurpato PARACELSUS miracula praestitit. Id ex libello ejus parvo *Nesocomii* patet. Id OPERINUS testatur satis, dum eum eo parando crebro incubuisse narrat. Spiritu Vini superaccenso mitificabat more antiquorum Chemicorum, qui hoc artificio fales externe haerentes, acres proinde nimis, auferabant de calcibus metallicis, ut modo restarent intimè conjuncti. Prudens SYDENHAMUS, cautus Chemicorum & parcus laudator, hujus ope inexpugnabiles morbos tolli, gratus agnoscit in tractatu de Lue Venerea. BOYLEUS narrat, paucula hujus pro Ptarmico usurpati, dosi, totum corpus mutatum, vere Cataractas dissolutas. Foemina quondam Parisiis declamatos sanasse dicitur. Hinc duris nodis cuneus hic par est, sed in manu prudentis; nec nisi quoties minoribus non cedit malum debellandum. In Hydrope non minus quam in Tabo Venereo prodest, & in morbis quoque glandularum obstinatissimis. HELMONTIUS ait, oleum Vitrioli hic in Alumen verti solo contactu Mercurii: id vero est improprie loqui, aut minus ex vero. Quando autem Egregius vir dicat, ut ignis Vitrioli Veneris fundatur supra pulverem JOANNIS VIGONIS, atque inde destilletur, pro parando arcano purgante PARACELSI, certe si quid intelligo, tum idem hoc medicamentum fit. Si enim elementum ignis in Vitriolo Veneris est meracissimum oleum Vitrioli, tum simulac hoc affusum praecipitato rubro, statim reddit spiritum Nitri volatilem a Mercurio fixato, moxque ejus locum occupans facit calcem Mercurii ut supra. A qua destillans aqua albuminis ovorum aliquoties,

au-

aufert acidum externe adhærens, reddit pulverem blandiorem, tamen bene operantem. Quo efficitur, quod raro præstatur aliis. Si vero ignis illud elementum aliud quid sit, subtiliusque, ignoro. Ex collatis HELMONTIANIS cum PARACELSO fere crederem fuisse tantum quod dixi. Inquiretis aliquando. Metalla sola parum in nos agunt, nisi mole, figura, pondere. Adjunctu salium maxime acidorum acquirunt potestates novas, sæpe mirificas, valde varias, prout acida intine magis fixantur cum iis, aut magis extrinsecus adhaerescunt. In forma Vitrioli agunt quam violentissime. Inde facta calcinatione calx sensim mitescit. Diuturna, magna, calcinatione, sensim expulsi acidis, acerrima evadunt blanda; ut in ipso Turbith fieri solet: tum blandior operatio, sed & proportionaliter minus efficax; sicque errant Chemicæ, & Medici, qui vero hoc Turbith mira experti, at violente agente, quæsi verunt mitigare illam virulentiam, quod facile fieri potest quidem, at saluntur, dum postea idem conantur efficere jam mitigato, quod acriore effecerant, Modi acrimoniam hebetandi fiunt acidi ablatione; per abluitionem cum aqua; per destillationem aquae simplicis sæpe geminatam semper ad siccitatem usque; per incensionem Alcoholis Vini a pulvere mitigando; per distillationem Alcoholis novi repetitam a metallo acido acri ad siccitatem usque: per contritum cum pluri materie metallica, ut in Mercurii Dulcis præparatione; adjunctu Salium Alcalinorum absorbentium in se acidum ex metallo acidis calcinato; contritu cum creta, lapide cancerorum, ostracodermatis, similibus acidorum veris spongiis; calcinatione diuturna, forti; fixatione ignis a levi gradu sensim majoris ad summum tandem vitro ferendum.

§ CLXIV. Quando SYDENHAM de extirpandis Venenis loquitur, malum à Turpetho candide asserit expelli; non miremini ergo, quod illud tantopere

commendo. Ablutus sic debet esse pulvis cum aqua, ut ultimo sic abeat, ac si pura esset, & pulvis accipiat colorem citrimum. Postea vires hujus pulveris cum spiritu Vini sunt mutandae: dosis à me Gr. iv. ad viii. exhibetur adscendendo, licet COCKBURN in nonnullis individuís ad xv usque exhibeat. Melius est, si Chemiac gnarus ipse pulverem praeparaveris.

R. Mercur. Præcipitat. Citrinei, i. e.
 Turbith Mineral. Gr. iiii.
 Pil. Cochiae Maj. Scr. i.
 Extract. Cathol. Gr. x.
 M. F. Pil. ix. pro Dosi.

Hoc medium aliquoties malum expulit, & est satis tutum; si vero homines in Cardialgiam incidunt, his danda Theriaca cum Oleo Amygd. dulc., nam, ad nervum pervenisse malum, faciliè cognoscitur, tumocius succurrendum. Singulis hebdomadibus hoc semel dare sufficit, etiam bis aut ter dari potest. Post verrucae foveantur, labefactentur, laxentur, ut quam maximè à scirrhi natura recedant, & hoc fit balneis emollientissimis duplici de causa. 1. Quia alioquin facile exasperantur in Cancrum. Et. 2. Ut vis sanguinis circa papillas non faciat nimiam inflammationem.

R. Farin. Lini.
 Lact. recent. Q. V.

Haec ambo ad cremorem coquantur, & ne acris fiat, unguenti Aurei vel Basilici pauxillum adde, & sic pars solvitur.

§ CLXV. Postquam sic corpus externè vel internè praeparatum est, tunc partes moderato escharotico tangendae. Ergo

R.

R. Vitriol. Cyprin. Dr. i.
 Aq. Rosar. Unc. S.
 F. Liquor.

Cum hoc tangantur partes ope penicilli non ad fundum. Vel

R. Alum. Dr. i.
 Aq. Rosar. Dr. iiii.
 M.

Vel harum formularum loco adhibeatur Lapis Infernalis in superficie summa.

§CLXVI. Summopere verò attendendum, ne adhibeantur escharotica, dum virus adhuc haeret in corpore: nam horrendi alias existunt tumores, & inflammationes, sed emolliendo prius partes per fortia mercurialia, dum eschara facta intra paucas horas cadit, tum iterum fovendae, & denuo tangendae escharotico, & sic melius procedet Cura. His sic factis Emplastrum Diapompholigos imponatur, ut teggat, muniat, & paululum humectet, & sic feliciter procedetis. Cavendum verò omnium maximè, ne causticis membrana cellulosa à Ruischio detecta exasperetur, quae super papillas in subtilissimum telum expanditur; nam haec si afficitur, oritur constrictio, inflammatio, pluraque alia malorum genera. Eadem est ratio, si verrucae apparent rubrae, & circa marginem aperiri incipiunt, vel quod pejus purpureae, vel quod pessimum subnigrae, pungentes & inflammatae, tum cavete eas attingere, nam haemorrhagia sequitur non compescenda. Veteres jam annotarunt, quod verruca degenerascens efficere possit haemorrhagiam. Hanc enim partem ligare non possumus, ergo emolliendam esse affirmo. Verrucae internae eadem methodo foveantur, emolliuntur illo liquore naturali, &, si illum magis movere vultis, adhibete:

R.

R. Herb. Mercurial.

Malvæ. Q. V.

Mellis albi Q. V.

Coque in Lacte. F. Injunctio.

§ CLXVII. Summi in arte nostra Autores Spiritum Nitri, Mercur. Præcipit., Trohisc. de Minio Vigonis adhibuere, sed credite, perficietis longè melius, si Anodinis levissimis Escharotica applicatis. Nota jam ex dictis fistulæ origo. Si quis Gonorrhœa pacata virulenta laboravit, & post curationem in parte anteriori sub parte glandis, ubi frenulum est, oritur eschara sive ulcusculum, omnem fabricam depascens, oritur foramen æquans caput aciculæ, ex quo stillat liquor acris & urina.

§ CLXVIII. Lacuna magna Gonorrhœæ Vulgaris sedes, huic loco quam proxime corona extrorsum est posita, jam maximi veneni vis in hanc partem agens os extremum in meatu urinæ claudit, materia verò in maxima noctis parte ante connivens ostium procedit, ergo membranula illa crassitiem unguis humani vix æquans ex antedictis causis eroditur circa anterius ostium, ubi frenulum est, & sic pustula orta membranulam, quæ nullam substantiam fere habet, perforat, unde oritur callosus margo, qui nunquam postea coalescit. Pustula fit, si imprudentes Medici vel Veterinarii Histriones tantum interna adhibent; simplici enim remedio interno hoc nunquam curatum esse scio: balnea vero quotidiana & injectiones frequentes ex supradictis similibusve emollientibus parata profunt.

§ CLXIX. Erosio verò si jam facta est, tum methodo satis operosa curatur. 1. fiat valida venæsectio, ut inflammatio tollatur. 2. Purgantia adhibeantur antiphlogistica, ut diathesis inflammationis auferatur. 3. Instituantur diæta tenuis. 4. Balneo quotidiano utatur. 5. Intra meatum urinarium mittatur candel

Helæ cerea tantum ad anteriora, ne in fistulæ cavum
veniat, tum foramen patet; post Lapis Infernalis in
acutissimum rasus apicem oleo intinctus per fora-
men intromittitur, & tamdiu retinetur, donec nu-
meraveritis sex vel octo, tum margo exesus est, &
stylus removetur. Hoc si quis sine candela ausus
fuerit tentare, foramen ei non pateret, & apex sty-
li, qui jam totum foraminis marginem tangit, sine can-
dela peteret cavum urinæ, unde acerbissima mala.
Jam sunt labia cruda, & candela per horas relinqui-
tur, donec nihil mali suspicemur, extrahitur post
24 horas, vel ad escharam emolliendam Unguentum
Basilicum, vel Balf. Arcei, vel recens Butyrum insulsum,
adhibeatur. Si coeunt margines, & hem Dominus
Doctor laudibus ornatus erit, & haud exiguis stipatus
aureis discedet.

DE TUMORE TESTIUM.

§ CLXX. Hoc malum, si exquisitissimè examinatur,
est tumor in toto corpore testis per totam ejus fabri-
cam æquabiliter extensus, neque ad tactum recedens,
duritiem Scirrhi initio repræsentans, sensim tamen in-
crescens, sic valde subito ad mirabilem molem perve-
niens. Moles illa dolorem magnum non facit, nisi
molestum ponderis sensum. Si in vaginali tunica &
a Venis spermaticis moles sustinetur, tunc sentiunt
aliquem dolorem, quia in tunica vaginali Testis hæ-
ret, & quia Epididymis extenditur, molestissimum
sæpe dolorem facit ad inguina & os pubis proten-
dentem, quia pondere testis funiculus vasorum
spermaticorum distenditur. Tumor etiam imprio-
ritur epididymide, quia ejus vasa sunt laxio-
ra facileque extensilia. Vasa varicosa testis super
intumescere solent, & habena testis, quæ est vas
adferens versus vesiculas seminales, sit longè ma-
jor & crassior, tandem ad ipsas Vesiculas Semi-
nales

nales transit, & penetrat. Ergo tantum est Epididymidis tumor, & aliquando tantum ibi sistit; item etiam habenæ scirrhoræ habentur, & sic tumor solet venire in omnia vasa.

§ CLXXI. Ex hac historia colligitur, quod omnia testis vasa dilatentur, sic necessario fit aggestio pluris materiæ, quam naturaliter erat; nam non aëre inflata sunt, sed tantum substantia corporea, & sic egeritur minus, quam tempore Sanitatis. Hæc idea mihi apparuit, cum Studiosum curarem. Tumor oritur, si Vasa Seminalia dilatentur: notissimum est, quod non in vasis per exteriora Testis currentibus, sed in internis Lacunis testium, & vasis ejaculatoriis, hæreat; ergo nihil aliud est, quam impedimentum materiæ Testibus factæ, quæ se deberet evacuare.

§ CLXXII. Vasa semen conficientia sunt continuatæ arteriæ, quæ in venas sibi respondentes desinunt, sed confectum semen osculis patentibus evomunt in cavum testis. In brutis omnia in unum receptaculum colliguntur Epididymidis. In Apro mare testes per medium sunt divisi per diaphragma. Arteriæ autem sunt in cellulas distinctæ, quæ desinunt ad Epididymidem: quædam congestæ sunt, & in unum vas abductorium abeunt.

§ CLXXIII. Si tumor sic congestus, in Anatome invenitur, quod duplici de causa sit fœcundus, Epididymis in vas abducens abit postea; ergo duplex iter, unum tempore orgasmi veneri, alterum seminis excreti & confecti. Si tumor oritur impediens hanc emissionem, alia vasa arteriosa comprimit, tumere & inflammari facit. Sentiunt tum plerumque homines, primò quasi sibi desilirent testes, tunc omnia vasa circa testes posita aneurismatica & varicosa fiunt, cujus rei contrarium in aliis testium tumoribus fit, ut in Hydrocele. Si verò venericus tumor sit, tum scaber, varicosus, evadit, & tum tutò concludimus, quod

quod malum superius hæreat. Quæritur quid in hoc casu faciendum sit? Omnis tumor hoc facit, verum omnium maxime si Gonorrhœa constringatur; nam Gonorrhœa, ut prius dixi, est morbus Lacunarum, hæ omnes communicant inter se, & usque ad Prostata tam porriguntur. Si nunc contingat, ut materies genita retrocedat, facile ad locum, qui urethræ proximus est, pervenire potest, nempe vesiculas seminales; & sic hic loci tumor à constrictione facile nascitur, & Lacunæ sunt sedes hujus tumoris. Qamdiu adhuc semen libere fluit, nil mali timendum.

§ CLXXIV. Causæ sunt. *Primo* Exercitatio nimia, ut Equitatio. *Secundo* Methodus balsamica. Si Chirurgi & Veterinarii utuntur Balsamo Copaivæ, de Tolu, Cantharidibus, fiunt vehementes agitationes tempore Gonorrhœæ, oriturque tumor testis, quem in totâ Praxi contigit una alterave vice videre. Oleum Terebinthinæ, Bals. Copaivæ ab ejusmodi Medicastris exhibita fuisse observavi in eis, qui meæ curæ se subjecere. Si juveni forti laboranti Gonorrhœa talia Balsamica dantur, tumorem testium inde provenire semper observatum fuit. Olea illa cum Sulphure cocta, ut exinde Balsamum Sulphuris conficeretur, in pilulas redacta adhibent Agyrtæ, & sæpe per hæc fiunt felices, sed relictâ inflammatione, unde postea locus clauditur, & relinquitur tumor.

§ CLXXV. Alius est tumor testium, quem multoties vidi, qui facile curatur, & præcipuè in Luit Venereæ initio oritur. Accidit hic quacunque de causa, qui subito cum pondere magno, dolore, magnus fit, per tres quatuorve immo per plures dies durat, & resolutione facta sponte cessat. Hic fit plerumque primo pubertatis tempore, unde etiam fæminis recurrit ante tempora menstruorum. Si in Pene occurrat, Lapide Cancrorum interposito & fomento facto cum Sapone Vneeto semper curatur; sed si aliâ diureticis & calefacientibus curare sibi proponunt, malig-

malignus evadit; testes simpliciter a Cremasteribus musculis & Vasis Seminalibus pendentes non facile suppurantur, & sic cura difficillima. Ut vero tollatur tumor, tuta methodo procedendum. Instituatur ergo Venæsectio larga, si tumor non remittit, repetenda est.

§CLXXVI. In Phimosi, Tentigine, quoque talis oritur tumor, sed rarò, si verò factus, purgantia satis fortia & antiphlogistica adhibeantur. Agaricus, Folia Sennæ, Tamarindi, Manna, vim habent solvendi sanguinem. Vidi sæpe Mannam ad duas uncias sumptam intestinis vim intulisse, & Cremoris Tartari unciam maculas creasse, neutiquam tamen inflammationem; hæc formâ liquidâ sumenda sunt. Scrophularia aquatica addatur, & Succus Graminis, qui vim attenuandi sanguinem habet. Hæc, si prudenter adhibeantur, sunt resolventia maxima, & post venæsectionem semper una hora post alteram sumat, donec diarrhœa superveniat: nam per plures dies debet continuari.

CURATIO.

§CLXXVII. Jam consulamus remedia, quæ faciunt, ne papillacea nervosa urethræ pars stimuletur, nam purgantia valde stimulant ergo utaris Papaverinis emulctis ex Avena cruda cum Aqua simplici & Lapide Prunellæ, ut & Emulsione Sem. Quatuor Frig. Major.: maximum verò cohibens est vinum tepide fomenti loco applicatum, Clysmata, Balnea, quia testem quoque resolvunt, nam intestini recti magna est propinquitas cum Vesiculis Seminalibus, ergo cum Testibus. Clysmata ex simplici Althæa cum aqua pura decocta, addito Melle, Syrupo Althææ, pauxillo Nitri; præterea, & cum Alcohole præparentur Fomenta, postea emollientia ad Pubem & scrotum applicantur, ut Cataplasma de 4 farinis decantatissimum illud apud Chirurgos Antiquos Parisinos remedium est. R. Farin. Fabar. Unc. iv.

Unc. iv. Coque cum Oxirato & pauxillo Olei Lini, sic fomentum præparatur, & additur Olibani & Salis Ammoniæ parum. Si ruditer tractetur hoc malum, non cedit, si verò moderata frictione circa Perinæum, Scrotum, & Testes utamini, promovebitis fluxum.

§ CLXXVIII. Alius morbus occurrit in rugosa scroti parte, ubi orificii testium est clausura, & tunc scrotum incipit tumere, & orificium clauditur, hinc nullum post clausuram amplius remedium, quam amputatio. Sic Virum Clarissimum hoc malo periisse vidi; nam facit hoc malum, ut vasa arteriosa usque ad ortum suum ex Aorta intumescant aneurismatica, & Vasa Seminalia ad lumbos usque excoriantur. Prodest in initio Turbith Minerale cum prudentia ad Gr. viii. Oritur primo die plerumque Diarrhœa, quæ postea tamen sistitur.

§ CLXXIX. Vidimus jam in viris, quos à Venere patiantur morbos. Nunc perlustremus illa vitia, quæ circa Mulierum genitalia ab hac Lue produci solent.

DE MORBIS,
 QUI IN PARTIBUS
 GENITALIBUS
 MULIERUM
 HÆRENT.

GONORRHOEÆ PRIMA SPECIES.

§ CLXXX.

SI homo infectus Lue Venerea utitur Sana Muliere, & materiam hucusque descriptam in Gonorrhœa virulenta una cum Semine Genitali in Sinum Mulieris projicit, tum Gonorrhœa ut viro ferè sine ulla differentia nasci potest in fœmina. Triplex est liquor, qui à tali virò in fœmina participatur. 1. Liquor Gonorrhœæ prius falsò pro Semine habitus. 2. Humor natus urethræ & præputii glandis. 3. Semen de vesiculis seminalibus, vasis adducentibus, proflata.

§ CLXXXI. Gonorrhœa est fluor involuntarius liquidi sordidi, virulenti, ab impuro coitu oriundus, sive ablutio per copiosum laticem suscitatum, non à natura illius materiæ intus receptæ, quæ alias genuisset in corpore Luem Veneream.

§ CLXXXII. Si ille, qui Mulierem inficit, aded infectus inveniatur, ut venenum in medullis usque hæreat, tunc non mirum, quin Semen infectum fuerit,

fuerit, sed mulier non Gonorrhœa tantum, sed subtiliori adhuc causa, laborabit, quamvis à tali recepta materia non tam magno infestetur malo ac Vir. Si verò ulcere in urethra Vir laborat, tum altera Gonorrhœa produci potest. Si verò Lue Venerea laborat, & ulcere caret, tum foeminæ potius Lue in parat Veneream, quam Gonorrhœam; sed si vultro laborat infecto, tum Gonorrhœam affert foeminæ.

§ CLXXXIII. Multæ Mulieres Gonorrhœa foeda per annos laboravêre, nunquam infectæ sunt Lue Venerea, sed in facie quidem & circa labia habent maculas, inficient eæ sic alios, sed ipsæ non peribunt. Si foemina gravida infecta erit, & simul sua menstrua habuerit, non inficietur Lue Venerea, sed alios plurimos tali inficiet, quibuscum commercium venereum exercuit.

§ CLXXXIV. Ejectus humor partes attingit usque ad internum matricis os. Hoc uteri os non est continuatio cum vagina, habetque sectionem seu rimam transversam, sed prominentia in vagina facit, hinc prima pars uteri in superiori parte describitur prominere, & ligamenta lata esse flaccida, quæ ambirent illud os, sed nequaquam ita stricte, ut uteri orificium aperiri nequeat. Hæc enim ita amibunt os uteri, ut faciant Cryptam, ergo humor non tantum venit ad os, sed propellitur intra uterum non aliter ac in viro, ubi humor & Lues non tantum pervenire possunt ad primam urethræ eminentiam prope glandem, sed ad principium ejus prope vesicam penetrant. Ergo pars uteri anterior debuit esse flaccidissima, ut, dum imprægnantur, possit distendi & ampliari. Osculum uteri est primus locus post urethram apertus, hinc omnis humor in coitu ad primum locum determinatur, sive os uteri aperiatur sive non, verum facillimè quoque iterum deccedet. Tota uterina cavitas est rugosa, multisque ductibus exiguis

perforata, per quos coitus tempore præcipue smegma quoddam five materia pituitoso-serosa descendit.

§ CLXXXV. Omnis mulier, quæ concepit semen infectum, illud intra quadrantem horæ dimittet; & stragulis suppositis reddet: hinc omne, quod ibi depositum fuit, effluit, & non transit in cavum uteri, sed, postquam concepit, maximam humorum partem demittit. In Equabus, Vaccis Damis, foecundo commercio factò liquor semper redit. Hinc HARVEIUS dicit, vaporem tantum esse illud, quod facit negotium seu commercium imprægnationis. Humor, & ille defluxus ad vaginæ rugas sistitur; postea ad ultimum vaginæ os perveniens resistantiam patitur majorem; qui locus est, ubi semper resistantia fit major; nam hic loci crascescens Vaginæ substantia facit ibidem orificium ejus connivere, si extra vaginam fluxerit, tum alas expansas incidit, ubi magis adhuc resistantiam patitur, & in his binis locis tota tragædia perficitur. Vagina in æstu venereo longè fortius humescit, quia ex ultimis arteriis, emissariis lacunarum, liquor effluit non infectus.

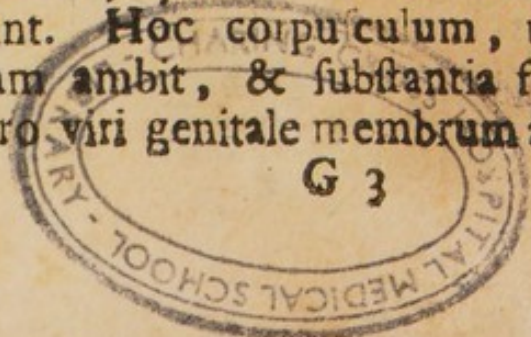
§ CLXXXVI. Locus Vaginæ uteri proximus est penitus glaber, rugas nullas nullasque habet Lacunas, sed poros minimos humidos, ut in lingua. Non invenitur quoque in Vagina rugosum coagulum, nisi ad tertiam vaginæ partem descendens, sed meatus sunt lubrici, magis clausi, hinc hic loci facillimus excussus & effluxus in hac inferiori parte, & rarissime in superiori parte invenitur.

§ CLXXXVII. Demonstratum est, quod vasa, quæ menstrua ducunt, lubricentur eo tempore, quo menstrua non fluunt. Si nunc vasa sunt aperta, sanguis exit purus, & mulieres fluxum patiuntur menstruum, si vero solummodo connivent, tunc menstruus fluxus incipit fieri albus, spissus, si paulò magis arctantur, tum mucus ut narium ejicitur. Ergo hinc arteriarum perpetuum stillicidium. Cur autem fœ-

minæ

minæ rarò inficiantur, ratio est, quia humor ille infectus ad primum locum perveniens statim abluitur humoribus hicce perpetuo secretis.

¶ CLXXXVIII. Vaginæ rugæ circulares a quibusdam habentur eminentiæ sed non recte, quoniam utrinque a vaginæ lateribus certum quoddam intermedium intermittere solent, quæ nobis juga vocantur, sed tali modo ut valvulæ in intestinis. Rugæ hæc ab interna tunica oriundæ sunt papillæ nervosæ sentientes, quæ in jugis absconduntur, hinc tota vaginæ pars rugosa voluptatis instrumentum est. Vide DE GRAAF pag. 79. MORGAGNUM in *Advers. Anatom.* I. pag. 12. & *Adv. Anatom.* IV. pag. 45 item SANCTORINUM. Quando vagina desinit in connivens angustum os, tunc patet in sinum muliebrem os pudendorum, & quò ad rimam propius accedit, eo sunt crebriora juga. Occurrit ibi immediate supra vaginæ orificium, & digito fere transverso sub Clitoride emissarium urethræ, ad quod vesica urinaria mulieris desinat in collum, ubi sphincter vesicæ est, tunc urethra ex collo nascitur; hæc vulgò putatur rectè sub Nymphis in fossam patere, sed tantum, ut DE GRAAF optimè demonstravit digitale internodium, vel ad duos digitos fere transversos distat à vesica, non verò desinit in vaginæ cavitatem, sed extra illam & ostium vaginæ ultimum inter Nymphas, quarum productionibus labiorumque tegumentis optime munitur, cum eo ostiolo parallelè decurrit antrorsum deorsum, sub Clitoride aperitur, & alis cingitur, quæ connivens faciunt, ut apertura extra corpus pateat; nam Mulieres nunquam vaginam spurcant in mingendo. Hoc orificium corpore glanduloso, quo ambitur mulieris urethra, est tam mirificè instructum, ut prostatam dixerint Veteres, quod & DE GRAAF & MORGAGNUS affirmant. Hoc corpusculum, ut jam dixi totam urethram ambit, & substantia fungosa turgens libidinis æstro viri genitale membrum arctius comprimit,

mit, quod humorem similem prostaticæ fundit. Urethra in sua superficie interna, qua transit lotium, tegitur tenui membrana, cujus structura est posita ferè ut in viro, & hæc format canalem à collo vesicæ usque ad hoc foramen. Infra cavum hujus membranæ emissaria distinctis orificiis patent, quorum alia sunt elliptica, semielliptica, circularia alia, per quæ liquor continuò stillat, & urethra humectatur non aliter ut in viro. Paries ejus interior inungatur, ne rodatur ab urinæ acrimonia, neque per illam urinæ expressionem lædatur. Vid. MORGAGNI *Advers. Anatom.* IV. pag. 44.

§ CLXXXIX. Fungosa in mulieribus substantia accreta urethræ similes parat liquores ut in viro, & per canales suos demittit, ut mulieris pudendas delectabiliter in coitu lubricet, suæque acrimonia mulieres reddat salaciores. Vide DE GRAAF pag. 167.

§ CXC. Corpus glandulosum, vel ut Veteres dixere prostatica, est tuber quoddam satis notabile glandulosæ apparentis fabricæ excrescens ad hunc locum in tuberculum molle, cujus antrorsum urethræ cavitas prominet sub Nymphis, ut prominentia hæc formet emissariûm extra corpus patens. Nympharûm verò functio est, ut juxta hoc tub. & alium se claudant, partes internas tueantur, & in veneris actu voluptatem adferant. Vid. MORGAGNIUS *Advers.* I. pag. 12. DE GRAAF pag. 34 & L. C.

§ CXCI. Humor glandulosus ex Prostata ut in viris abit, & in tuberculo, quod distinctum est, ut in viris gignitur, itaque tota hæc fabrica docet fabricam prostaticæ. Hic est locus, ubi lascivia venerea dimittitur cum resolutione corporis ut in viris. Hic humor maxime pro semine mulierum à Veteribus fuit habitus. In illo loco apparent alæ, seu cristæ mulieris, seu Nymphæ, vel prolabia, quæ corpora sunt mirificæ structuræ, ut in corporibus fungosis urethræ & Penis in viro. Hæc partes sanguineis

guineis vasis plenas, ut vult RUISCHIUS, & extra vasa adhuc cellulis scatere, in quas se funderet sanguis, unde tumere & relaxari possunt, quod certissimum est. MORGAGNUS in superficie extima magna ostia lacunarum descripsit, per quæ humor spissus, albus, ejicitur, ut in viris sub Præputio.

§ CXCH. Jam Clitoris venit intelligenda, in superiori pudendi muliebris sita, utpote sedes pessima Luis Venereæ. Hoc corpus adeo refert Penem virilem, ut eo extra verso virum intra ducto mulierem repræsentet. Magnitudo ejus uvulam relaxatam fere obinet. Corpora habet duo fungosa antecedentia, musculos libidinosos oppositos, arterias, venas, cellulas sanguineas simillimas virorum, habetque suam figuram, glandem quamvis imperforatam, sed cæco foramine instructam, refertque virilem quasi glandem, præputio præditam, tensionem, resolutionem, ut penis virilis. Locatum hoc corpus ante orificium urethræ antrorsum longe ante tuberculum glandulosum. Vide R. DE GRAAF *de Mulierum Organis* pag. 16 & seqq.

§ CXCH. Si omnia mala prius descripta in animum revocantur, videbitis, quid hic contingere possit, maximè si papillæ sordibus affectæ sint, ut in priapo viri. Hodie certe scimus, quod omnis tentigo in viro sit à sanguine arterioso, & quod spiritus animales nil faciant, nisi quod musculos impellant. In fœminis musculus sphincter vaginæ libidinosus adeo arigitur & constringitur, ut vix incidere possint mulieres. Si nunc strictor vaginæ & alii muscoli libidinosi quoque constringuntur, tunc comprimuntur venæ, & sic hæ partes ita afficiuntur & tumescunt, ut in viris, vide SANCTORINUM, DOUGLASIUM in *Compendio Musculorum & Anatomia Comparativa*. Videtis ergo sanguinem arrectionis causam esse. Accidunt hic loci illa malorum genera, quæ hodiernus usus nomine canceri vel ulcerum venereorum config-

navit. 1. In orificio Vaginæ tum superiori, tum inferiori; nam hæc facile affici possunt, cum continuo liquor adfit. 2. In superiori parte in illis rugis quam maxime oriri possunt ulcuscula. 3. In inferiori parte ad Nymphas, nam hic locus aëri quam maxime expositus est. Hæc ulcuscula seu Cancri ad nullum malorum genus referri permittunt, sed diversi aliquid continent, ut aliquando continget vobis videre.

§CXCIV. Homo sanus cum male affecta muliere commercium instituit, carebit quidem omni Lue Venerea, sed post aliquot horas in exteriori parte in superficie penis sentit morsulum quasi pulicis, dein cancrulus fit, sed nondum est Lues Venerea. In fœmina humor flavus longe aliter exstillat ac in Viro; hinc fœminæ ipsæ non credunt, dum talis humor flavus exstillat, se habere Gonorrhœam, sed putant hoc fieri a libidine, interim habent ulcuscula minima, quæ sunt pessima.

§CXCV. Cancer in omni vaginæ loco oritur, quemadmodum in glandis superficie, præputii externa, & tota Penis cute in viris. Sic interiora humida quoque facile affici possunt. Ergo primus hic morbis in fæminis. Sed quia hic transudatio quasi per infusionem avellitur, & ad secundam partem, ubi sunt eminentes papillæ, deferitur, ergo ibi longè pejora pluraque oriuntur ulcuscula cancrofa, omnium maxime verò ubi sphincter vesicæ, in vagina statim supra Nymphas, & ubi arctitas maxima est, & Lacunæ Morgagnianæ inveniuntur, oritur Cancri species, nam hic locus aëri quam maxime exponitur, & sic se ad locum corpusque Clitoridis applicant.

§CXCVI. Ratio horum cancrorum est, si homo sanus cum infecta muliere coëat, accipit tunc in cute Penis stigma, quod fit ulcusculum, & postea in cancrum degenerascit. His sic accidentibus oritur tumor, emissariiue dilatatio, hinc submuco-

fa, suppurulenta materies secernitur, humor hic loci transfudans naturaliter, si stagnet, mucum narium refert, si dilatantur oscula fit stillicidium fluoris albi, & hinc sensim oritur diathesis quasi vergens in fonticulos. VERCELLONUS monet, prostibula hunc humorem facile demittere, aliosque sic inficere; ubi è contrario sana mulier à tali infecto viro sæpe tam pessime laborat, ut moriatur.

§ CXC VII. Humor naturaliter in urethram distillans adeo exiguus est, ut non pateat, quia absorbetur, sed veneno venereo affectus sentit speciem quasi gravedinis, oritur fluxus ingens & Gonorrhœa. In sana muliere cæ partes liquidum non fundunt. Simulac verò Gonorrhœa oritur, omnia emissaria afficiuntur, abscondunt humorem, & humor, qui abstergere solebat, apparet multo copiosior, & tota Natura eò vergere debet, nam ubi dilatata sunt vasa, ibi major quoque humoris copia fluit. Hinc non mirum, semel nata diathesi laxa, magis magisque augeri, unde perpetuum quasi stillicidium oritur, quò verò citius ille fluxus oritur, materies alba & non flava, eo melius, sed postea semper in pejus degenerascit. Hoc in Gonorrhœa hac ita obtinet, ubi, quò mitior hic fluxus proveniat, & citius suam tragædiam proferat, quo plus ad naturalem colorem accedat, qui est albus, eo melius.

DIAGNOSIS.

§ CXC VIII. Quæritur hac deposita ætiologia, quomodo cognoscatur materiem esse de natura mali venerei. Debeo hic prius monere fœminas laxas, frigidas, otiosas, aquosa calida assumere consuetas, ad partes inferiores habere diathesin, ut pallidi pueri in stillicidio narium habent, quæ post evanescunt. Sic fœminæ mucosas strias horrendo spectaculo emittunt ex vagina absque ulla fere molestia, quæ par-

tes inferiores in membranis talem mucum fundunt, qui augetur ità, ut totaliter enervet foeminas, easque reddat steriles, ineptas ad excitandam venerem, qui verus character hujus mali.

§ CXCIX. Observavi in Illustri Fæmina invaluisse hoc malum adeo, ut magnam linteorum copiam macularet, vocatus examinavi hanc materiam exsiccatam, instar vitelli ovi flavam, anceps fateor hæsi, tamen antivenerea non adhibui, quia de sanitate mariti & de vita conjugali moraliter certus eram. In hoc casu exercitativissimus Practicus deceptus fuisset, & falli potest, tamen eam curavi sine ullo medicamento antinevereo, ita ut pulcherrimos postea gestaverit fætus. Ergo hic nullum virus venereum, ut multi forsan putassent, adfuit, sed præternaturalis Rheumatismus post menstrua factus, nam hic humor erat catarrhosis.

§ CC. Quod Rheumatismus desinat tempore menstruorum, ut quidam scribunt, non est verum; nam hic humor non ex illis vasis quæ ad menstrua pertinent, effluit, sed ex illa diathesi catarrhosa in vagina.

§ CCI. Si à novitate insueti morbi & post congressum subito se ostenderit humor, tum, si à primo inchoamento crascescit, suspicienda Gonorrhæa est, contra verò ubi lente & per annos procedit. Dignoscitur quoque Gonorrhæa a fluore albo, quod mulieres in hoc conqueruntur de dolore e regione lumborum, in illa de acerbitate quadam circa muliebria; præterea inspiciat Medicus partes genitales, quando inveniet, quando Gonorrhæa laborant, circa exitum meatus urinarii mucosam quamdam viridemque materiam & plerumque exulcerationem.

§ CCII. A degeneratione in pejus hoc malum cognoscitur, non vero si lente & post menses hoc fit. Si enim subito post congressum degenerascit, confirmor à Lue Venerea esse hoc malum productum. Stranguria & dolor in reddendo lotio hic non adest,

ut in viris, quia tuberculum ad exitum meatus urinosi positum istud perhibet, unde & maxime fallitur.

§ CCIII. Signum diagnosticum non est color materiae saniosus sed viridis, ut in Lue Venerea, imò peiori adhuc tinctus colore. Copia sæpe immanis. Odor urinæ, ut Vir quidam Clarus scripsit, hic non adest.

PROGNOSIS.

§ CCIV. Fistulis, ulceribus, & verrucis generandis hic locus aptissimus est. Si verrucæ solutæ sunt, papillæ scirrheicunt & excrescunt in mulieribus circa jugam papillosa vaginæ. Verum omnes Lacunæ ex ampullis rotundis in emissaria arctiora abeunt, ut ex materia spisscescente fiat ateroma, si nimis longe malum effectus suos prodit, non solum Nephropharum pars spongiosa afficitur, sed toti corpori se insinuat.

CURATIO.

§ CCV. Abstinencia Concubitus ante omnia inculcanda, hanc enim si neglexeritis, cura vestra erit inanis. Hoc impetrato interius instituitur Curatio, ubi in viris per Hydragoga prudententer Mercurialibus mista perficiebatur, donec soluta sit materia, & vi purgantium expellatur, quod propter amplitudinem in fæminis facile fit, injiciantur per syphonem, vel fomenta per spongia instar pessiariorum includantur, vaginæque committantur, ut detergeatur hoc malum,

R. Comar. Absinth. Pontici. Unc. i.
Scordii Unc. S.

F. Decoct. ad Lib. iiii.

Adde Sapon. Venet. Dr. ii.

F. Colatura.

Excre-

Exercitatio corporis hic maxime prodest, nam, quæ otiosam vitamque degit sedentariam, curari non potest. Tum aquosa, Mel Rosar. cum pauca Aloë adhiberi possunt.

GONORRHOEA SECUNDA FOEMINARUM.

§ CCVI. Ad finem conniventium alarum vaginæ superius ad os pubis prominet semper satis notabilis tuber, in cuius centro apertura urethræ serpit, hoc corpusculum cum urethræ cavo haud participat, sed constrictionem subglandulosam habet ad finem urethræ, & emissaria in superficie hujus tuberis patent. Si nunc acciderit Labem veneream hunc locum forte occupasse, tunc talis oritur diathesis, qualis in Lacunis descripta est. Prominet hæc pars, tenditur, dolet, & solet materia magis viridescens demitti, ut putares materiam virulentam à Viro dejectam esse. Si Mulier locum linteis premat, tunc exprimendo eum mundat. Urethra in foeminis in fine angustior superne dilatata, ut dimidiam longitudinem de collo vesicæ emerferit, perpendiculariter sursum sive incurvo ductu paululum ad superiora vergens angulum faciens inter Nymphas infra Clitoridem definit, in reddendo lotio provida Natura cavit, ut extrorsum pellatur urina. Vide SANCTORINI *Observ. Anatom. Tab. II. Fig. II.* Musculus, qui ambit corpus vesicæ, ejusque collum, & urethram, deorsum ducitur extra corpus, si ille jam agit, sic determinat tempore inflatus, ut tentigine laboret, unde semper hæc pars extrorsum patet, quod antea Anatomix ignarûs non intellexi.

DIAGNOSIS.

§ CCVII. Si hoc malum crescit, oritur tumor ulcerosus, qui interdum ad magnitudinem parvi ovicolum-

columbini extinguitur, ut Apostema esse crederes. Hæc Gonorrhœa plane est ut in Viris. Illa ulcera, quæ sub clitoride oriuntur circa foramen urinae, semper manent, materia defluit, sed extra corpus, quod in priori non fiebat, tumor præternaturalis in hac parte, incommodissima strictura, vix dolet urinâ emissâ, sed in expulsiōe urinae dolet propter tensionem muscutorum, & omnium maxime si ultima gutta ejiciatur, tunc maximus dolor, & hoc certum signum Pathognomonicum. Symptoma pessimum, est, quod, quando Mulieres lotium reddunt, urethram adeo tumore compressam deprehendant, ut urinâ intercipiatur; nam emissarium quo plus intumescit, eò plus coarctatur, hoc in Praxi videbitis. Hæc Ichuria oritur à compressione, & VERCELLONUS dicit hoc frequens apud se esse, Mulierem laborantem in Gonorrhœa virulenta in fungosa colli vesicae substantia accipere cavernosa ulcera, quæ cum labiis postea connectuntur, unde in illis locis similis oriatur tragedia, & sic usque ad os pubis intra fursum adscendit. Hic non adest ardor urinae, nisi locus sit plane ulcerosus, sed semper tængit musculus magni urethrae ductoris extra corpus, ubi est orificium tuberculi prominentis urethrae, ibi folliculi plurimi & emissaria sunt liquorem naturali antecedentem emittentia. Tuber fursum adscendit, ideo propago est suscepti mali, & se juxta urethram dispergere potest. Hoc malum singulare genus esse videtur, quod VERCELLONUS de malo venereo observavit, quod ab ipsa eminentia pubis superioris, ubi mollis pinguedo assurgit, exulcerationes fiant ad anteriora vaginae. Ardor urinae non sentitur, verum rigiditas intolerabilis.

Musculus urethrae depressor a SANCTORINO in *Observ. Anatom. Cap. xi. § iv.* descriptus supra urethram ponitur, & supra illam fertur: si ultimæ guttae urinae sunt emittendae, ubi succumbit parti fungosæ, tængine afficitur. Hinc in Praxi videbitis, ubi coque-

runtur aliquid matrice exire, quod Diagnofis preffione facienda fit.

PROGNOSIS.

§ CCVIII. Primò eft metuendum, ne virus venereum per fungofam fabricam communicantem cum cellulola verſus Montem Veneris ſe diffundat, quod ſi fecerit, ubi longè craſſior pinguedo eſt, ulcera concepta difficillime curari poſſint, quia ſub dura cute haerent. 2. Metuitur, ne malonimis acri per ſinuofa latera urgente à duiturnà urinà erodatur urethra. Unde accidit, ut per ſuperiora & exteriora loca vulvae exeat. Videatur VERCELLONI Cura in *Hiſtoria ſanationis Gonorrhœæ*.

DIÆTA ET CURATIO.

§ CCIX. Abſtineant ab omni acri, alioquin perpetua fiet tentigo, quae in hoc affectu maxime damnoſa; locus enim affectus, ubi funditur ſanguis, cum dolore tenditur, hinc triſtia mala. Protuberans hoc corpus, ſi acibus tentatur, urethrae canalem reddit anguſtum, ut urina intercipiatur. Vitentur Mercurialia, quae in Gonorrhœa prima non tam metuenda, ſed hic conveniunt potius emollientiſſima, ut Serum Lactis cum Seminibus Papav. Albi, Lini, Avenae, Lac cum Biſmalva vel Malva decoctum, quae proſunt Naturae, ut ſe ſponte liberet. Emollientia hinc dilatantia, naturaliter ſtimulantia, in medium vocanda. Hinc juvat Naturam ſtimulare extrorſum, ut, qua via receptum erat, iterum redeat. Si alia accedant mala, tum Vitriolica, quae jam in Viris commendavi, adhibenda, vel ſumatur Lapis Alchymiae, cujus deſcriptionem vide in Chemia Amſtelomenſi, qui leviſſimam ſpeciem Eſcharae facit. Si itaque nimis flaccidae ſunt partes hoc lapide tutò utimur. In interceptione urinae Venaefectio pro-

prodest, nam fluxiones materiæ ruentis ad locum inflammatum sæpe augentur, tum post venæsectionem Anodyna adhibenda, V. Gr. R. Fol. Papav. Hort. Recent. Coque cum Lacte, adde Sacch. Saturn., ut putredini resistat. Vel

R. Fol. Hyoscyam.

Malv.

Verbasc. āā Unc. S.

Sem. Lini Dr. i. S.

F. ex Lacte decoct. Fomentum.

quod adhuc melius.

Cavernosus locus debet depurari, quod fit per hæc emollientia, & ultimo, si dolor adfit, Sapo Venetus & Mel Rosarum addantur. Interior cura in ultima Gonorrhœâ Viri dictâ adhibenda cum hac regulâ, quod Mulieres quædam vix ferre possint Purgantia, quia valde laxæ, ergo cadunt in animi deliquium; hinc respectus habetur ad sexum, & eligite alia, quæ minus movent, ut Mannam, Pulpam Cassiæ, Rheum. Hydragoga verò fortiora ob supra dicta non adeo secure & tuto sunt adhibenda.

GONORRHOEA TERTIA.

§ CCX. Urethra in muliere valde crassâ membranâ obducta, subtili verò membranâ, quæ fungosum corpus circumambit, ut in viro: hæ membranæ vero non continent in se illam substantiam, in quam sanguis funditur, sed sanguinis receptacula sunt tantum Cellulæ & Cryptæ. Hæc pars, quæ facit crassitiem urethræ, dat emissaria, quæ transeunt usque in urethræ cavitatem, ut in viro: nam si prematur, materies vermiculares subalbida exsudat. Si nunc malum in Viro subtili suo habitu à glande usque in collum vesicæ penetrare potuit, quid fiet in-
fac-

faemina, ubi locus amplius. Ubi nunc intravit corpus sanguis labe inquinatus nulla resistantia, tum Gonorrhœa virulenta & tumor oritur, summaque molestia ab angustatione viæ, ardorem tamen non sentiunt, sed, si ex emissariis prodit, exulcerat, & fit ardor in Gonorrhœa. VERCELLONUS hinc jure dicit, esse solam Gonorrhœam Virulentam, quando ardor adest. Hoc magis intra cryptas exulcerat, & quia hæ cryptæ inter se communicant, facile exulcerantur, in viro nunquam pervenit ad substantiam cellulosam. De canaliculis urerhræ muliebris videatur MORGAGNUS. *Advers.* IV. pag. 44.

P R O G N O S I S.

§ CCXI. Est ulterior erosio, interceptio urinæ, & foeda spurcities emissæ sine sensu.

C U R A T I O.

§ CCXII. Cura eo dirigenda est, ut partes emolliantur, summopore laxentur, dolores sopiantur: hinc repetantur, quæ dicta sunt. Si apparet multum purulentæ materiae, tum

R. Sem. Lini Q. V.
Aq. Plantag.
Vel Ser. Lact. Q. V.
F. Emulsio.

& emittatur in Urethram muliebrem, quod breviorera sanationis viam præbet. Præcipue reddatur urina tam parum salinosa, quam fieri potest; bibat ergo multum Seri Lactis cum docto Malvæ.

GONORRHOEA QUARTA.

§ CCXIII. Hæc omnium pessima. CASPAR BARTHO-

BARTHOLINUS in eleganti Tractatu de Ovariis Mulierum lenotavit, quod sub labiis sinus muliebris utrimque ad latus ad partem infimam, ubi frænum labiorum live vaginæ, sub Epidermide, sub membrana pinguedinosa, sub musculo sphinctere, sub membracula cellulosa ponatur Glandula satis magna pisum æquans, & semper hic præsens, quarum unaquæque ad infimam partem posita emissarium habet stabile, quod supra alas distinctissimè sub ore Vaginæ finire cogatur evacuando humorem magna copia notabilem. BARTHOLINUS considerans magnitudinem & fabricam vocavit *Prostatam Mulierum*: Ego vero bulbosum corpus appello. Haec Glandula ex bulbosis componitur, & MORGAGNUS *Advers. Anat. I. pag. 42.*prehendit eas tam magnas, ut potuerit eas separatim exhibere in *Tabula, 3. Lit. H.* ubi eas depinxit. Ponuntur sub sphinctere vesicæ, ubi necessario premuntur juxta depressiones Urethræ, & sic in tentigine, ubi sphincter omnium maxime agit, hæc comprimuntur, quo facto, liquor exsudat, emissaria glandularum sub Vaginæ ore hærent, quia nulla alia Lacuna est, quam hoc emissarium, hinc oritur illud malum in perinæo.

§ CCXIV. Quando Natura fœminam formabat, non solum effecit, ut semen exciperet, sed ut fœtum gerere posset, & luci reddere. Ergo insculpsit, ut amplitudo foret tam capax, ut infans exiret: & factum quoque est, ut alias tegeretur, ne asper locus in totum esset, virisque ingratus.

§ CCXV. Vaginæ, quæ in Virginibus præsertim junioribus omnium est arctissima, interna tunica duplicata, ut in valvulis observatur, nonnihil circumcirca assurgit specie annuli, facitque membranam illam HYMENEM dictam, qua de re tot lites & controversiæ apud Authores exstant, vide *Clariss. MORGAGNUM Adv. Anat. I. pag. 39, 40., & Advers. IV. pag. 43, 44.* Ubi nunc virgines cum impuro viro coeunt, & hæc partes adeo dilatantur, ut dilace-

rentur, quod sæpe fieri jam dudum observatum est, & pro signo Virginitatis haberi solet, tum virus venerum huic parti dilaceratæ communicatur. Si hoc factum est, oritur Gonorrhœa cum tumoribus & apostematibus. Hæc Gonorrhœæ species, quæ verissime in corpore fœmineo obtinet, ab omnibus Authoribus prætervita, cum tamen crebra sit ejus origo, mala, quæ oriuntur, sensibus sunt manifesta, cui verò causæ physicæ dedit ortum, non tam clare cognitum fuit.

§ CCXVI. Glandulas à BARTHOLINO non in sua Anatome sed in tractatu *de fœminarum ovibus* descriptas figuris illustravit; verum locum genuinum unicus scriptor SANCTORINUS in suis iconibus sinistra licet arte confectis rite exhibuit. *Tab. 2. Fig. 2.*

§ CCXVII. Glandulæ hæc sub musculis libidinosi mulierum ponuntur: jam maxime credibile esse videtur, in libidine summa hi muscoli si agunt, quod Glandulæ pressæ mukum exstillent. Hæc glandulæ BARTHOLINO Prostatae audiunt, vel glandulæ infimæ pudendæ muliebris. Emissaria majora intra vaginam muliebrem sic locata sunt, ut suum humorem ad latera oris vaginæ fundant.

§ CCXVIII. Os uteri semper clausum est, & vagina circa Os uteri est laxissima, descendendo collabitur, & nil acre in se continet, ubi desinit in foramen, corrugatur, quod vocatur os vaginæ inferius, cui rima subjacet, ubi glandulæ humorem suum deponunt, quo vagina oblinitur, & efficit, ne ab aëre externo lædatur.

§ CCXIX. Si tabes venerea, qualem descripsi superius, ex membro virili ad locum vaginæ, ubi aër externus accedere potest, effluit, tum hæc emissaria, quæ hic sunt majora quam alibi, post explosionem liquoris in tentigine in vacuas cellulas patent in unum emissarium, unde miasma in hæc loca vacua fertur. Hoc miasma hujus est naturæ, ut primo

mo præter urinam nihil afficiat, qui tamen sensus est molestissimus, post assurgit tumor, accedit levis inflammatio, quæ cum augmento humoris quoque augetur; hinc mulieribus his oritur tumor in inguinibus non ad glandulas sed ad latera, ubi interfœminum fœminarum est. Putantur à quibusdam hi tumores hære-
re ad glandulas, bubonumque species esse, sed nihil minus, nam prostaticorum bubones esse experientia me docuit. Si nunc humor magis magisque & tumores hi accumulatur, ulcera postea oriuntur, & si tumores postea in suppurationem abeant, dolor assiduus crescit & tumor. Si pus jam accesserit, procedens ab hoc tumor promovet destillationem puris ex lacunis. Tabes sic effusa in panniculum adiposum serpit, qui vaginali musculo accumbit, & semel expulsa tabes in intestinum rectum pinguedine lubricum repit, tum muscoli inflammantur, & versus hæc loca lubrica oriuntur horrenda fistulosa & sinuosa ulcera vergentia in intestinum rectum. VERCELLONUS bene observat pag. 28. hoc malum in Prostibulis sæpe contingere, quæ pro sua libidine hoc malum petunt, quare dein concubant cum viris, eosque omnes inficiunt. De Vagina verò erosa, ut ipse putat, absolum. Moneo Vos, ut respiciatis ad initium, & extrorsum eliciatis malum.

DIAGNOSIS.

§ CCXX. Si post congressum fœminæ queritenti de molestissimo & assiduo stillicidio è corpore exeunte, tunc pro mali hujus signo habetis verissimo Vobis Author sum; nam alia stillicidia ad sinus majores adeo terribilia non occurrunt.

§ CCXXI. Materies Gonorrhœæ varia, quæ linteis excepta examinari potest. Si nunc queruntur simul, quod ad perinæum secreta & aperta sint loca, pruritus doloresque ad pressionem hujus loci, cum se-

dere velint, quoque tum certum signum erit. Sirogantur, ut eas partes velint premere, & tunc multum tabis exeat, de malo certi estote.

PROGNOSIS.

§ CCXXII. Difficultas in eo tota versatur, quod in omnibus accurata Phlegmonis sedes sit membrana cellulosa, sub qua ponuntur glandulæ, jam materies semel facta per hanc serpit, aliasque partes inficit, si tum materiam elicere vultis, necesse est, ut supra musculos vaginales medicaminibus ascendatis, hoc autem si fieri nequeat, in cassum cura est.

CURATIO.

§ CCXXIII. Membrana cellulosa nunquam curatur nisi in pus redacta tota extirpetur liquidis erodentibus, & sic in apostema formare, rumpere, tandemque curare. Salivatio & Cathartica frustra in hoc malo adhibentur, hinc, quod superest, locus externus debet evacuari, quantum possibile, sæpe molliſſimè premantur loca, ut materia extrorsum pellatur.

§ CCXXIV. Extrinsecus in initio omnium optima sunt medicamina emollientissima, ut extrorsum trahatur, pellaturque malum, ut Farina Secalis, Lini, Avenæ, Ficum Pinguum Pulpæ, concussione facta, cum copia justa Lactis imponatur, dein Animantia, post Gummi Sagapenum in Vitello Ovi solutum, ad finem Oleum Lini recens pressum, noctes, diesque applicari debent. Allicienda sic materia extrorsum in tumorem, qui tumor ruber est mollis non aperiendus, sed tamdiu clausus reliquendus donec sponte fluere incipiat, tum pertundatur locus ad fundum mali, & plumaceolis per aliquot dies locus teneatur apertus, ut tenerrima vascula ab arteriis agitata desumparent id, quod adest. Ergo ponatur sicca plu-
ma.

maceola intincta Balsamo Arcei, separatur iterum quotidie, & sic ulcus profundum facere potestis. Si nunc depuratio incipit, tunc sensim claudatur vulnus. Vidi sic pessima mala curata fuisse, sed vidi in aliis, omnibus adhibitis antedictis, tamen fistulas ortas fuisse. Ideo dixi, adhibeantur in initio.

§ CCXXV. Jam explicui Gonorrhœam omnis generis. Superest tamen, ut de Testibus Mulieris, Tubis Fallopiianis, Uteri Cavo & Superficie Matris dicam, & quibus malis hæ partes afficiuntur. Non debemus fingere in Medicina, sed invenire. Ergo probandum an intra uterum Gonorrhœæ sedes inventa sit, ut alii statuunt.

DE GONORRHOEA UTERI ALIARUMQUE PARTIUM.

§ CCXXVI. Recens inventum in Prostibulis spurcis dissectis, quod cervix uteri naturaliter teneat in se multa corpuscula rotunda, ampullosa, quæ Cl. MARTINUS NABOTH credidit novum sibi inventum, unicum forte vel tertium esse Ovarium, quod tamen egregie Dexterrimus & summus Anatomicus FR. RUISCHIIUS in *Advers. Anat. Dec. I. N. II.* destruxit, putatque Hydatides a Cl. NABOTHO fuisse visas; cæterum cum Eruditissimo MORGAGNIO convenit, qui in *Advers. Anat. I. pag. 47, 48. & Advers. Anat. IV. pag. 69-71.* has vesiculas accurate descripsit, *Tab. III. Litt. L. L. Adv. Anat. I.* depinxit, dixitque, quod intimæ cervicis tunicæ sint intertextæ, & hic illic nullo certo ordine aut sparsæ aut congestæ videntur. Hæ vesiculæ lentum viscidumque humorem seu potius mucum secernunt, in ultimis mensibus perpetuo emungunt uterum, expulso foetu evanescent, in virginibus valde parvæ deprehenduntur. Mulier in partu mortua dissecta visa est his ampullis carere, quod procul dubio per defectum humoris in

illis contenti, & has partes lubricantis, mortis causa fuit, licet infans ad partem & cætera bene disposita essent. Hæ ampullæ, ut certus scio, examinatae nec in spurcissimis Scortis hoc malo afficiuntur.

§ CCXXVII. Mulieres infectissimæ gestaverunt ad menses infantem, unde nunquam intrare potuit id, quod hæc ulcera parare posset, unde quoque in utero nunquam ejusmodi quid inveni, sed tantum vulgarem Scarlatinam. Mulier fœtum gestare non potest, si de his ampullis tanta liquoris secernitur copia, ut vulgo in Gonorrhœa fieri solet.

§ CCXXVIII. Quibus opportunitas fuit labefacta corpora disseccandi, non invenere maiora, quibus Gonorrhœa similis est. Non nego corpus uteri partesque annexas vitio quodam morboſo atque ulcere affici posse, sed quæritur an talis sit Gonorrhœa? quod tamen hucusque non inventum fuit. Sed quando Luis Venereæ fomes adest, tum uterus affici potest; verum ista affectia non est à Gonorrhœa, sed à Lue Venerea. Undenam hoc contingit? forte os uteri tam arcte clausum est; ut nihil admittat, sed tempore tentiginis se aperiat, & tunc, ut probabile videtur, cum copia fluoris transeat, & cum vasa erosa fluorem evomant, videtur à venis fieri absorptionem, & sanguini misceri: ulcera tamen hanc partem obsidentia falso ad hæc referuntur. Observatum quod in vagina particularis generetur humor, qui non comparandus cum fluxu ex tuberculis proveniente, neque intra labia & os Vaginæ secreto; ergo singularis est indolis & forte à tribus Authoribus descriptus. Oriuntur aliquando per tres vel quatuor digitos tranversos longæ, latæque, superius arctissimæ fissuræ, & fistulæ & ulcera hæc decurrunt ad normam rugarum, quæ ibi sunt, non parallelo modo, sed ex tranverso, per politæ vaginæ cavum. Si nunc hic nata sunt, pessimum genus faciunt, quod sæculentam continuò stillat materiam, & sic
pro

pro Gonorrhoea habitum, quamvis Gonorrhoea non potest vocari, sed potius diversum ulcerum genus, quia ad rimas magis, quam ad ulcera spectat. Concipitur raro, & dimittitur materies, qualem in Gonorrhoea descripsi, acerrime rodentem, albam, saniosam, mucosam, in viro pessimam Gonorrhoeam producentem, & non diu abesse potest, quin totum corpus afficiat; hinc cito curandum hoc mali genus, quod faeminis virisque contagiosum est, quare certissima requiritur Curatio, quæ vero difficillima, unde nunquam sine topicis curari potest. Sequens itaque huic scopo satisfacere potest

R. Aloes.

Myrrhæ

Mell. Q. V.

reducantur in formam balsami, adde Vitelli Ovi & Aquæ. Q. V. injiciantur & detineantur, donec desectio facta est in parte affecta, ut materies minuatur. Hinc materia spissior exhibit, quod bonum indicium meliusque præstabit signum, & hoc modo topico præter reliqua jam ante medicamina recensita curatur.

DE CONDYLOMATIBUS.

§ CCXXIX. Omnes cryptæ sunt exiguæ glandulæ, mucosis partibus obliniendis dicatæ, succum mucosum sive smegma conficientes. Si attritu nimio in superficie interna membranæ reddantur callosæ & minus perspirabiles, quia perspiracula occluduntur, hæc malorum species oritur, nempe ex crassa & fungosa materia evadunt minus dilatata, quia partes minus perspirabiles sunt, hinc hic fit tumor, unde membrana cryptosa minuscè crassa evadit. Nulla datur membrana, quin attritu callosa fiat, ut patet in manibus fabrorum ferrariorum, ubi Epidermis à solo

attritu & pressione iterata fit tam crassa, ut digiti sæpe minoris crassitiem adæquet sine ullo vase rupto. Hæc condylomata non adeo sunt ulcerosa purulentaque, quam quidem tædiosa, quia non facile discedunt; & curationem in Lue Venerea reddunt difficillimam, quia semper calli remanent & renascuntur. Unum tantum superest, ut summa patientia emolliantur.

R. Lactis Recent.

Folior. Malv.

Althææ Q. V.

in hoc pedes partesque callosæ detinentur, & ad pristinum statum reducuntur. Hoc discite, quod emollientia separationem faciant; nam cæterum remedium nil scio. Veteres plerumque hæc abscindere solebant.

DE VERRUCIS VENEREIS.

§ CCXXX. Omnes rugæ in vagina referunt palatum hominis, & sunt nil nisi sentientes papillæ, in quarum vallibus intermediis hærent cryptæ rugosæ mukum stillantes. Si nunc membrana subtilis evadit, tum papillæ statim á vi arteriosa impulsæ prominent, quarum papillarum unaquæque pro nervo haberi non debet, sed pro fungoso singulari corpore, in quo Natura innumerabiles nervos posuit, arteriolas, venasque continet. Hæ papillæ vulneratæ, dilaceratæ, disiectæ, vel quocumque modo læsæ, mirificè sanguinem fundunt, & si verrucas vis auferre, ferro candenti sisti debeat hæmorrhagia.

§ CCXXXI. Simulac tenera membrana est sublata, tum tempore orgasmi arteriolas protrudit, & verrucæ immanes fiunt, ut sæpe nascatur *Collare* dictum *Hispanicum*, & hirsutus fiat locus. Crebrum in mor-

bis

bis venereis est hoc malum. Cum mihi ante aliquot annos se obtulit Turbith Minerale, curando huic malo adhibui, ut in virili urethra, & cum mictum irent, hasce partes, ut purgarent, mandavi, & adhiberent pro injectionibus emollientissima, alioquin Verrucæ non tam facile evanescant. Cristæ sunt nihil nisi verrucæ conglomeratæ, descriptæ à Veteribus, ubi *Mariscæ* vocantur. Vidi tales circa has partes natas fuisse, ut unciae pondus continerent, & quia partes exulceratæ adinstar ficus assurgunt, fiunt præcipuè circa os vaginae externum. Hoc genus semel natum crudelissima cura aufertur, vel candente ferro, vel tenacula. Curatur vero per emollientia, ubi tamen plus assurgunt, per erodentia, sed si non una vice tollas, in cancrum abeunt.

D E
LUE VENEREA,
 S I V E
MORBO GALLICO,
 I T E M
ITALICO ET HISPANICO.
BELGICE
SPAANSE POCKEN.

PRIMA LUIS VENEREA SPECIES.

§ CCXXXII.

JAm venio ad Luem Veneream, prout Nobis occurrit. Quando venenum contagiosum, quod descripsi antea, jam per totum corpus dispersum communicatum est, ut haereat in partibus & humoribus, tunc haec Cacochymia vocatur LUES VENEREA. Dico itaque Luem Veneream vocari, quando illud venenum non in uno loco magis haeret, sed dispersum est per omnes humores vitales.

§ CCXXXIII. Omnes Medici sapientes ab hujus mali principio observarunt, quod illud venenum corporeum in hoc malo adeo vix corporeum sit, ut potius pro aura spiritiosa habeatur. Hoc venenum est contagiosum, ex parvo loco in ampliora se extendit, quod genus est morborum contagiosorum. Etenim si homo scabie laborans primo praecipue ve-

re nummum calentibus digitis sumpserit, & alio pariter calenti sanissimo tradiderit, cum illo scabiem sæpe communicat, & si ad loca inter digitos oriatur una pustula pruriens, scalpendo dispergit se in totum corpus, quod etiam in Lue Venerea obtinet. Si hoc malum ex loco externo in humores vitales per venas resorbentes (cum humores sub cute ad vitales referuntur) ingurgitatur, tunc oritur Lues Venerea. Hæc Lues est illa, quæ primo Gonorrhœam faciebat, sed jam corrupta per totum corpus serpit, & tamen nullibi apparet. Si hoc malum ita dispersum in humores hæret, tunc de hoc fomite interno talia possunt oriri mala, qualia ab externa applicatione in prioribus existebant; tum primo hæret in massa sanguinea forte in una guttula sanguinis, postea motu & calore in toto fluore rubro, & sic propagari potest, ac prius in Gonorrhœa.

§ CCXXXIV. Jam ingens diversitas apparebit inter illa, quæ explicui, & quæ, jam dicam. In prioribus externa prius afficiebantur, sed hæc interna extrorsum erumpunt, hinc rarissime sic corpus humanum fuit infectum, undequaque hoc contagium Venereum poterit cognosci, licet sit Medicus experientissimus, & homo infectus erit, simulac hoc virus æqualiter distributum fuerit. Si verò in una parte hæret, statim apparet; nam in priori casu ne unicum signum est, quo cognosci possit, sed per omnes humores homo est corruptus.

§ CCXXXV. Dicunt Medici hos homines esse melancholicos, sed dicam potius, quod sint libidinosi. Dicunt illos sentire per totum corpus gravedinem, sed humorum depravationes, inflammationes, jam incipiunt se manifestare. Mihi ergo semper adeo subtilis apparuit Lues hæc, ut sensus eludat. Invisibilia semina per meatus venosos insinuata excitant Cacochymiam Veneream, si in gradu est. Ergo in initio signa manifesta non habet hæc Cacochymia, quan-

quando per metastasin aliquid humoris deponit in unam partem, tum symptomata oriuntur; ergo & Medico sensibilia, & hic est secundus status Luis Venereæ. Fit perfectè, ut in omni morbo contagioso fieri solet. Suscipitur insensibile contagium, febris oritur ab illo motu, fiunt maculæ ut in Variolis. Sic etiam homines Variolis laborantes in initio nil sentiunt, ubi maculæ apparent primo die, secundo autem & tertio incipiunt id persentire: sic etiam in Lue Venerea.

§ CCXXXVI. Si homo quidam quodcunque habuerit ulcus venereum uni verò loco applicatum, non vocabimus Luem Veneream, si verò subtile venenum humoribus vitalibus se miscuerit, & tamen non depositum certo loco, nullumque topicum dederit signum, tum vocatur Lues Venerea, si se ad aliquam corporis plagam determinare incipiat, vocatur Lues Venerea cum tali ulcere. Hinc constabit, quod quis possit Lue Venerea infectus esse & quidem pessimæ forte indolis, nullo tamen apparente signo, & ille homo, qui se bonis humoribus nutriri putabat; sine ullo commercio venereo se infectum non esse putat, postea tamen Venerem exercens inquinacionem comperiet; unde quidam opinantur, hoc de malo hocce non esse. Quamdiu hoc Venenum contagiosum per humores diffusum est, nullam singularem partem inquinat, & nullo indicio rite se manifestat: hinc fieri potest, ut materiale habeat causam, & tamen exercitatissimus Medicus signum non inveniat. Cogitavi ideo sæpius, hoc malum illo tempore nocere non posse, ut patebit ex sequentibus me non errasse.

§ CCXXXVII. Homines tractavi, quibus integra sanitatis indicia aderant, sed quia in juvenili ætate Baccho & Veneri se dederint, suspicatos jam in proVectiori ætate aliquid tecti subesse, sed signum nullum infectionis adfuit, lætus potius animus, functiones

nes vitales in corpore perfectè procedebant. Novi Viros illibata sanitate fruente, sed imprudenter repetitis actionibus cum optimæ sortis Mulieribus sensim subortum fuisse malum venereum. Mulier, dum conjugium iniret, videbatur sanissima, Venere fruens malo pessimo laborabat. Unde probo latere posse hoc malum venereum. Ergo non metuendum, nisi se manifestet. Hinc si experti sitis ejusmodi homines in juventute nimis liberaliter his rebus operam dedisse, certi sitis malum latere in humoribus. Qua ratione autem ita tamdiu tectum lateat, nescio.

§ CCXXXVIII. Hæc prima Luis Veneræ idea, ubi materiæ causa tandem humoribus se insinuavit, & nondum in alias externas corporis partes est determinata. Fomes descriptus internus simulac inferit partem sensibus expositam, tale genus producit, quale per externum applicatum fuisset in descriptis morbis genitalium, in quibus tale subtile venenum, ut in Pene, glande, urethra interna, oriantur Bobones, quod existit à causa externa, unde, si ad aptum locum pervenerit, citissime se expandit. Ergo si homo miasma in corpore non sentit, non possum dicere; ille non laborat, quia potest hæerere & se manifestare in superficie externa.

D I A G N O S I S.

§ CCXXXIX. Locus oculis conspicuus, in quem totus fomes spicula mittit, est cuticula, in corpore faniosa hæc fit sola; fomes per metastasin vel crisis deponit hoc malum, & apparet pustula. Hæc pustula colorem rubrum, sæpe flavescensem refert, quæ se postea in maculas diffundit apicem digiti æquantes, & in fronte & pectore omnium maxime se manifestant, quia calor ibi maximus, & resistentia minima; hæc sunt prima ejus initia hoc fit quoque in scorbuto, & si homo juvenis in æstate cursibus majorem motum sanguini induxerit, quam est calor

lor naturalis in æstate, præcipue tum in pectore tales se quoque produnt Pustulæ, quæ tamen facile distingui possunt, & nihil timoris habent. Pustulæ priores evadunt crustulosæ, leprofæ, elatæ paululum, in squammas decedentes, & nunquam locum depurantes, sunt porriginosæ, furfuraceæ, quæ raro ulcerosæ fiunt; nam hoc si fit, fundunt albam, pinguem, exsiccata, flavescentemque materiam; hoc pus ut liquefactum sebum apparet, & coloris albi splendentis est, &, si steterit, flavescit.

§ CCXL. Ulcera hæc sunt phagedænica, propagando rodentia, quæ semper hærent in panniculo adiposo, hinc cutis in his ulceribus per menses hæret intacta, sed post menses etiam cutis læditur, quod est signum Pathognomonicum. Notum est ex Chirurgia, quod, si febris pestitentialis aliquem infece-rit, nunquam ulterius currat, sed in Lue Venerea propagatur, ut in scorbuto. Corpora sic vidi depasta, ut sceleta potius quam homines referrent; sed in musculis non vidi hæere virus, quod certum signum pathognomicum esse observatur.

§ CCXLI. Hæc ulcera sub cute serpunt, hinc latera plana, alba, ulceris fundus collapsus, exesus, lardo orbatus, ad fimbrias & labia sub cute serpens, quod Luis Venereæ signum. Labia sunt depressa, quasi deorsum tracta, nam pinguedo in fundo est consumpta, unde cutis deprimitur, & levissima inflammatio circa margines ut in aliis ulceribus; margines sunt sani, splendentes, colore subalbo, fundus numquam profundus, nisi ubi pinguedo summa est, ut in natibus, & si ad hæc loca fiunt, tunc ulcus depascit totam pinguedinem, non ultra abeunt, nisi ad membranam musculorum, ergo non sunt profunda, quod in aliis ulceribus non ita observatur, quæ potius ad ossa usque tendunt. Hæc ulcera se disseminant per panniculum adiposum, & muscoli nudi colore quasi corallino sunt perfusi. Si in corpo-
re

re à fomite invisibili natus fuerit dolor, contagium jam se diffundit usque ad medullam ossium, & perioistium, sine ullo signo apparente; si tunc ulcera externa oriuntur, levantur dolores, & quamdiu aperta manent, nullus dolor erit; si verò clauduntur, statim oriuntur iterum dolores nocturni, de quibus inferius suo loco. Hinc, qui materiam non rodendo extrorsum allicit, sed balneis & fomentis hoc instituit, semper bona procedit methodo, & raro fallit cura. Quo magis hæc ulcera suum pus fundunt, eò citius liberantur ægri. Corpori huic ille fomes innatus est, ut exeat. Ulcera, depastâ membranâ adiposâ, in uno loco cicatricem cavam faciunt, nam adipe consumptâ hoc spurcum liquidum cellulas destruit, & quia cutis semel ita ablata nunquam recrescit, heterogeneum fit integumentum, & si musculus sepositus excrescit, semper manebit cicatrix rubra, quæ est solidissima, splendens, ut radios lucis reflectat. Hæc cavitas manet singularis rubra, livida & musculo accreta, quæ non perspirat, sed splendens est. Alia forma in his cicatricibus, quàm in aliis. Ingens varietas etiam inter hæc & alia ulcera, nam aliud ulcus semper aliquam pinguedinem habet, Lues Venerea nullam. Si in Lue Venerea ad perioistium venerit fomes, cutis ossi adnascitur, ut ad totam vitam immobilis maneat. Si in fronte ulcus prodeat, prius in tumorem abit, post rampitur, materies exiens membranam cellulosam depascit, & post, si cutis exosa est, solum remanet Perioistium. Si nunc cicatrix fit, fossa hæret extensa tenui membranâ, splendente, obducta.

GRADUS SECUNDUS LUIS VENEREÆ.

§ CCXLII. Primus fuit, quando contagium venereum in nulla parte per tumores spargitur, denominatione nondum ad loca certa facta, si verò concep-

ceptum virus ad hæc loca certa se manifestat, talia efficit mala, qualia ab extrinsecus applicata fuissent. Distinguendum quam maxime, an malum loca ante tecta occupet, tunc 1. Si cutis afficiatur, Epidermidem quoque affici Author existo. 2. In natis ulcusculis, ubi cutis est, duo distingo. 1. In loca ubi inter cutim & ossa substantia interjacet. 2. Ubi inter cutim & ossa hærent aliæ substantiæ molles. Ubi sola Epidermis est sub cute solummodo periostium interjacet, nam nulla cuius subjacenti parti, sed mobilis ope membranæ cellulosæ, interposita est, & hæc ubique in corpore. Quoties ergo à Viribus vitæ internis deponitur ulcerosa Luis Veneræ materia, tum conceptum contagium sub cute persistit, & certa malorum genera oriuntur, ut descripta. Ex. Gr. in Fronte, Vertex, Sincipite, Occipite, ubi Crotaphytes, Corrugator Superciliorum, Quadratus Eustachii, & tendines ad caput movendum desinunt, membrana cellulosa citissime per hæc ulcuscula consumitur, & cutim in his locis erodendo suffocat, unde ulcera apparent livida, purpurea, si nondum apertura facta est. Si vero cutis supra ossa elevetur, totam frontem excoriatam vidi. Si nunc bonis avibus curetur, tum supra frontem nascitur species heterogenei integumenti, quæ instar filamentorum abraforum ossi semper affixa est. Talibus locis, ubi dominatur, adnumeratur quoque maxilla inferior, ubi faedissima ulcera producuntur. Claviculæ quoque, ubi tota nuditas & nulla fere pinguedo adest, afficiuntur. Sub his partibus tum proserpit malum, & emoritur pars.

§ CCXLIII. Sternum, anterius Tibiæ os, etiam hoc malo afficiuntur, nam tenuissima cutis solummodo supercumbit his partibus, dum muscoli tantum ad latera ponuntur, adeo ut nullus tendo, nullum ligamentum, sed sola Epidermis, & tenuissima membrana cellulosa, hisce sint superimposita. Si ergo

in Chirurgicis hic fit contusio, nil quidem apparet antea nisi supradicta membrana cellulosa & epidermis, quod affici potest, quando tum tumor oritur summus à membrana cellulosa extrorsum tensa, & sic procedendo & corrodendo mala gignit horrendissima. Vid. BELLINUS. Si ergo Lux Venerea huc veniat, quisque facile perspicit, quid fiat. Jam hæc sunt præcipue loca, ad quæ dispositum malum à situ partium rependo perducitur. Variat hic etiam *membrana cellulosa Ruischiana* quam tenerrima; hinc etiam his locis RUISCHIUS hanc membranam nōluit vocare pinguedinosam, sed cellulosa tantum. Nam ubi hæc cellulosa porosa est, ibi nudum periosteum hæret, & oleum hic hærens ad illinendas partes consumitur, & os eroditur. Hoc malum facit dolores summos, & quoniam os non cedat, tunc extrorsum malum trahit, & cutis cum vasis extrorsum ducitur. Pessimum est, quod statim ossa pateant, nam erosa cellulosa periosteum afficitur: Ergo hic 1. fiunt tumores enormes, & pessima gangræna. In aliis corporis partibus cedunt lateralia, & cutis sic premitur, ut vasa adhuc supra elatam cutim abire possint, sed hic nec latera, nec fundus, cedunt, ergo Gangræna acceleratur. Si sanati fuerint, pessima relinquunt stigmata, & si ulcus tunc hæc omnia consumpserit, epidermis cum vasis renasci nequit ob consumpta vasa, sed aliud integumentum oritur degenerans quasi, turpissimamque cicatricem facit. 2. Mobilis cutis semper periosteum accrescit, & sic tenditur os. 3. Membrana cellulosa abest, quæ nunquam renascitur, hinc nudum os apparet, & abit in membranam minime perspirabilem. Ubi adeps optima, & crassities partis dominantur in corpore humano, ut inter ossa, musculos, & cutim, longe alia oriantur symptomata, ulcera.

§ CCXLIV. Nunquam fortuita pars in corpore humano occurrit: hinc licet homo pinguescat, vix

in fronte, scroto, apparet pinguedo, sed ubi musculi, ibi membrana cellulosa, & quo musculi validiores eo crassior membrana cellulosa. Si nunc ad hæc loca contigerit, tum semper in membrana cellulosa hæret, oriturque inflammatio, tumor, cujus origo à nemine adhuc est explicata. Dicunt quidem à vasis contractis fieri, sed Ego nondum vidi; unde ut Emphysema se immiscet, & hoc facto profundissima parat ulcera, quæ eradicare hoc opus hic labor; etiam illa in macilentis, ubi nulla pinguedo, fiunt, sed ubi pinguedo, ibi etiam inflando faciunt tumorem, quæ consumpta ad musculos tendunt suppositos. Ulcera in pinguedine semper cum dolore se manifestant, dein semper ad os usque penetrant in aliis locis, ubi vix quidquam pinguedinis adest. Si nunc premant vicina loca, plus quàm adeps ad fundum vergunt. Si tumor rumpitur, tum fundus apparet profundus, qui non curatur, nam ulcera totum lardum consumunt. Quando virus venereum in cellulosa & adiposa vulgari circa clunes hæret, & si ulcera venerea hic curantur, fundus manet, & cicatrix tam magna, ut minimi digiti binos articulos imponere posses.

§ CCXLV. Unus locus est in corpore, ubi mirum quid contingit, scilicet in cervice sub cute apud Bajulos, magna onera portantes, fungosa, & quasi rapax substantia hæret, molli liquido plena, ut repræsentet speciem substantiæ heterogeneæ, unde hic oriuntur ulcera manantia, insanabilia. Si semel læditur substantia hæc, post separationem ulcerum & sanationem incommodissima sequuntur symptomata, nam rigiditas in apice consistit, ut in scapulis & humeris, quia consumpta pinguedine membranæ & musculi concrescunt, & si sanata quoque sint, statim alia in aliis corporis partibus oriuntur ulcera, si aperta manent, statim quasi sanatum videres hominem, sed cicatrice facta in alio loco eadem se
ma-

manifestat tragoedia. Sic vidi hominem, cujus dorsum non nisi una cicatrix fuit, imo vidi hos musculos, interno corpore illibato, per exteriora serpsisse. Omne, quod dixi, obtinet in secunda specie ulcerosa, ubi loca ante tecta fuerunt. Reliqui verò vestro sagaci iudicio, quid mali faciant ulcera, ubi cutis est, & ubi ea non est.

DIAGNOSIS.

§ CCXLVI. Primo ex signis primæ Luis Venereæ prægressis. 2. Ex jam descriptis conspicuis ulceribus. Si jam hæc prægressa sunt, & ulcera nascuntur in quocumque loco, nemo amplius de primi & secundi generis Lue Venerea dubitare potest.

GENUS TERTIUM LUIS VENEREÆ.

§ CCXLVII. Ubi occupantur loca cute carentia, quando fomes interior in prima specie descriptus deponitur ad illa, ut sic oculis sint conspicua, tunc sequens malorum genus oritur. Malum hic hærens vel in inflammatione vel in suppuratione consistit. Inflammatio in principio rarè cognoscitur, si verò exulceratio est, statim apparet, sed præveniri debet, si inflammatio adest, ne in suppurationem abeat, nam exulceratio difficulter sanatur. Inflammatio valde rubra apparet, ut in cantho majori oculi, in labiis, faucibus; hinc si rubescit, potest primum stygmatis initium observari, sed neglecta in aphtam abit, & tum jam est exulceratio. Inflammatio non tam magna est ut in prioribus, quod in labiis, gingivis, videmus, tum si ulcus plus justo rubet, (nam raro tumescit) splendet, & dolet, & præterea si primi & secundi gradus certi sumus, de hoc constabit certe.

§ CCXLVIII. Si pustulæ in locis cute carentibus ex inflammatione in exulcerationem abeant, aphtæ apparent, & hoc evidenter conspiciamus, ubi squamma papillaceum fundum relinquit, quod in tonsillis palati fit. Simul ac apparent aphtæ, fit lata plaga, et dispersum ulcus non multum eminens, sed intus referens colorem album; quod pessimum signum putares, lardum ibi depositum instar Emplastri esse, tum postea fit flavi coloris, & in Lacunam abit. Hæc ergo longè alia iterum est facies.

§ CCXLIX. Quando conceptus fomes vitalibus humoribus communicatur, & si internis adhuc tractentur ægri, longe alia malorum facies se prodit. Malum hoc depositum, vel est inflammatorium vel suppuratorium. Inflammatorium plerumque prævideri solet ex colore rubro, & quia cætera rubra apparent; hinc inculcavi, ut bene scrutando examinetur, si quis suspectus se manifestat Medico; nam si pruriginem cum colore rubro animadvertat, credat certe hoc serpere malum, & curet initio, priusquam suppurationi locum concesserit. Si verò suppuratio accidat, tunc longe alia indoles ulcerum, quam ubi cute tecta erat, quod plerumque in glande & vagina, ubi cutis abest, solummodo locum invenit. Hæc loca sunt vasis arteriosis & venosis refertissima, ut post solam Epidermidem avulsam sequatur hæmorrhagia, nam venæ sic hærent, ut solo pressu sanguis exeat. Vix apparet in his partibus adeps, nisi rarissima interspersa, in lingua bubula procedit, & tu tamen putares esse solam carnem rubram.

§ CCL. Ergo videtis, quod si ad hæc loca erosio facta est, tum non in ampulla ampla, sed tantum flocculis membranæ adiposæ, & glandularum nominibus, fibrisque hæret, unde aphtæ primam originem ducunt. Tum ubi erosio definit, locus patet flocculentus, villosus, Aphtæ sic in latus prodeunt, & in

& in fundo mucilaginosum & subflavescentem colorem referunt, quæ sensim excavando propagantur, & quia membrana cellulosa hic est adnata, mira inde ulcerum facies provenit.

§ CCLI. Partes, quæ imprimis afficiuntur, sunt narium interiora. Celeberrimus RUISCHIVS optime demonstravit, quod cutis nasi expansa ad interiora cavi narium ad duodecimam pollicis partem se infinet, ubi cutis alba est, quod tunc oriatur membrana rubra, quæ narcissos dare incipit, et paulo post in membranam mucosam, *Schneiderianam* dictam, totâ cute carentem descendat, in qua vasa arteriosa locantur parallela, & quæ aperta patent, ex quibus distillat latex aquosus, fluidorumque per venas bibulas inhalatione & per auras exhalatione fit mucus. Sic in membrana loca quoque sunt exigua, cava, rotunda, quæ sunt extremitates arteriarum, & in superficiem cavam horum loculorum desinentes, mucum fundentes: Nervi Olfactorii & quinti nervorum paris distinctis in sternutationibus inserviunt usibus. Hæc membrana super quatuor officula spongiosa se infinet in sex sinus mucosos, & supra maxillam, palatum, quatuor officula spongiosa, os vomeris & palati se expandit. In omnibus his locis reperitur contagium venereum. RUISCHIVS dicit, quod membrana incredibiliter tenuis sit, sed ille has partes diu macerare solitus in aqua omnem mucilaginosam substantiam separat, tunc solum arteriosum genus supermanens implevit materiâ ceracea, suspensum exsiccat in aere; tunc apparet adeo tenuis, cum alias sit crassa.

§ CCLII. Vesicam urinariam incredibilis crassitie vidi, quæ digiti minimi crassitiem impleret, hæc eadem si flatu distenta, ficcata, scinderetur, vix papyri crassitiem æquaret. Ergo natura harum membranarum est, quod in statu naturali sint crassæ, distentæ verò tenuissimæ.

§ CCLIII. Hæc membrana supra Officula spongiosa est tenuissima, quæ lamellis distinctissimis lacunas format, ex quibus exitus datur. Hinc si centum lamellæ sunt, tunc ducentæ reperiuntur membranæ, quia lamellæ offiæ ab utraque parte investuntur, & sic ad singulos parietes membrana se circumvestit. Ergo cogitate, quam subtilis & longa sit membrana. Septum narium est cartilago, ubi prima nasi est, hæc in alias cartilagines divisa mobilis deprehenditur, quæ inter segmenta cartilagines ligamentis habet ligatas, quæ sola hac duplicata & ligamenta superscandente membrana narium investuntur. Vasa hujus perichondrii omnia in substantiam cartilagineam abeunt; hinc videntur pinguedinosa. Septum tamen est tenuissimum.

§ CCLIV. Superius oritur pars ossea nasi, & Perichondrium fit periosteum, quod ibi sic permanet. Sex sinus, ubi existunt, in ossibus maxillari-
bus, frontis & sphenoidis inveniuntur, qui cava specus referunt, qualia nulla similia reperiuntur in toto corpore. In hæc nil nisi Aër et mucus accedunt, deponuntur, secernuntur. Construuntur ex lamellis tenuissimis osseis, membrana nunc mucipara totam narium internam superficiem atque omnium cavorum communicantium, ut et partes in cavo narium locatas investiens, ibi ponitur, ubi nullum periosteum; hinc hic loci nullum Perichondrium.

§ CCLV. Jam sequitur superior palati pars, quæ componitur primo ex quatuor ossibus maxillæ parte postica, scilicet duobus maxillaribus superioribus totidemque ossibus palatinis. 2. ex duabus appendicibus ossis sphenoidalis. 3. Velum pendulum, et hæc omnia vocantur palatum. Hic nullum aliud periosteum est, quam id, quod est membrana crassa, callosa, sulcata, fornicata, ossa maxillaria & palati investiens, ab ossibus palati retrorsum procedens in parte postica se in velum pendulum vel

valvulam narium (à me dictam) expandit, osculis mucum eructantibus ibidem patet, quae Valvula parte superiori stillicidium sex finuum recipit, & naribus reddit.

§ CCLVI. Sequitur jam Palati externi consideratio, quod rugosum est usque ad ossa sphenoidalia, totoque loco membrana cingitur callosa, quae examinata habet juga valvulosa, estque adeo crassa, ut aeris, cibi, potusque asperitatem sine ossis laesione sustinere possit. Si verò haec membrana pertunditur, & periosteum laeditur, ossa denudantur, unde tanta malorum acerbitas oriri solet.

§ CCLVII. Tonillae sunt glomeres mucilaginosi, qui lubricissimos ad deglutiendum humores fundunt.

§ CCLVIII. Ubi labia connivent, ibi malum semper haeret; hinc Gingivae à planis illis extensis ulceribus semper patent, quod in Scorbuto non raro contingit. Haec ulcera ad gemas usque tendunt, ubi emissaria salivae ducuntur; hinc hic loci adeò horrenda ulcera et dolentia in Salivatione.

§ CCLIX. In camera Linguae, ubi emissaria ex glandulis maxillaribus oriuntur, ulcera propter granula ibi deposita proveniunt horrenda, pars linguae prona suo Epithelio obducitur, dorsum linguae verò crassa cute tegitur, quae diversa est ab omni parte membranacea. Hinc raro apparent ulcera in dorso sive hacce cute membranacea, sed tantum ad latera, si verò perveniret ad dorsum linguae, tum sub tuberculis horrenda oriuntur ulcera subtus reptantia.

§ CCLX. Glandula in dorso Epiglottidis incumbit, ubi per cryptas ejus mucosae muci copia secernitur, membrana super hanc adscendens similis est structuræ. Si ulcera huc perveniant, nulla sanationis spes est, nam totum caput Laryngis affectum est. Rogate aëgrum, ut ore aperto velit efflare spiritum, sed non per nares, tunc visuri estis velum pendulum

retrotrahi, et claudere nares, & in membrana observate stigmata valde mucilaginosâ. Vide MORGAGNUM *Advers. Anat.* 1. pag. 2, *aliisque in locis*. Hæc membrana partim mucilaginosâ simul est periosteum vertebrarum colli, quæ hac sola vestiuntur. Nullus locus nobis magis considerandus venit, quàm hic. Vos ergo videtis, & facile applicabitis ad hæc loca alia, quæ de his dixi. Si contagium venereum à causa interna procedit, hoc discrimine in curatione est procedendum illudque est observandum, quod in faucibus Gargarismata, in vertebrais colli verò haud ità adhibere poteritis. Hoc malum hic se disseminat, ut non solum ad musculos in his partibus, verum etiam ad tendines Vaginæ musculosæ perveniat.

§ CCLXI. Ulcera in omnibus partibus, quas microscopio perscrutatus sum, tantum hærent in membrana pinguedinosa, quæ hic depascitur, ut nervi et musculorum fibræ nudæ & rubræ appareant cum summo dolore & inflexibilitate; ubi hospitantur, putrescendo corrumpunt partes, quod verò in initio non fit. Malum venereum quamdiu in hac substantia oleosa non hæserit; & non ad oleosam substantiam in ossibus, vel eorum articulis fuerit, semper in reliquis humoribus nil facit mali. Urina est sana, saliva quoque, nisi applicetur ad loca, ubi membrana cellulosa affici potest. Ergo nec in sanguine, ejus sero, urina, saliva, quid mali efficit, sed tantum oleosa substantia subjectum mali.

§ CLXII. Nullum vas in corpore humano est mobile, quin propagine membranæ cellulosæ circumvestiatur. Hoc in ossium medullis verum esse quoque demonstratum ante est. Omnes arteriæ, ligamenta, tendines, fibræ, hac membrana oleosa teguntur, hinc commercium inter omnes has partes, unde semel conceptum venenum hanc totam membranam cellulosam circumdatam habet.

§ CLXIII.

§ CCLXIII. Oleum in medulla insipidum, minime tenax & lubricandis articulis destinatum, verum qua parte musculis adhæret, crassius est, minus mobile, donec à motu musculari tundatur, dividatur, & ex loco suo pellatur. Ergo oleum est vera veneni sedes. Hoc oleum est humor tenacissimus, omne vinculum lentoris continens, ne latex aquosus ablui posset. Labes jam hærens in oleo multiplicat se, ut in alimento suo, sed cum commercium sit singularis structuræ ad ossa & partes mobiles, ubi ex corpore exhalare nequit, nec ablui; hinc perpetuæ propagationis continuatio.

§ CCLXIV. Cæteri humores in pessima Lue Venerea non afficiuntur. Chylus est quam optimus, quia semper novus accedit, lac mulierum infectarum non multum mali habet: Infantes etiam potius ex papillarum & cutis contactu circa labia afficiuntur. Sanguis Lue Venerea laborantium est optimus, unde primi scriptores dixere in eo non hære. Serum, lympa, urina, sudor, saliva, semen nil mali continent. Venenum quidem spirituosum est, tamen non afficit, sed solummodo quiete agit, quando quiescens applicatur oleum.

§ CCLXV. ANTONIUS BENIVENIUS dicit, qui Anno 1527. vixit, ad hoc venenum concipiendum aptus est unctuosus, & porro sedes est, humor, qui concipere & fovere potest illud liquidum mucilaginosum, pingue, quod circa ligamenta et tendines hæret.

§ CCLXVI. Massa in Lue Venerea pustulas et alias infectiones cutaneas, ulcera maligna, parat, licet ad inguina nil mali appareat; & in his pustulis, dum aperui, semper aliquid densi, viscosi, albi, cum tenacitate adhuc excrescentis, inveni.

§ CCLXVII. Ex his, quæ dixi, apparet, jam in prima morbi idea inventum fuisse, ubi illud viscosum operatur, quia alia ex Recentioribus se vidisse

scribunt, & exempla proferunt. Ego sincerè testor, me nunquam alia, quam antedicta, vidisse, quidquid oblatrent.

§ CCLXVIII. Ulcera, quæ fiunt, numquam profunde currunt, nisi à profunditate veniant, in quocunque loco vagum virus fixum locum occupat, ex hoc abit in partes solidas per membranam cellulosam, & si in exterioribus haeret, semper per superficiariam membranæ cellulosæ partem percurrit.

D I A G N O S I S.

§ CCLXIX. Primo si signa primæ & secundæ Luis Veneræ speciei prægressa fuerint. 2. Si post hæc conspicua fiant ulcera jam descripta, & 3. illa accedant, quæ jam memoravi, in quocunque loco, dubitare nemo potest de Lue Venerea tertii generis.

P R O G N O S I S.

§ CCLXX. Descriptionem morbi dedi ex optimis Authoribus, puta originem, progressum, & dispersionem. Hinc qui hanc descriptionem intellexerit, intelligit propagationem per oleum, & tamdiu non extirpatur, manet virulentum. Hinc Prognosis est evidens, nisi impediatur motus, ne ad medullam osseam, cartilagine, ossa, ligamenta, & periosteum promoveatur, Ego, quamdiu ad hæc loca non venit, nullus habeo momenti. Si vero eo pervenerit, Medico & Ægro incumbit, ut ritè suis officiis fungantur. Argentum vivum hominem, qui præ pinguedinis mole suffocationis metum incurreret, intra sex hebdomades reddit macilentissimum, sed emacies corpus, quantum potes, tamen non efficies, ut medulla non sit amplius in ossibus, & ut membrana medullam continens sit macilenta, quod in
Hy-

Hydrope quoque fieri non potest. Si verò pervenerit ad partes solidas, vix speranda curatio est.

CURATIO.

§ CCLXXI. Postquam cum prudentia novistis locum atque virus, concipietis quæ & qualia fiant ulcera, quo modo morbus tuto & cito expugnandus, vel de cura cogitandum sit. Tota historia hucusque protracta dicit, quod illud corporeum virus sit adeo subtile, ut milies in corpus susceptum non efficeret Luem Veneream, nisi inveniret vinculum hamans in oleo; nam venenum non nocet, quamdiu non agit. Hocce venenum tenue si expellere possum, homo sanatus erit; omnia enim venena per summos motus vel per corpora exquisite huic malo opposita expelluntur.

§ CCLXXII. Tabes Venerea affligens corpus fanissimum quid sit, nescimus, quid efficiat sensibus percipitur, ergo relativa tantum sunt in rerum natura. Nunc quia semper aliquid invenitur, quod oppositum alteri rei effectum destruit, huic malo aliquid oppositum fore sequitur, quod verò nondum cognitum est. Metallurgi dicunt Mercurium, sed falso. Alii Lignum Guajacum, sed nullis experimentis & ratiociniis probare possunt, unde omnes hujus Læis Scriptores evolvi, nullum inveni, qui haberet antidotum, quod mutaret virus non mutando corpus. Si Scorpio hominem pungit, & mutatur in passam, vulnereque applicatur Scorpio, corpus non mutando sanat, quod verò in hoc malo nondum explorari potest.

§ CCLXXIII. Duo requiruntur ad Luem Veneream, ut materies sit satis subtilis, satisque mobilis. Si in liquidis aquosis hæret, ut ducatur extra corpus, nullo relicto miasmate, ut illa materies eliminari possit, non mutari debet corpus, hospitatur verò neutiquam in corpore nisi in oleo, unde sic est dissol-

dissolvendum oleum, ut non sit oleum, sed miscibile aquae, ut exhalari possit. Si ergo in hoc res consistat, ad simplicitatem redigantur rerum series. Invenimus, uti constat, in omni Medicorum examine, quod homo fuerit redditus macilentissimus; incidi ideo semper in hanc sententiam, quod si oleum dissolvere queam, tunc virus tantum considerare debeo, ut per omnes vias evacuationem è corpore eliminem. Hinc dico non esse adeo difficile, dummodo periosteum adhuc sit integrum, & nisi partes penitus consumptæ sint: fit vero insanabile, si hoc abrasum est. Corpus verò emaciare debeo, omnemque pinguedinem tollere & expellere. Emaciatio non est difficilis, si corpus recens adhuc affectum, opimum; si malum per humores distributum hæret, ut in macilentiam vergat, si bona utitur diaeta, audeo tunc curare sine Decoctis & Mercurio. Victus sit macer ex Avena, Milio, & Uvis, Pane Biscocto, Passulis Majoribus, Minoribus, Prunis, Oleis, Fructibus Horæis, Fragis, Endiviis, Pastinacis, in quibus oleum non reperitur, quæ sufficiunt penitus pro cibo. Vidi hominem hoc malo affectum animi fortissimi, ipsi persuasum fuit, ut solas Rapas comederet, aquam biberet, & sanatus fuit feliciter. Potus sit Serum Lactis. Exercitatio instituatur maxime quotidiana ad sudores usque, quod inter summa refertur remedia, nam vis vitæ consumere debet omnia pingua, quod maxime ad sanationem requiritur. Balneo utatur, si corpus est validum. Sextâ horâ manè & sextâ horâ vesperti sedeat obdusus linteo ceraceo, ne perspiret, & permaneat sic per quadrantem horæ, ut ferre possit, & sic quotidie emaciatur corpus. Ultimum est Frictio, dum ex Balneo redit, sed fricetur prius bene cutis à vertice ad talum usque.

§ CCLXIV. Medicamenta sunt Bardana cum Foliis, Rad. Chinæ, Lignum Guajacum, Buccinum, Juniper.

Juniperinum, trium Santalorum, Saffaphras, Rad. Salsaparill., Taraxici, Fol. Trifolii Aquatici Europeani. Ex his omnibus fiat decoctum, vel ex his aliquot, prout libet, eligantur, et sumantur magna copia. Pauperes ad solam Bardanam relegamus. Reliqua fiant ut prius per sex aut octo septimanas. Ergo initio non statim infauſte mercurialibus juvenes torquere ſoleo, ſed ſi malum adhuc eſt, ut ante deſinivi, his cedit remediis.

§ CCLXXV. Medici erit ætatem, temperiem atque constitutionem ægri conſiderare, & talia adhibere medicamina, quæ integram curationem adferunt. Hinc abhorreo magnopere a perversa & abſurda illa methodo, qua hos ægros caſtrare ſolent; æger tum enim conſtanti animo fert omnia, quæ a talibus Agyrſtis proponuntur.

§ CCLXXVI. Signum, quod hoc malum curatum ſit per hanc curam, eſt, quod ulcera bona cicatrice ſanentur, non repullulent, & liberaliori victu admiſſo, nil ſentiant mali. Si vero in omnibus locis non exſtirpaveris hoc malum, palliativa tantum erit cura, ſi tum liberius mero, commeaſationibusque indulgeant, recrudescit malum, ſi ulcus, quod ſymptoma habuit puris veneriei, incipit gignere pus ex ſimplici ulcere quaſi natum, & cicatricem efficit non adeo ichoroſam quamvis a naturali cicatrice quodammodo abeuntem, tunc non ſumus certi de veneni exſtirpatione.

§ CCLXXVII. Qui igitur hac ratione curatus fuerit, prudenter moneatur, ut, ſi ſponte vel ſua culpa ſe manifeſtent ſymptomata, illum adeat Medicum, à quo ante curatus eſt: nam ſi hoc negligat, & per menses exſpectet, ſtatim redibit aliquod non expeſtatum. Exempla vidi multa, ubi per annos exſpectavère, malum tum præ pudore vetus accuſant, ſed re examinata, ſemper inventi ſunt operam Veneri ruruſus dediſſe.

METHODUS SECUNDA.

§ CCLXXVIII. Et si priori methodo extirpari nequeat, tum media valentiora adhibeantur, quæ totum oleum redigunt in liquorem meabilem, & vi à centro mota longè valentiori, quam in priori methodo, expellant. Cardio in eo versatur, ut Medicus certus sit nil remansisse de veteribus venenis in humoribus, quod vero sciri nequit, nisi corpus redegerit ad emaciationem summam, & postea per restaurationem humores corpori reddiderit. In hoc etiam sollicitissima cura, an ultimum devictum sit, hoc enim non facto, & æger instar sceleti emaciatum ulteriori & pleniori victu uti incipit, virus iterum se insinuat.

§ CCLXXIX. Si oleosum medullosum intus hæret in imis recessibus ossium vix ex eo expellet vis emacians, hinc difficile hoc ultimum solvitur, adeoque cum difficultate sanari possunt, nam homines quamdiu curantur, sani esse videntur, quoniam tunc emaciantur, sed si oleum redit, virus quoque revertitur.

§ CCLXXX. BONETUS in *Tractatu Tabidorum*, ubi de venerea lue scribit, memorat, quamdiu Homines ex mera aqua sanguinem habent, sunt sani, si vero carnes, juscula, & ova comedunt, malum redit.

§ CCLXXXI. Expertus sum, quod duo tantum sint media, Lignum scilicet Guajacum & Mercurius. PARACELsus tam mirabiles præstitit curationes ex Ligno Ebena, Ligno Indico, quod hodiedum Lignum Guajacum est, contra quod disputant alii, qui illud hoc non facere posse contendunt. Argentum Vivum & vegetabile adhibentur, ut purgetur corpus, & sudor expellatur, unde inter metalla unicus Mercurius hoc præstat. Nisi purgatio omne malum solverit, recidiva metuenda est, sed quis semper cruciari vellet ægros hacce methodo? qui
ergo

ergo per hæc Methodos intendit, nisi bonitas Aëris & constitutio corporis adhuc sufficiens succurrerit, non curabit. Hinc verum est illud, quod Medici Monspelienses per suas purgationes efficere affirmant, & hinc nunc didici, nullum vegetabile vel fossile posse eradicare Luem Veneream, nisi prius per purgans vel sudores vel salivationem solverint humores. Nil ergo refert, quibuscunque mediis curam institutam, tantum vis vitæ superest, sed si hæc deest, totos prius impendi menses alendo corpus, antequam curam adierim, nam tantum nausæam illa purgantia causant, & si etiam infirmi velint ea assumere, tamen Ventriculus resistit.

§ CCLXXXII. Curatio morbi est, quæ ab Italis vocatur exsiccatio, quæ fit vel per sudores, vel per ptyalismum mihi cognita. Ægrotantis corpus debet habere vires idoneas ad sustinendam hanc curam, nam robustissimum corpus adeo dissolutum, & perspirabile, reddi debet, ut sanguis sit quasi merum decoctum Ligni Guajaci. Si nunc viscera, ut Ventriculus, Pulmo, Hepar, sic corrupta sunt, ut sustinere non possint actiones remediorum, quid boni inde sperari possint, quisque facile videt. Si tamen æger curatione eget, suadeo curam lacteam cum pane quotidie per aliquot septimanas. Balnea, frictiones, ter de die, exercitationes, paucum vini Canariensis, quia hoc cum lacte non coagulatur, hac quadruplici Medicina moderate cogor implere corpus, non verò jusculis refarcire. Corpus ergo satis firmum aptumque huic curæ committendum, tempus ab omni negotio liberum sex septimanarum destinandum. Si hocce spatium temporis recusent, cura non incipienda, nam ut toties dixi, corpus emaciandum, tum toto hoc tempore noctes diesque in aëre valde calido ad Thermometrum designato permanere debent infecti: qui hoc sedulo observat, morbum superabit. Æstivo tempore aër sit 70. graduum.

dum, si calor æstatis adhuc gradum ascenderit non minuendus, sed servandus; in hyeme ad 60. gradus sit, ut Medicus cubiculum ingrediens diu ferre possit. Si gelu summum, augere calorem non licet, sed diminuere. Fenestræ cubiculi non Boream, sed Austrum spectent. Caminus sit bene clausus, æger abstineat ab omni potu fermentato, bibat Ptisanam Hordei vel Avenæ cum Sero Lactis bis preslo de die, quia alias in calore acescit, Passulæ Minores cum acidulis possunt incoqui, & simul aliquid Ligni Santali cum pauxillo Corticis Citri pro sapore addi, cum sero Lactis verò admisceatur pauxillum Olei Macis, ut diarrhoea, quæ Serum Lactis sequitur, temperetur. Non utatur cibis pinguibus & putrescentibus, Cerealia omnia farinosa cum aqua & pauco saccharo cocta sufficiunt, Pruna, Pyra, Poma non austera, Passulæ Minores profunt, Panis biscoctus cum Uvis Corynthis & Ficibus coctus optimum, quod HUTTENIUS commendat, & quod Amstelodamenses Medicastrum in hoc malo celebres adhibent, additur aliquid Nucis Myristicæ & Croci, Panis Biscoctus quoque, quia aliquid stabile dat ventriculo. Ne diarrhoea sequatur, vitandi Fructus Horæi, Fraga tamen Cerasa & Mori non obsunt, modo dentur cum multo pane, ne diarrhoea excitetur. Lac sincerum prohibetur, quia nimis pingue, sed defloratum adhuc conceditur. Carnes, Pisces, Ova, vitanda, quia copiosissimum in his est oleum ad putrefactionem pronum. Exercitatio & frictio in loco arcto in hoc morbo mirum quid efficiunt.

§ CCLXXXIII. Jam paretur medicamentum ex Ligno Guajaco viridissimo, quod solidum, densum, præditum colore nigricante, ponderosissimo, quia majorem materiæ medicatæ copiam in eo decumbere indicatur, cortici proximo, quod minus flavum, non cariosum; cortex si haberi potest optimus, lignum redigatur in Scobem vel Rasuram, fumantur

Un-

Unciæ quinque vel octo, Aquæ Libræ Octo, coquantur in vase clauso per 12. horas, affundatur omni hora, si exhalet, aqua nova, post per manicam Hippocratis trajice, residuum cum Libris octo Aquæ coquatur iterum, hoc residuum secundum decoctum ad curam quoque pertinet & pro potu quotidiano utitur.

CURATIONIS DIRECTIO.

§ CCLXXXIV. Bibat omni mane hora 6. & vesp̄i 7 Uncias xxv. hujus primi Decocti, quod infestat quidem fauces in initio, sed tertia die plerumque abire solet, post non displicet potus, si vero nimis displiceret, edant ficus & passulas, postea omni hora diei bibat decoctum secundum pro potu ordinario & quotidiano, & recludatur in cubiculo ad octiduum, nullo adhuc excitato sudore, nam corpus prius redigatur hydropicum, in eo enim postea consistit expulsio sudoris, quia humores in aquam quasi sint conversi. Si verò homines exponuntur accenso Spiritui Vini, tunc prius sudor venit. Antequam secundus Curationis modus sequitur, per hæc decocta in motum est redigendum corpus, ut ingens sudoris copia exprimatur, hoc fit ita, ut æger ferre possit, sic per unam & alteram diem factum stragulis tegendus est æger & bene depurandus.

§ CCLXXXV. Sudatio sub craticula vel fistella instituenda est hac methodo; quod camera nunquam adeo fit calefacienda, quin libere sudet, nam Pulmo cæteroquin afficeretur, Hinc præparetur sellula lignea, prismatica, quadrata, ut sedens corpus usque ad collum tectum hæreat capite aperto; tum fumatur vasculum ex ære confectum sex digitorum altitudinis, duorum enim semisse latitudinis in diametro, in hoc calefactum mittatur spiritus vini ad pollicis spatium, cura verò maximè adhibenda, ne vasculum cadat; hinc basis vasculi in aliud retinaculum immittatur, ne cadere possit, vel cadat ex manu artificis

ob calorem, alias enim hominem combureret, post incendatur Spiritus Vini calefactus prius, antequam homo in illo balneo hæreat, tum fit illa incensione ex hoc Spiritu Vini Alcohol in vaporem tenuissimum mutatum, qui penetrantissimus est, & corpus adeo laxat, ut omnia è corpore elicere possis: homo tum incipit anhelare, sed quia caput in aëre hæret, non nocet, hæreat sic una vice de die in cistella, tempus, quamdiu hærare debeat, determinari non potest. Medicus adstans Carotidis pulsum tentans omnia dirigere debet, plerumque tamen manet ad semi quadrantem, post in lectum prius calefactum per duas horas exponitur. Ponatur quoque in lectum post potum Decocti, tunc ex trochis ligneis facta craticula, quarum tres sunt, hisce supponitur infundibulum, cujus infundibuli tubus debet dirigi extra januam, & intra hoc infundibulum ponitur illud vasculum per transversum, craticula hæc supra brachia ponatur, ne stragula corpus tangant, priusquam descriptum vas cum Spiritu Vini per infundibulum reponatur, tum incendatur, ut sic sudet, quando jam satis sudavit, deponantur craticulae, & tegatur linteis. Vi terebinthinacea Ligni incidentissima totam hanc sudationem fieri constat.

§ CCLXXXVI. Hæc ergo methodo si sudor desinere incipit, tum pauxillum juris carniū cum Pane fecalino tosto aut unum cochlear Vini Rhenani ad refocillationem exhibeatur ægro. Cum per 12 dies curam hanc sustinuerit æger, mane & vesperi incipiat sudare, sumat mane decoctum primum, & omni secunda vesperi decoctum secundum, sudet & detergeatur, dormiat noctu, unde aegri summopere debilitantur. Postquam sudarunt, & deterfi sunt, sumant vinum vel pauxillum panis. Continuatur hæc secunda methodus in morbo desperato per tres vel quatuor hebdomadas, post per septimanam semel in die sudet, & tunc absoluta est cura. Affedi sæpe integris horis, & vidi tanta vi fundi humores, excitari febrem, &

& enormem impetum ad exteriora, ut ulcera in fronte per Lignum Guajacum elevarentur, & facta separatione homines sanatos fuisse.

§ CCLXXXVII. Quando malum venereum pinguedini Ossium inhærens Mercurium non admittebat, hac methodo Curationem institui; nam Mercurius huc delatus hæret tantum in pinguedine tanquam in pixide, & sic tota vita ibi hædere debet, ut experimentis constat. Cavete ne unquam sicis corporibus hanc pressionem & exsiccationem commendatis, nam circulatione nimis aucta in interioribus tanta evacuatio fit, ut postea nil applicari possit. Ergo corpora sint robusta & prius humectata & quasi hydropica facta. Si dolores nocturni recesserint, tumores imminet, cavendum ne pinguem diætā assuescant, quia iterum redire potest malum illud venereum.

§ CCLXXXVIII. Hæc methodus omnium pulcherrima sanare solet, ubi ad ossa tenuissima malum hæret, ut ad maxillam superiorem, sinus frontales, sphœnoidales & ossa vomeris, quatuor ossa spongiosa, septum medium narium, Palati ossa, ad quæ loca virus pervenit subreptans foramina oleosa, cryptosa. Si vero periostrium sit erosum, os omni vitæ sustentaculo caret, ut os spongiosum nasi, quod subtilissimo periostrio tegitur; hinc hæc particula destructa collabuntur, ac si essent cineres; humor vero semper abluens evadit acris, erodit ossa, unde foetor immanis. Eant jam jactatores, qui curam suffumigiis promittunt, sed quoniam tamen fluxus humorum mucilaginosorum huc vergit, in callum abeunt, dein stagnat liquor, hinc horrenda & maxime abominalia oriuntur symptomata. Si ergo Periostrium semel est separatum à suo corpore, tum os ipsum jam est destructum. Officula futuris committuntur præter periostrium, ut sunt ossa, quæ orbitam narium constituunt, & quia per harmoniam con-

juncta sunt, tempore delentur, unde quæstio oritur quousque sanatio promittenda?

§ CCLXXXIX. In antecedente paragrapho jam monui, si ossa perioſtio ſunt orbata, omni vitæ ſuſtentaculo carent, & cinerum inſtar particulæ deſtructæ collabuntur. Hinc ſi nunc unum os naſi V. Gr. ſiniſtrum ſuo perioſtio non eſt orbatum, per hanc methodum omne id, quod vaſculoſum eſt, curare potes, ſed ſi alterum perioſtio eſt orbatum, illud os nunquam curabis. Illa tamen oſſa, quæ plures lamellas habent, poſſunt reparari, dum lamellæ illæ corruptæ vi vitali ſeparantur.

§ CCXC. Si locus quidam peſſime ſit affectus, bractea huic proximo circumponatur, & Epithema per ſpongioſum pannum applicetur, bene agat, ut ſi Os Tibiæ ingentem exoſtoſin habet, applicando quam proximè vaporem ex alcoholi, & ante ſudationem decoctum fortiffimum applicari debet, ut tempore ſudationis magis attrahat. Hac methodo curavi aliquando Paralyticos, quæ affectio eſt in nervis, muſculis, ligamentis, quando hoc Decoctum Ligni Guajaci, licet nulla ſit Lues, optimum eſt, legite HURTEN, qui, adhibitis pluribus medicaminibus nil valentibus, tamen per Ligni, Guajaci potum curam optime inſtituit. Deſeci in hac curatione, ſi virus uſque ad oſſa craſſiora in ipſa medulla hæreat, & corpora ſint debilia.

§ CCXCI. Tota curatione ulcera externa ſananda non ſunt, niſi circumponi poſſit Emplaſtrum Diapompholigos, ſed tempore deſumantur.

DE PTYALISMO.

§ CCXCII. Ne in nimiam molem hic tractatus excreſceret, & B. L. tædium afferre videar, cætera, quæ adhuc reſtant, breviter per Aphoriſmos tantum abſolvam.

z. Vires

1.

§ CCXCIII. Vires requiruntur fortes, ut hanc methodum ferre possint. Hinc si corpora labefactata & exhausta sunt, in hac cura moriuntur. Si ergo defint vires, pro desperato non ablegandus, tentandum eo usque, quo usque possit ferre. Balneo ergo, frictione, aëre rusticano blando, vextione, diæta firmentur vires. Si verò vires refici non possint, cura non instituenda.

2.

Aër fit calidus, quo calidior, eo potentior Mercurii vis, sed est quoque periculiosior. Quando corpus per Mercurium in actum deducitur; quam felix Cura. Si aër externus sit juste calidus, citius sanantur, cum calor externus febrim possit excitare, supplet quoque internum; hinc Mercurius solvit & putrefacit.

3.

Abstinencia ut prius.

4.

Potus & diæta ut prius.

5.

Frictiones fiant, quæ omnium pulcherrimæ sunt, hæreat tamen in Balneo vaporis per aliquot horas, & in illo fricetur.

6.

Si valde juvenis, plethoricus, æstus summus, sanguinis aliquid mittatur, quia febricitat æger. In initio Curæ hæmorrhagiæ interdum enormes oriuntur, hinc priusquam vasa magna vi infestemus, humectando ad vim Mercurii ferendam sunt disponenda.

§ CCXCIV. Antequam Mercurius detur omne sterus ex intestinis educatur, hinc Manna, Cassia, porrigatur, sed si festinandum sit, ut ptyalismus producat, Clysmata omni quadrihorio de die injiciantur. Omnis effectus Mercurii Vivi est putreficare. Si ergo sponte jam corpus inclinet ad putrefactionem,

& Mercurius accedat, totum corpus hinc putrefacit, ut etiam humores in eandem vergant. Si ergo corpus sic est præmunitum, ut cum vis putrefactionis pendeat solum ab ingestis, nihil aliud est adhibendum, quam diæta sola, hinc Clysmata & medicamenta antiseptica præoccupantia putredinem suadentur. Antileptica adhiberi poterunt, si corpus scorbuticum inveniatur, omnium verò maximè si ulcera interna sunt, tum adhibentur necessario. Nunquam autem pejus agit Mercurius, quam in corpore Melancholico. In icorbuto sæpe ptyalismum excitant Medici, sed caveant sibi Juniores, nam hoc in morbo vasa tam laxa sunt, ut statim fundant sanguinem.

§ CCXCV. Eligi possunt Radices Eryngii, Salsaparillæ, Stipites Dulcamaræ, ex quibus fiat Decoctum æquans spissitudinem Lactis, de quo omni hora æger Unciam capiat, & hoc continuetur tota illa septimana, quæ ad corpus præparandum impenditur, nec male feret æger, si se committat balneo per horæ quadrantem. Indusium per totum curationis tempus, ut & lintea lecto destinata novis non sunt commutanda.

§ CCXCVI. Principes Viri fingunt interdum se habere Luem Veneream, cujus tamen nil subest, ne Medicus illos negligere videatur, debet porrigere Mastichen vel Radicem Pyrethri ad mastlicandum, quæ salivationem efficit, sed nihil ad ejusmodi curam mali gignit. Mercurius nunquam salivationem parat, nisi intra corpus assumatur, aut externe applicetur, ut per poros intrare & sanguini misceri possit. Ergo si vires adsint, eo usque dari debet, donec dolentem illam Salivationem sat diuturnam, (alias non curatur) fecerit, & tamdiu porrigi debet, donec omnes humores infarcti infectique sint, tum soluti omne venenum ex corpore auferunt. Solus Mercurius in

rerum

rerum Natura est notus, qui curat Luem Veneream, præter Curam supra dictam. Evolvendo omnes Auctores tam Chemicos quàm alios, nullum, si in aliam inciderunt opinionem, habuere effectum.

§ CCXCVII. In supplemento addimus, quod Mercurius quocunque modo, & quo loco applicatus, corpori immissus illud efficiat, quod Curationis scopus requirit. Notetur verò quod imprudenter adhibitus, hoc est, si Homo vel Medicus nesciverit, quot Gradus ascenderit, Pulmones & Venas bibulas intret, unde infauſta mala oriuntur. Foetor ingens hac salivatione excitatur, sed non credo hunc pendere à Lue Venerea, sed excitari à Mercurio, uti patet in illis, qui imprudenter Mercurialia ingurgitarunt, vel externe applicarunt, adeo ut salivatio sequatur, in his dico, foetor salivæ quoque animadvertitur.

§ CCXCVIII. Mercurius crudus externe applicatus sub forma vaporis speciem salivationis excitabit, ut si homo super Amalgama Mercurii manus in æstate calefactas diu teneat, morbum habebit, quem nemo sciet, & est vera salivatio. Idem præstat in Unguentis V. Gr. ad Scabiem & in Emplastris, ut in Empl. de Ranis cum Mercurio Vigonis.

§ CCXCIX. Mercurius crudus in Pilulis Barbarossæ Medici insignis, quæ ita componuntur, si quis Dragmam Mercurii cum Terebinthina sumpſit, & sic subactum cum paucis Galbano redegit in Pilulas, salivationem promovet. Si verò crudus in corpus ingeratur Mercurius, statim immutatus per alvum exit. Salivationem quoque non efficit, si rebus immisceatur, quæ ipsi fluiditatem demunt, ut Cinnabaris, si deglutiatur, Sulphur, quod inest, Salivationem non excitabit, sed impedit, dematur Sulphur, statim aget. Unde Stertores, Jactatores, Medicaſtri Cinnabarim igne solvunt, Sulphur comburunt, et cum illo residuo tanta postea miracula ef-

ficiunt stulta. Nam semper Sulphure combusto aget, Mercurius Præcipitatus, quod VIGO primus invenit, unde pulvis hic nomine ejus insignitur, & PULVIS VIGONIS vocatur. Hic fit ab una parte Mercurii, & sesqui altera parte Spiritus Natri, destilla in initio ex furno ligneo igne leni ex retorta, postea pone retortam in furno arenae, & urge ignem, donec fumi ruberrimi non magis exeant, unde fit coccinei coloris, postea exime, fracta retorta, massam ruberrimam, quæ est Mercurius præcipitatus ruber, vide *Chemia Processum* excvii. Hoc sic præcipitatum solet agere vigesima parte eadem efficacia, qua Mercurius crudus, sed tamen excitat ptyalismum. PARACELsus in Tractatu de Morre Rerum dicit; accipe pulverem Vigonis, & urge in igne, habebis Coriallatum, postea in aqua albuminis ovorum dulcedinem ipsi para. In suo Nosocomio dicit, quod pulvis Vigonis cum Oleo Vitrioli debeat præparari, sed si hoc accedit, fit Turbith Minerale, nam acidum expellebat & mitificabat Spiritu Vini: hinc dubitatur an illum pulverem igneum vellet intelligere, quem HELMONTIUS negat, dixit Vitriolum Elementum pulveris non esse.

§ CCC. Nil refert, quomodo Mercurius ingeratur in sanguinem ad salivationem excitandam, agit tantummodo ut Argentum Vivum; sed monui hoc, quod Mercurii, si talibus corporibus permiscetur, vim obtundunt, quæ ejus naturam auferunt, potestates illæ fixæ singulare aliquid solvens retinent, & tum illud fixans nullo modo salivationem producet, talia vero fixantia sunt Sulphur & Aurum.

§ CCCI. Qæritur quousque Æthiops Mineralis agere possit? & si Mercurius salibus admixtus salivationem procreet? Mercurius à nullo sale attingitur, nisi ab acidis. Argentum Vivum sine ullo corrosivo commutavi in corpus ruberrimum, penetrantissimum,

val-

valde acre, sine ullo adjuncto. Huic mutato corpori inhæret latens materia, & dum extravertitur, procedit sulphur internum. Sulphure illo expulso Mercurius ab aqua forti non attingitur, neque ab ullo ut, sale, ut Philosophi profitentur. Æthiops Mineralis vero salivationem non ciet, quia in sanguinem venire non potest.

§ CCCII. Mercurium Venalem, quem Societas Amstelodamensis ex fodinis Imperatoris Romani in Silesia sitis habet, non deprehendi ullum secum habere metallum, sed purissimum esse invenit. Apponatur huic sesqui altera pars Spiritus Nitri, (hic Spiritus Nitri Veterum non est, qui in Spiritum Vini mutari potest,) qui Mercurium sic secum fixat, ut 600. graduum ignem sine ulla abolitione sustineat; qui Spiritus Nitri tamen adeo volatilis est, ut ex vitro avolet.

§ CCCIII. HELMONTIUS dicit: Spiritus Nitri agens in Mercurium ejus nucleum attingere non potest, sed sulphur inseparabile alias extravertit, & visibile reddit; hinc quanto plus sulphuris abstuleris à Mercurio, tantò puriorem illum reddideris. Hinc si Grana lx. prius, cum sulphur adhuc inesset, requirerentur ad ptyalissimum promovendum jam eo depurato & infixato vii. vel viii. Grana sufficiunt. Hinc si affundatur Oleum Vitrioli, quod omne fixatum destructo corpore excutit, ejus locum occupat, & illud præstat officium, quod prius præstabat.

§ CCCIV. Spiritus Nitri, qui fixus est in Mercurio, prius ignem 60 graduum sustinuit, jam 90 gradibus appositus avolat, pulveremque album relinquit, qui fixior adhuc est Mercurio. Virtus hujus pulveris est indomabilis, ut si quis unum Granum hujus pulveris exhiberet, totum corpus solveret, ut ungues deciderent. Si aquam affundas, citrinum accipit colorem, & vocatur Turbith, quod in o-

nni effectum Mercuriali plus operatur; sed si hos pulveres destillando cum aceto misceas, omne acetum avolabit.

§ CCCV. Mercurius Corrosivus summum illud venenum est, quod excogitari possit, sed tamen remedium quoque maximum, ejus præparatione sumitur Mercurius in Aqua Forti solutus, inspissatur in massam siccam. Admisceantur Sal Marinus decrepitatus & Vitriolum ad albedinem calcinatum aâ ad Uncias x., quæ feorium diu & fortititer conterantur, misceantur inter se, & admisceatur quam accuratissime Mercurii selibra in Aquâ Forti soluta, & in massam albam inspissata, & immittatur pulvis phialæ vitreæ, tum igne lenissimo exhalat vapor, igne gradatim aucto, Mercurius sublimatus corrosivus elevatur ad latera in cristallos albas, semipellucas. Vide *Process. cxcviii. Chemie.* & cujus usum prout ibidem descriptum hic subjungam.

Mercurius albus ille Aquam Fortem tenet sibi affixam; calx alba Chalcanthi Sali Marino mista aggredditur hunc salem, ut expellat ejus spiritum Salis Marini. Dum hæc simul agunt in Mercurium vi ignis, tunc fit ex spiritu Nitri, qui in Mercurio, & spiritu Salis Marini per acidum Vitrioli excitato, Aqua Regia. Hujus phlegma igne primo leni diffatur. Pars acida aquae Regiæ meraca unitur Mercurio metallico, hunc rodit, sed aqua hæc Regia naturæ est Salis Marini. Salis Marini spiritus, non ut Nitri spiritus figit Argentum vivum, sed potius semivolatile illud reddit: hinc Mercurius hic sublimatur. Estque verum Vitriolum Argenti Vivi solidum, siccum, in aere ipso satis constans. Basis hujus Vitrioli Argentum Vivum purissimum, altera pars est spiritus Salis Marini omnium meracissimus, qui ulla arte fieri potest, hic forma solida existens. Intuitu hujus spiritus Acidi Salis Marini hic est Lapis infernalis Mercurii, omnium potentissimus corrosivus, qui omnes partes vivas animalium, quas attingit, qua tangit, convertit in escharam cito

to lapsuram. Hinc consumat pertinacissimos callos in ulceribus, verrucas, glandulas induratas. Renovit magnus Chirurgus JOANNES A VIGO in componendis Trochiscis de Minio, remedio incomparabili consumendis per eradicationem suppurantem Scrofulis. Sapor hujus Vitrioli terribilis austerus. Granum unum aquae Uncia dilutum dat remedium cosmeticum prudenter usurpantibus. Venenum omnium insectorum cutaneorum simplici lotura. Si drachma talis misturae, Sympo Violaceo mitificata, potatur bis, terve, in die, mira praestat in multis morbis incurabilibus. At prudenter a prudente Medico! Abstine, si methodum nescis! Mercurius hic mistus metallis, semimetallis, pulcherrima praestat, & inimitabilia, & quidem quod miretur Chemicus, ipsum Argentum munice mutat. Vid. BOYL. *Orig. Form.* pag. 196. ad 203. Certe Mercurius hic sublimatus corrosivus cavis est Chemicis, infinitis referendis propria; ejus ope & argenti forte pro parte quid in aurum, prius non repertum, vertitur. Vid. Processi. 186. in Usu. Hinc & paratur Menstruum peracutum BOYLEI, & alia. Nullum poenitebit Chemicum impendae Mercurio huic sublimato operæ. Vos cernitis Aquam Regiam solvere Mercurium pulchrius, quam ulla Aqua Fortis potest, si prius in Aqua Forti solutus. Spiritum Salis sublimare cum a spiritu Nitri fixatum prius. Sublima Mercurium hunc, consilio BOYLEI cum pari Sale Ammoniaco; Sal erit mirabilis.

§ CCCVI. Si Mercurius Dulcis cum novo Mercurio conteratur, donec reliqua Mercurii pars non extinguatur, oritur Panacea Monspeliensis nugacissima, nam Uncia Semis debet dari, priusquam ptyalismum excitet, non curat, nisi tanta detur copia, vel fit tam acris, ut salivatio sequatur; hinc si illi sine salivatione curare possunt, felices exclamo, pe-toque, ut publico consulant, sed latet anguis in herba,

ba, & lucrandi causa insulsa, nova, ab iis sunt inventa. Omnibus, quibus salivatio per priora excitari potest, sanationis spes est prædicenda; si quoque salivatio non sequatur, sanatio erit nulla. Hinc Mercurius Vivus, qui omnium maxime corpus enervat, applicari debet: ergo proximus character in Mercurio Vivo tutissimus, nam oportet curare prudenter, & non in cassum. Si frictiones exterius adhibeo, tunc Mercurius nimis cito corpus transit; itaque debeo scire, quantum dederim, ne noceat; quo minimo pretio me possim a malo liberare, facere debeo.

§ CCCVII. Salivatio ita instituat, ut humores reddantur fluidissimi. Si verò per decocta prius curatus, vel per debilitatem sanguinis per antea adhibitam salivationem se novæ Curæ velit committere ægrotus, tum salivatio excitari non potest. Homines, quos per Decocta curare prius necessitas suavit, postea per fumigationes salivationem experiri non potuerunt, & tantum, ut vera confitear, ac si pixidem ligneam fricarem. Si salivatio sæpius prægressa fuerit, excitari quoque non poterit, videatur LEMERI in *Actis Parisinis*, qui narrat hominem adeo Naturam in assumendo quotidie Mercurio coëgisse, ut postea ac cibo illo uteretur sine ullo damno, & illi, qui in auri fodinis laborant, adeo assuescunt Mercurio, ut nunquam salivationis in iis procurare posses, sed ab illo potius lenta emaciatione moriuntur. Ingesti sæpius tanta copia, ut mirabile dictu, tamen effeci nihil, & ulcera manebant. Hinc, si talia sunt prægressa, non semper sanat. Vide SYDENHAMUM.

§ CCCVIII. Ergo Mercurius Vivus ad sanitatem ptyalissimum requirit, unde tempori inserviendum, ætati, & ordini. Jam dixi, qua forma, quo modo fiat, dummodo salivatio excitetur, hinc debemus eligere illum, qui post operationem debilitat & enervat. Primus erit Mercurii character, ut tuto
it.

illum in omnibus adhibere non possumus; hinc doleo quod Medici Brittannici omni corpore juvenili statim ingerant Mercurium. Nunquam itaque debetis eo uti, nisi seros inspexeritis annos. Tutissime ergo agendum, si per os ingeratur, quia frictiones dirigere non possum, nam sæpe citius, quàm optarem, extra corpus avolat. Suffumigationes quoque secundum voluntatem instituere non possumus, hinc Mercurius sæpe Pulmones adit, & Sinus Frontales. Minima quoque datur dos, alias enim destruit corpus. Hæc præmissa vobis indicant, quid in hac laboriosa Cura faciendum sit.

§ CCCIX. Qui Mercurium ob illam causam laudat, quod salivationem non excitet, juste refutandus. Hinc per panaceam Monspeliensem, quæ est Mercurius Dulcis undecies sublimatus, & Æthiopem Mineralem, quia salivatio has non sequitur, non institute Curam, neque credite arcana ista esse, sed mera figmenta. Nobis sufficit, quod Mercurius albus vel vulgaris fixus præ omnibus laboriosis remediis & præ omnibus suffumigationibus est æstimandus, & qui per hunc Curam finire non potest, per inunctiones, suffumigationes, nisi, quod excipio, adsit idiosyncrasia, nil efficiet.

§ CCCX. Æger in loco clauso destinato induat vestes, quas per totum salivationis tempus retinere debet, braccas ex lana puras, ne fætorem contrahant. Tunica sit cameralis. Caput & tota frons cum summa cura tegatur, sed collum, cervix, oculi & nasus non sint tecta, & promineant in loco calido, caput autem quam maximè reconditum sit, ne Aër externus accedat. Nullum Ego adhuc tali methodo & observatione curatum perdidici, ubi è contrario de Medico quodam historia narratur, quod coemeterii terram ultra pedem Rhinlandicum deviasset per Mercurium ab eo malè exhibitum defunctis ibi reconditis. Acre, quod Mercurium comitatur, vitandum, nam partes in corpore destruit.

§ CCCXI.

§ CCCXI. Mercurius præcipitatus albus propria manu rite præparatus sequenti modo fiat, & cujus hæc fit descriptio, limpido illi & pellucido liquori ex solutione Mercurii cum Aqua Forti parato additur aquæ puræ dupla quantitas, & guttatim salis Marini myria affunditur, mox turbatur liquor, & fit albus, opacæ, sub forma pulveris albi: pulverem tum album ad fundum demittit, & liquor limpidus supernatat, qui effunditur, & residuum, quod ad fundum vasis remanet, per colum chartaceum separatur, affunditur tum aqua calida, donec non amplius pulvere tingatur, nec aqua sit acida, sed maneat, ut ante fuit. Mercurius tali modo rite præparatus, est forte optimum Mercuriale remedium, & si cum triplo Sacchari albillimi teritur, omnium Mercurialium verosimiliter est panacea Mercurialis. Sumatur hujus pulveris Dragma Semis, Sacchari purissimi Dragma Una & semis, tundatur pistillo ligneo, & dividatur in xiii. partes æquales, detur talis pulvis aliquoties semel quotidie, blande salivationem ciēt. Hoc non cedit ullo alio remedio. Vel Mercurii Dulcis Dragma Semis, Sacchari purissimi Dragma. i. teratur in pulverem subtilissimum, & dividatur in iv. doses, hoc non multum á præcedenti differt; hæc bina non vidi defecisse, ubi morbus sanabilis. Hinc homini in tali aëre, ut ante dixi, & vestimentis induto, una dosis mane hora sexta detur, præstantissimos inde habebit effectus, & blande salivationem promovebit.

§ CCCXII. Post hæc sumatur V. Gr. Turbith. Gr. ii, quod in aqua pura solutum & igne lenissimo inspissatum exhiberi potest. Sumatur quoque Narcoticum Ex. Gr. Theriaca, per violentam enim diarrhæam aliter vis Mercurii expellitur, hoc Authores pauci observarunt. Quod PARACELSUS in parvo ejus Libro, dicto *Nosocemio*, describit, suum Turbith perspectum habuit. Hinc nullus prudens Medicus

applicat suum remedium, nisi etiam Theriaca sumatur. Si nausea, vomitus, tormina, alvi fluxus superveniant, compescendus est tumultus, aliter homines deficiunt. Post duas, tres, quatuorve doses assumptas solet oriri intolerabilis molestia in Ventriculo, quasi omnia fastidiosa essent, huic datur Narcoticum illud, & Clyisma Seq. injiciatur

R. Terebinth. Venet. Unc. S.
Vitell. Ovi. N. 11.

Subigantur exacte, ut tenacitas refinosa abeat, tum addantur

Theriac. Andromach. Unc. S.
Lact. Recent. Unc. vi.
Misceantur & Fiat Injectio.

Purgentur sic ad duos vel tres dies; tum plerumque ptyalismus sequitur. Oritur his hominibus die primo, secundo, vel tertio febris calida, & pulsus est satis fortis, si non adest, anxietas & fitis superveniunt fere semper. Hinc statim consultissimum ut duae Unciae liquoris hic convenientis omni hora exhibeantur, qui non repugnat actioni Mercurii, & qui lente supplementum supplet, scilicet sumantur Passulae exacinae & Hordeum, cum aqua purissima coquantur, ut Lactis recentis spissitudinem aequet, addatur Sacchari albissimi Q. V. ad gratam dulcedinem conciliandum. Hauriantur omni hora duae Unciae calidae. Deprehendi enim semper magnas has molestias pendere, quia sanguis nimis tenax est, & compactus; hinc antequam solvatur, oportet ita agere, ut corpus ferre possit.

§ CCCXIII. Post febriculam fitimque toleratam sequuntur indicia ptyalismus. In initio oritur cadaverosus foetor & acris, quod signum nunquam fallit. Vi
dj

di in Viro quodam, cui nihil simile aderat, sed contra dolorem stomachi tabellas antihelminthicas ab Agyrta exhibitas fuisse, unde postea halitus foetidissimus in corpore sanissimo, qui halitus est indicium sanguinem solvi. Durat hic foetor, donec ptyalismus desinat. Observatores affirmant pro vero, quod illi qui solidorum aliquid gustant, moriantur, quod tamen non semper verum est, sed caveant sibi omnes & singuli, ne intra fauces aliquid demittant, quod difficilioris est concoctionis. Æternum est signum, quod dentes assurgant, & fauces rigescere incipiant, post tumeant, & gingivæ doleant, & quod cum tumore color rubicundus appareat. Nullum exemplum constat, quod saliva fluxerit sine his signis prægressis.

§ CCCXIV. Sal urinae depuratus ab omni oleo foetorem non reddit, ergo foetor à resolutione Olei seu Sulphuris, ut Chemici dicunt. Simul ac sanguis dissolvi incipit, inflammationes in toto corpore, quantum scimus, oriuntur, quæ homines occiderent, nisi semper potarent. Ulcera, quæ microscopio examinavi, apparent inflata, fundus ruberrimus; & hæc symptomata oriuntur, si calor oritur à Mercurio.

§ CCCXV. Ossa et os dolent, & os ipsis est, ac si ignis expueretur. Tumet quoque os, quod horrendum aspectu, Lingua æque ac reliquæ partes, & si dentes attigerit, oritur vacillatio, dolor, inflammatio. Fauces omnium pessimè afficiuntur; nam omnes fere, qui in ptyalismo mortui sunt, faucibus suffocatis occubuere. Bucca, ubi dentes molares, & ductus salivales Stenoni existunt, inflammantur quam maxime. Si Mercurius hac sua vi versus os non funditur, ibi quoque non agit, sed versus Ventriculum; unde nausea. Labia & totus vultus in illis partibus, ubi Erysipelas oriri solet, patiuntur in hoc casu, tunc incipit tumentis ore undique proflire

lire humor, & cum homines circa fauces anxii sint, nunquam fere expuunt, cum tamen interim sponte effluat. Alvum, si cura bene procedit, non semel in septimana deponunt. Ergo quod expuunt, sanguis est in humorem mutatus. Si imminuatur ipsum, statim Ulcera stant. Unde summopere Medico convenit, ut perpetuo ptyalismo vitæ vires fervet.

§ CCCXVI. Salivatio in corpore ante sano & humoribus puris satis repleto procedit per xxx. xxxviii. vel xl. dies, & plus solet excerni per xxiv. horas, quam in statu naturali per xxiv. hebdomades. Interim sustinendus est plus minus ptyalismus per xxx dies, ut 100. Libræ Medicæ expuantur. Si supputatur, quæ respectu humorum totius corporis ponatur excretio, tunc videtur, quod totum id, quod hæsit in pinguedine sive oleo, secretum fuerit, nec unquam quid oleosi invenitur. Sed hoc non sufficit, nam diutius debet durare ptyalismus, ne pingue oleosum in vasa iterum infundatur. Saliva enim potius secernitur à sanguine veteri, & humoribus, quam à recentibus, quod patet, quia homo prius roseus, sanus ac recens apparet, postea pallet. Hinc per xxx. vel plures dies subinde utatur leni dosi Mercurii, ut vestigia atque indicia lenissimæ salivationis maneant,

§ CCCXVII. Quibusdam tertio vel quarto die oritur tumor, & exulceratio, & cito pereunt, si non bibant. Si Libræ iii. vel iv. intra xxiv. horas exeunt, tunc xxx. dies sufficiunt ad curationem. Signum est bonum atque laudabile perfecta evanescencia omnium symptomatum, quidquid ulcerosi oculis conspicuum intra xxx. dies evanescit, exit rubrum, conglutinosum, ita ut in tota historia curationis nunquam magis obstupescas, vim Naturæ tantum se præbere, quam in hoc casu. Si ulcera super ossa hæserint, Medici sæpe falluntur, nam circa Velum pendulum videtur

os sanum esse, tamen, per triginta dies salivatione adhibita, post tres hebdomadas redit malum ex malo non depurato. In tota cura nolim, ut Mercurius applicetur ad locum affectum, ut Chirurgi faciunt, cum Melle Rosarum & Mercurio Præcipitato Rubro, & non vident, quid mali forsan intus hæret, hinc potius ab interiori Cura Mercurii fiat, ut a corde versus exteriora pellatur malum.

§ CCCXVIII. Si malum in locis hæret, ubi Mercurius tanta vi non agit, ut detergeat locum, tunc mala diathesis manet, ut in Osse Palati fit ulcus, ubi depastum est Velum pendulum, & ulcus originem duxit ex insertionem hujus ossis, tum, quamvis salivatio per 40. dies continuata fuerit, non evanescit malum. Hinc ulceris parvus fomes si manet, est insuperabilis.

§ CCCXIX. In Plethoricis, juvenilibus corporibus, si oritur tanta inflammatio & tumor, ut metus suffocationis sit, ut mihi contigit, quid faciendum? illo in casu debemus adhibere potus copiosissimos ex Decocto Malvæ cum Sero Lactis, Flor. Althææ, Verbasci, Sambuci, Violarum, ut molle decoctum fiat. Extrinsecus circa fauces ponantur Panni calidi, & summopere caveatur potus & aer frigidus: repercutientibus, ut multi perverse fecêre, hic non agendum, sed emollientibus tantummodo, Opium datur ad Gr. i. quavis quarta hora de die, ut sensus irritationis tollatur. Laboret E. G. homo doloribus lethalibus in Dysenteria, prudens Medicus dat Opium in Clysmate, tum tollitur dolor. Opium detur in Mercurio mane & vespere, si opus sit. Calor augeatur ad gradum unum in Thermometro Fahrenheitiano in furno vel cysta, caput retineatur calefactum per cucuphas et pannos, quia omne pingue dissolutum ex corpore tollitur. Tunc vix evasi morbo circa genua, coxam, humeros, sentiunt siccitatem, & ariditatem. Si homo ponderet 150. Libras, & exiverunt humores

res ad 50 Libras, cognosco humores veteres exivisse. Si cadant in animi deliquium, suffocationis metus est, & si moriendum, cessant pruritus & salivatio. Calor externus & salivatio necessario ad ptyalismum requiruntur, alias enim homo suffocatur. Tenuē detur nutrimentum, quod coctionem molestare non potest, tunc hoc novum nutrimentum paulo post vertitur in illud, quo deficiebat corpus.

§ CCCXX. In medulla ossium sæpe aliquid hæret, quod Mercurii usu ablui non potest, quia in illis diu hoc malo laborantibus, & in illis qui in fœdissimæ vitæ miseriam sustinent, Mercurius fuit stagnatus, nam circulatio per has partes est lentissima, musculo nullo appposito, & Arteriæ sunt debiles, quando Mercurius ad has partes non potest penetrare, tunc melius est Decocto Ligni Guajaci uti, ut prius diximus.

CCCXXI. Ossium medulla simili pinguedine est infarcta, ut diploes ossis Cranii, quæ in cellulis distributis hæret, per quas Mercurius non potest transire, reliqua ossa, quæ cavitatem oculorum formant, in medio diploen habent tenuissimam, ergo & hic natum malum non solet separari. Orbita oculi, sex sinus mucosi, interiora narium fauciumque, cartilago Laryngis si afficiuntur, ibi gummatum species, exostoses & spinæ ventosæ nascuntur, ubi ad hæc loca malum pervenit, insanabile est malum, quia deest vis vitæ Mercurium in has partes ducentis. Si ergo in acmi morbi talia stygmata video in hoc loco, dico permansura quædam mala in corpore alias sano, sed tamen nonnihil diligentiae adhibemus, ut curari queat. Si in medullis & lamellis ossium & membranis cryptosis, ubi ad latera hærent ampullæ mukum continentes, malum venereum hæret, tum tantum hoc abluatur, quod est exterius, sed interius, quod in hac capsula continetur, curari & ablui nequit, nisi erosione, sed tunc talis crypta destruitur; si autem invenitur tale medicamen-

tum, quod potest penetrare hæc loca, curatur.

§ CCCXXII. Si perichondrium Laryngis afficitur, ubi *Cryptæ Morgagni* adfunt, & rauco se manifestat, tunc, licet salivationem excitaveris, non sanabitur malum, hæret enim in cryptis. Si ad radicem Linguae hoc cadat, idem vobis promittetis in Cura. Si hoc hac ratione contigerit, quæritur, quæ Cura externa exhibenda? Si in uno loco parvo extra Syntaxin Arteriarum hæret, tunc Trochisci de Minio Vigonis, Lapis Infernalis, Oleum Vitnoli, Escharam facientia, applicanda, quæ curant, nam interna Curatio hic locum non habet.

§ CCCXXIII. Si Membrana in naribus afficitur, nec per tertium quidem ptyalismum curabitur homo, quia in Cryptis Sphænoidalibus, ossibus spongiosis, malum latet. Destillat his hominibus primo humor, post frustra officulorum, denique tota officula ex hisce locis, ut in Naso, Ore, Faucibus, Larynge e-cidunt. Natura tantum officula per texturam vasorum cohærere facit; hinc officula sunt quasi pendula, ut quatuor ossa spongiosa, & quæ orbitam faciunt, sunt separata. Hæc periostrium habent externum, & duplicem internam. Si nunc malum ad os usque pergit, tunc nutrimentum non habet, fit cariosum, & sic ipsa hæc ossa sæpius excernuntur per nares, hæc imprimis maximè observatur in ossibus sphænoidalibus sub Ehippippo, ubi inter capsulas cum lamellis excreta sunt.

§ CCCXXIV. Quod ad ossa maxillarum in superiori parte spectat, anterior eorum pars per mediam futuram facit os palati, quod cum septo medianum concurrit, & parte postica cum osse Vomeris, basis infima cavum intra maxillam spectat, parte postica cum osse Palati concurrunt, quæ digitum circiter lata per futuram nectuntur utriusque ossis maxillæ futuris, quæ in velum pendulum palatinum usque tendunt. Si nunc hic eroditur per Periostrium, nunquam fit cicatrix, sed manet foramen, & tunc

os ex hoc foramine excidit, & vasa in ejus locum succedunt.

§ CCCXXV. Quia ptyalismus non semper curat, Medici remediis topicis uti excogitare cœperunt. Fumigationes ergo in medium vocarunt factas ex pulvere Cinnabaris, pulvis ille ferro valde calido nondum candenti asperus accendatur, tum ægroti in lecto jacentes interim nares superexpandent; vel si ad fauces maum hæserit, tunc clausis naribus accipiebant per os mane & vesperi per scmi horam. Si rodentia topica applicentur, malum augetur; si ergo fumus ex Mercurio applicatur, bonum quidem est, sed aliquando noxium. Cum hoc pulvere sanare sæpe vicius pessimum, quod jam primi scriptores fecêre, & hodie adhuc vel bono vel malo successu adhibentur. Nunc, si os nondum est denudatum, tunc per fumigationem hanc omnia disponuntur ad dissolutionem, quia vasorum vis semper appellit. Si vero vasa denudata jam sint, nihil efficies. Si os adhuc per vicina vasa adhæret, & unum officulum, quod solum affectum erat, cadat, tunc sanatus est homo, alias non.

§ CCCXXVI. Condylomata colli nunquam per hæc curantur, sed per Balnea. Erosiones verò per Mercurium & Escharotica tractantur, per mollia & acria vero nunquam. Fistulae sinuosae nunquam per ptyalismum, & decocta, sed per aperturam, & sectionem usque ad fundum, sanantur, vel scalpello vel ferrâ auferri debet hoc malum, per injectiones quoque, sed, quo modo successurum sit, videte. Mala, quæ in ossibus majoribus manent, nec emollientibus nec aperientibus curari possunt, sed aperiri debent ad ossa usque, quia malum intra lamellas hæret, ubi Mercurius agere non potest.

ALIA METHODUS.

§ CCCXXVII. Solvunt internè Mercurio Vivo

praeparato eousque sanguinem, ut omnia olere incipiant, tum quotidie triduo, quatrinduo, purgando Diarrhoeam excitant, tum dietam praescribunt. Iterum Mercurium dant, donec prodeat saliva. Postea iterum purgant, & sic extirpant malum. Haec methodus in Aulis valet, ubi per sex hebdomadas Magnates in camera manere non possunt. Haec est methodus VERCELLONI & PITCARNII, qui satis lascive de hoc morbo scripsit, & hodie Monspelienfium Doctorum Medicorum, &, si non profundè radicata sit Lues, per hanc methodum curari posse, credo.

§ CCCXXVIII. Panacea mercurialis sub LUDOVICO XIV. ab homine quodam inventa, qui documenta dedit, ut minima molestia institui posset operatio & cura, Rex hoc remedium ab eo impetratus suis Medicis dedit in commune generis humani solamen, & ut historia refert, 500. homines diversos sanatos fuisse. Auctor, qui Chemicus fuit, sumpsit Mercurium dulcem toties sublimatum, ut amplius non sit acer, sed iners, ex hoc fit pulvis tenuissimus, de quo fumantur iv. v. vi. Grana, & homo repetit salivationem, & bonam observat dietam.

CCCXXIX. Haec Panacea ita se habet. Cinnabaris Nativa teratur in pollinem cum aqua, his admisce duplum Limaturae Ferri, distilletur e Retorta summo igne ex arena. Mercurius tunc fit Vivus, cujus Libr. i. 40. florenis constat. Haec prima praeparatio conteritur & dissolvitur Spiritu Vini sesqui altera parte, distillatur in Retorta ad siccitatem, tum frangatur Retorta: Mercurius albus corrosivus diu conteritur & fit pulvis subtilissimus. Tunc CrySTALLUS habetur, & Mercurius vivus, vegetus, corrosivus. Tunc fume hunc, & misce cum primo illo in primo processu, & morietur ille in hoc. Tum pulverem sublima in cucurbita, abscinde cucurbitam, & habebis Mercurium Dulcem. Hunc novies sublima, &

& invenies Panaceam hanc rite praeparatam. Sed non opus est tanto labore, nam semper dulcis manet, quæ vero nihil aliud est, quam Mercurius Dulcis: sed cur tantæ ambages? cum tam levi pretio vendibilis sit. Sed arcana revelata vilescunt.

§ CCCXXX. Haec sunt, quæ nobis de Lue Venerea Morbisque Venereis essent dicenda. Utinam hæc ciades nobis esset ignota; sed dum hæc ita se habent, utere medicaminibus ad hæc vitia expellenda aptis. Dum tractatus forsân in nimiam excrevit molem, necesse erit, quamvis plurima dicenda restarent, ut imponatur

F I N I S.

E M E N.

E M E N D A N D A.

Pag. 2. Lin. 31. pro Terebinthnae l. Terebinthinae.
 pag. 3. l. 11. eas propterea pro ipso morbo minime ha-
 bendas esse. l. ideo tamen pro ipso morbo minime ha-
 bendi sunt lin. 14. tectiae l. tectae. pag. 6. l. 3. virulentos
 l. virulenti lin. 12. alii l. aliae. lin. 15. imbutae, l. imbuta,
 pag. 8. lin. 27. VERZELLONIUS l. VERCELLONUS. pag.
 9. lin. 19. officiuntur, l. afficiuntur, pag. 11. lin. ult.
 unguum l. unguium. pag. 14. lin. 16. Venen l. Veneni.
 pag. 16. lin. 6. Verucas l. Verrucas. pag. 20. lin. 1. noc
 l. hoc lin. 6. tendens l. tendentes. lin. 17. accleatur l. ac-
 celeratur. pag. 21. lin. 22. iteriorem l. interiorem. pag.
 22. lin. 20. ab l. ad. pag. 25. lin. 9. dicta comuni, l. sub
 dictâ communi, pag. 26. lin. 7. tri, l. rit, pag. 30. lin.
 17. Si l. Sic. pag. 31. lini 15. catharasis, l. catharsis, pag.
 33. lin. 26. Botargo, l. Botargum, lin. 27. Caviarii,
 l. Caviarium, pag. 45. lin. 24. Resin. l. Rad. pag. 53.
 lin. 29. debitis, l. debilis, pag. 54. lin. 29. periclitantur
 de l. periclitentur. pag. 59. lin. 12. in carnata l. incarnata.
 pag. 61. l. 10. dolor lischuria, l. dolor, lischuria. pag.
 67. lin. 31. Comphoratus, l. Camphoratus, pag. 84.
 lin. 34. pepuleris l. repuleris pag. 87. lin. 10. nivens l. ni-
 veus. lin. 11. Virioli l. Vitrioli. lin. 34. fixior l. fixior. lin.
 ult. Ne l. Nec. pag. 93. lin. 30. imprioritur l. imprimis
 oritur. pag. 95. lin. penult. Vneeto l. Veneto. pag. 99.
 lin. 21. prominentia l. prominentiam. lin. 25. ambiunt l.
 ambiunt. pag. 107. lin. 22. prudententer l. prudenter.
 pag. 109. lin. 1. extinditur l. extenditur. lin. 20. adcen-
 det. l. adscendat. pag. 124. lin. 26. diffusum est, l. d ffu-
 sum non est, pag. 147. lin. 3. penosium, l. periosium,
 pag. 145. lin. 33. calefactum l. calefactus. pag. 156. lin.
 27. salivationis l. salivationem. lin. 30. fuit l. sunt.

